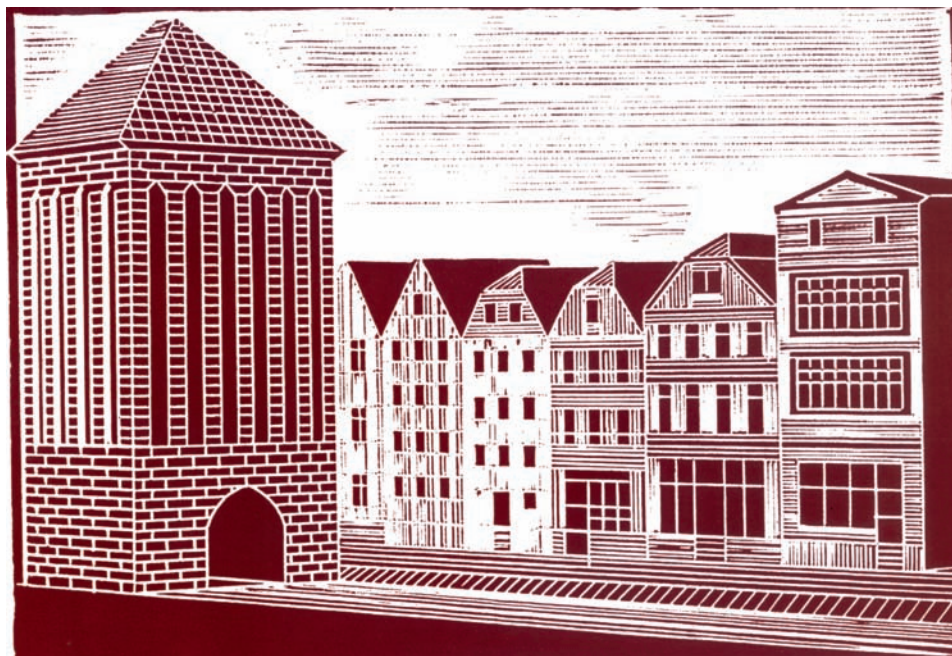

JAN SROKA

SŁAWNO W LATACH 1989-2015

ZARYS DZIEJÓW

Sławno 2017

SŁAWNO
W LATACH 1989-2015
ZARYS DZIEJÓW

*Pamięci niezujących Współautorów
„Dziejów Sławna”
wydanych w 1994 roku:
dr Adama Muszyńskiego,
prof. Józefa Sporsa
i dr Stefana Żurawskiego*

JAN SROKA

SŁAWNO
W LATACH 1989-2015

ZARYS DZIEJÓW

Sławno 2017

NA OKŁADCE:

Ryszard Lech, Brama Koszalińska, linoryt, 1975, 23 x 16 cm

ZDJĘCIA:

Ryszard Pietrasz na stronach: 23,25,26,40,41,42,45,47,52,57,63,78,80,81,85,87

Archiwum autora na stronach: 10,15,66,67,68,75,76

© Copyright by: Jan Sroka

Wydawca: Fundacja „Dziedzictwo” w Sławnie

DRUK:

Drukarnia „BOXPOL”, 76-200 Słupsk, ul. Wiejska 28

tel. 48 59 8424371 email: boxpol@post.pl, www.boxpol.pl

ISBN: 978-83-947670-2-0

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
I. Administracja.....	9
II. Życie społeczno-polityczne	22
III. Ludność	34
IV. Gospodarka	39
V. Oświata i Wychowanie.....	52
VI. Kultura	65
VII. Sport.....	78
VIII. Służba zdrowia, opieka społeczna.....	84
Apendyks do rozdziału Administracja	90
Bibliografia	93

WSTĘP

Obraz Sławna w latach 1989 - 2015 pierwotnie był pomyślany jako ostatni rozdział zmienionej i uzupełnionej monografii Sławna. Nowe „Dzieje Sławna” miały ukazać się na jubileusz 700-lecia miasta.

Zlecniodawcą miały być spółki miejskie oraz Urząd Miejski, a inicjatorem był prezes spółki „Wodociągi i Kanalizacja” Wojciech Ludwikowski.

Pierwotnie opracowaniem i wydaniem książki miała zająć się Fundacja „Dziedzictwo”. Jej redaktorem miał być – podobnie jak wydania pierwszego – słupski historyk profesor Józef Lindmajer. To dziś najlepszy znawca nowożytnych dziejów miasta.

Niestety, Fundacja „Dziedzictwo” została z procesu wydawniczego wyeliminowana, o czym Urząd Miejski nawet nie raczył jej zawiadomić! Nie podano też powodu – choć na pewno był to spór o autorskie prawa majątkowe między Urzędem Miejskim, a autorami I wydania z 1994 roku.

Nowym wydawcą miało być Wydawnictwo „Region” z Gdyni. Koszt opracowania monografii przez Fundację „Dziedzictwo” i Wydawnictwo „Region” był podobny.

Zarówno Urząd Miejski jak i nowy Wydawca uzurpowali sobie prawo do wielu zmian w nowym wydaniu bez wiedzy i zgody autorów pierwszego wydania wykazując karygodną nieznamość prawa autorskiego – myląc autorskie prawa osobiste z prawami majątkowymi.

Zdecydowana postawa profesora Józefa Lindmajera spowodowała, że Urząd Miejski z nowej edycji zrezygnował.

Rozdział o mieście w latach 1989-2015 zgodnie z charakterem monografii był zarysem dziejów Sławna ostatniego ćwierćwiecza. Przedstawiamy go w formie, w jakiej miał się znaleźć w nowych „Dziejach Sławna” z pewnymi jednak zmianami – bez przypisów, z podaniem na końcu każdego rozdziału źródeł oraz nieprzewidzianego wcześniej zakończenia.

I. ADMINISTRACJA

Okrągły stół, czyli rozmowy władz PRL i opozycji, który odbywał się od 6 lutego do 4 kwietnia 1989 roku doprowadził do przemiany ustrojowej w Polsce. Początek – to czerwcowe wybory do sejmu i nowo utworzonego senatu, w których sukces odniosła opozycja. Przemiany ustrojowe toczyły się bardzo szybko – w styczniu 1990 roku rozwiązana została Polska Zjednoczona Partia Robotnicza. W marcu tego roku Sejm przyjął pakiet ustaw samorządowych. Na ich podstawie skrócono kadencje rad narodowych. W ich miejsce wprowadzono rady gmin. Regulowała to ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym. Dwa miesiące później – 10 maja – ukazała się ustawa wprowadzająca ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. Wybory do rad gmin zarządzono na 27 maja 1990 roku. Miasto i gmina Sławno podzielone zostały na 28 jednomandatowych okręgów wyborczych, z tego 17 okręgów – to okręgi miejskie, a 11 wiejskie. Do komisji wyborczej wpłynęły zgłoszenia 99 kandydatów na radnych. Uprawnionych do głosowania w mieście było 9416 osób.

Radnymi z miasta Sławna zostali: Jerzy Błaszkwicz, Leopold Garczyński, Henryk Jankowski, Wojciech Ludwikowski, Henryka Klamann, Marek Pieńkos, Henryka Przychodzeń, Maciej Radzik, Kazimierz Rudnicki, Jerzy Sekuła, Jan Sroka, Andrzej Szewczyk, Jerzy Śledź, Maria Walkowiak-Falender, Wanda Wrońska-Szostak, Mariola Tyszka-Matulka, Jerzy Ziętara. Natomiast radnymi z terenów wiejskich zostali: Jerzy Chodań, Józef Dziewieczyński, Zygmunt Gorsztyła, Jerzy Hartwig, Stanisław Kaczmarek, Teresa Kawecka, Jakub Matyszczuk, Andrzej Niestoruk, Zdzisław Rogalski, Jan Stefanowski, Zenon Szeląg.

W trakcie kadencji z mandatu zrezygnował Andrzej Niestoruk. Na jego miejsce wybrano Stanisława Skarbka (okręg wyborczy Warszkowo).

Pierwsza sesja Rady odbyła się 5 czerwca. Wybrano na niej przewodniczącego Rady, którym został Jan Sroka oraz delegatów do Sejmiku Wojewódzkiego, którymi zostali Maria Falender i Zygmunt Gorsztyła (reprezentujący wieś). Powołana

została także komisja statutowa, której zadaniem było opracowanie statutu miasta i gminy Sławno.

Na kolejnych sesjach dokonano wyboru burmistrza, którym został przedstawiciel Komitetu Obywatelskiego Wojciech Ludwikowski. Kontrkandydatem był Henryk Lompert – dotychczasowy Naczelnik Miasta.

Rada Miasta i Gminy Sławno w 1990 roku. Siedzą od lewej: Wanda Wrońska-Szostak, Jakub Matyszczyk, Teresa Kawecka, Jan Sroka, Henryka Przychodzeń, Wojciech Ludwikowski. Stoją od lewej: Marek Pieńkos, Jerzy Sekula, Leopold Garczyński, Stanisław Kaczmarek, Zenon Szeląg, Henryka Klamann, Zygmunt Gorszyła, Jerzy Ziętara, Józef Dziewieczyński, Maciej Radzik, Jerzy Hartwig, Zdzisław Rogalski, Jan Stefanowski, Jerzy Błaszkiwicz, Jerzy Chodań, Jerzy Śledź.

Wybrano też wiceprzewodniczących Rady – Henrykę Przychodzeń i Jerzego Ziętarę oraz dwóch wiceburmistrzów, którymi zostali Piotr Żylis (dotychczasowy zastępca Naczelnika Miasta) oraz Stanisław Kaczmarek (został nieetatowym wiceburmistrzem). Skarbnikiem miasta została Elżbieta Sołtan.

Zgodnie z nową ustawą o samorządzie przywrócono zarządy miast i gmin, które były organem wykonawczym realizującym m.in. uchwały Rady Miejskiej i zajmowały się wykonywaniem budżetu. W skład 5-osobowego zarządu weszli: burmistrz i jego zastępcy oraz radni Maciej Radzik i Andrzej Szewczyk. W lutym 1991 roku skład Zarządu został poszerzony do 7 osób – w jego skład weszli Zdzisław Rogalski i Jerzy Śledź.

Powołano również stałe komisje Rady. Były to: Komisja ds. Samorządu, Prawa i Porządku Publicznego i Ochrony Przeciwpożarowej (przewodniczący Marek Pieńkos), Komisja Handlu, Usług i Działalności Gospodarczej (przewodniczący Leopold Garczyński), Komisja Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Wodnej (przewodniczący Jerzy Śledź), Komisja Rewizyjna (przewodnicząca Wanda Szostak), Komisja Budżetu i Finansów (przewodnicząca Henryka Klamann), Komisja Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej, Ochrony Środowiska i Transportu (przewodniczący Jan Błaszkwicz), Komisja Ochrony Zdrowia, Kultury, Kultury Fizycznej, Oświaty i Pomocy Społecznej (przewodniczący Maciej Radzik).

Radni powołali także komisję inwentaryzacyjną, która miała dokonać spisu mienia komunalnego.

W 1991 roku działacze z terenów wiejskich rozpoczęli starania o stworzenie nowej jednostki administracyjnej – gminy wiejskiej Sławno. Rada Miasta i Gminy wyraziła pozytywną opinię (17 radnych głosowało za, 8 wstrzymało się od głosu).

Starania te zakończyły się powodzeniem. Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 września 1991 roku postanawiało, że od 1 stycznia 1992 roku miasto i gmina Sławno stanowić będą dwie jednostki administracyjne. Wybory uzupełniające do Rady Miasta i Rady Gminy zarządzono na 23 lutego 1992 roku.

Szkoda – powstanie oddzielnej gminy zwiększyło znacznie koszty na utrzymanie administracji, a jedyną korzyścią były nowe stanowiska dla działaczy.

W trakcie wspólnej kadencji Rada Miasta i Gminy odbyła 19 posiedzeń, natomiast komisje odbyły 102 posiedzenia. Rada Miasta zajmowała się m. in. następującymi zagadnieniami: uchwaleniem statutu miasta, zmianą nazw kilku ulic, których dotychczasowe nazwy kojarzyły się z okresem PRL-u, uchwalaniem stawek podatków i opłat lokalnych, wysokości czynszu za lokale użytkowe.

Dyskutowano sprawę budowy obwodnicy, nawiązania współpracy z niemieckim miastem Rinteln w Dolnej Saksonii. Powołano społeczną komisję mieszkaniową, której zadaniem było opiniowanie przydziałów lokali komunalnych oraz nadano statuty sołectwom i osiedlom. W mieście powstały trzy osiedla. Wybory do Rad Osiedlowych cieszyły się znikomym zainteresowaniem mieszkańców. Przewodniczącymi rad zostali: Władysław Szewczyk, Walenty Krupa i Henryk Antosiewicz. Były to ostatnie wybory do rad osiedlowych po 1989 roku. Ojcowie miasta uznali, iż nie ma potrzeby dzielić się władzą nawet w minimalnym stopniu.

Radni przyjęli także regulamin organizacyjny urzędu miasta i gminy powołujący 10 wydziałów: organizacyjno-prawny, finansowo-budżetowy, geodezji i gospodarki gruntami, rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, spraw obywatelskich, spraw społecznych i działalności gospodarczej, budownictwa, komunikacji oraz urząd stanu cywilnego. Do istotnych spraw należało uchwalenie budżetu miasta.

Wybory uzupełniające do Rady Miasta odbyły się 23 lutego 1992 roku. Radę uzupełniono o 5 osób. Kandydowały 23 osoby. Do Rady wybrano: Lucynę Agaciń-

ską, Tomasza Dziadka, Andrzeja Kusia, Zbigniewa Szejkę i Antoniego Tatarowa. Nowa Rada Miasta liczyła 22 radnych.

Na pierwszym posiedzeniu dokonano wyboru władz. Przewodniczącym Rady został Jan Sroka, zastępcą Henryka Przychodzeń, delegatem na Sejmik Wojewódzki Maria Falender. Na burmistrza wybrano Wojciecha Ludwikowskiego, zastępcą został Piotr Żyliš, a skarbnikiem Elżbieta Sołtan. W skład zarządu miasta obok burmistrza i zastępcy weszli: Henryk Jankowski, Andrzej Kuś, Maciej Radzik, Zbigniew Szeffa i Jerzy Ślędź.

Radni powołali także komisję statutową.

Na kolejnym posiedzeniu wybrano komisje stałe rady – Gospodarczą (przewodniczący Andrzej Kuś), Organizacyjną (przewodniczący Marek Pieńkos), Socjalną (przewodnicząca Wanda Szostak) i Rewizyjną (przewodniczący Zbigniew Szeffa).

Po uchwaleniu statutu miasta – wprowadził zakaz przewodniczenia komisjom przez członków zarządu – z funkcji ustąpili Andrzej Kuś i Zbigniew Szeffa. Przewodniczącym Komisji Gospodarczej został Antoni Tatarow, a Komisji Rewizyjnej Kazimierz Rudnicki. W lipcu 1993 roku A. Tatarow zrezygnował z funkcji przewodniczącego. Nowym przewodniczącym został Tomasz Dziadek.

W trakcie kadencji radni uchwalili statut miasta, powołali Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, zatwierdzili regulamin organizacyjny Urzędu Miejskiego i regulamin pracy Zarządu Miasta.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Państwowy Ośrodek Maszynowy, Wodociągi i Kanalizacja oraz „Sławodrzew” zostały przekształcone w jednoosobowe spółki miejskie. Dokonano rozdziału majątku między miasto i gminę. Rozpoczęto budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków (podpisana została umowa z włoską spółką Renzo Crudelli). Ustanowiono Święto Miasta – 22 maja, w rocznicę nadania Sławnu praw miejskich oraz odznakę Złoty Gryf Sławieński przyznawaną przez Radę Miejską.

Dochody i wydatki budżetu w latach 1990-1994 przedstawiały się następująco:

Rok	Dochody	Wydatki
1990	24.081.748	23.116.015
1991	21.463.002	21.089.528
1992	19.104.536	18.131.242
1993	32.716.479	31.407.812

Rada Miejska wybrana w lutym 1992 roku odbyła 26 posiedzeń (w tym jedna sesja odbyła się w trzech częściach). Komisje odbyły 84 posiedzenia.

Wybory do Rady Miejskiej w 1994 roku odbyły się 19 czerwca. Sławno podzielone było na 22 jednomandatowe okręgi wyborcze. Spośród 89 kandydatów mieszkańcy wybrali 22 radnych. Frekwencja wyborcza wyniosła 34,8 %. Radnymi zostali: Edward Anikiej, Paweł Barański, Jan Borkowski, Stanisław Ciosk, Marian Dziadek, Kazimierz Frankenstein, Roman Granisz, Jerzy Grudzień, Paweł Kurzawski, Ryszard Leśniewski, Henryk Lompert, Wojciech Ludwikowski, Jerzy Miatkowski, Kazimierz Olejniczak, Maria Poprawska, Henryka Przychodzeń, Maciej Radzik, Marek Stachowicz, Wanda Szostak, Jerzy Śledź, Zofia Waćkowska, Sławoj Zawada.

Pierwsza sesja nowo wybranej Rady odbyła się 5 lipca 1994 roku. Wybrano na niej przewodniczącego, którym został Roman Granisz (dyrektor administracyjny ZOZ-u), zastępcę przewodniczącego – została nim Henryka Przychodzeń (dyrektor Banku PKO), delegata na Sejmik Samorządowy – Wandę Szostak oraz burmistrza i jego zastępcę. Zostali nimi ponownie Wojciech Ludwikowski i Piotr Żyliš.

Wybrano również 7-osobowy Zarząd Miasta. Oprócz burmistrza i jego zastępcy w skład zarządu weszli: Kazimierz Frankenstein, Jerzy Miatkowski, Maria Poprawska, Maciej Radzik i Jerzy Śledź.

Przewodniczącymi stałych komisji rady zostali – Komisji Gospodarczej Kazimierz Olejniczak, Komisji Organizacyjnej Henryka Przychodzeń, Komisji Socjalnej Zofia Waćkowska i Komisji Rewizyjnej Wanda Szostak. Skarbnikiem ponownie została Elżbieta Sołtan.

Na 9. sesji – 20 IV 1995 – zmieniono nazwy dwóch komisji: Gospodarczej na Gospodarki i Budżetu oraz Organizacyjnej na Organizacyjna i Spraw Publicznych.

Na początku kadencji ukazała się monografia miasta „Dzieje Sławna”. Ustalono czynsze za lokale komunalne przy sprzeciwie części najemców (zorganizowali referendum w sprawie odwołania Rady Miejskiej, w którym nie uzyskali wymaganych 30% frekwencji), powołano społeczną komisję mieszkaniową, której zadaniem było opiniowanie wniosków osób ubiegających się o mieszkanie z zasobów komunalnych. Rada wprowadziła do programu sesji trybunę obywatelską, podczas której mieszkańcy miasta mogli zabierać głos w ważnych dla Sławna sprawach. W styczniu 1996 roku samorząd przejął szkoły podstawowe.

Rada uchwaliła studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Powołała Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Komisja Socjalna Rady Miejskiej od 1997 roku organizowała konkurs na najpiękniejszy balkon i posesję „Aby piękniej było wokół nas”. W październiku 1997 roku oddano do użytku halę sportową przy Szkole Podstawowej Nr 2. Zarząd Miasta zlecił wykonanie projektu hali sportowej przy Szkole Podstawowej Nr 3.

Radni zajmowali się także uchwalaniem budżetu miasta i stawek podatkowych.

Złote Gryfy Sławieńskie Rada Miejska przyznała: ks. Marianowi Dziemiance (1997) oraz Derkowi Stegewartowi i Stanisławowi Poprawskiemu (1998).

W myśl znowelizowanej ustawy radnymi nie mogli być pracownicy Urzędu Miejskiego i kierownicy gminnych jednostek organizacyjnych (zaczęła ostatecznie obowiązywać od następnej kadencji).

**Dochody i wydatki budżetu w latach 1995-1998
przedstawiały się następująco:**

Rok	Dochody	Wydatki
1995	6.080.150	5.798.891
1996	10.592.133	10.268.538
1997	13.532.687	15.935.514
1998	14.924.450	15.961.840

Ostatnia sesja drugiej kadencji odbyła się 18 czerwca 1998 roku.

W kadencji 1994-1998 odbyły się 34 sesje. Podjęto 304 uchwały. Zarząd Miasta odbył 157 posiedzeń i podjął 87 uchwał.

W związku z nowym podziałem administracyjnym kraju: powiaty i nowe, duże województwa wybory przeniesiono na jesień. Do czasu wyboru nowej rady miejskiej pracował zarząd.

Wybory zostały wyznaczone na 11 października 1998 roku. Mieszkańcy miasta wybierali 22 radnych. W wyścigu o mandat radnego miejskiego walczyły 103 osoby.

Do urn wyborczych poszło 49,6% uprawnionych. Mandaty radnych miejskich uzyskali: Edward Anikiej, Elżbieta Babkiewicz, Maciej Bobek, Mirosław Czesnowski, Tomasz Gabrysiak, Roman Granisz, Mirosław Grzegorzczak, Kazimierz Grzelewski, Jolanta Hejne, Józef Karpiński, Dariusz Knapik, Leokadia Komisarczuk, Mirosław Kopowski, Antoni Kuśmierk, Ryszard Leśniewski, Adam Mallek, Maria Poprawska, Maciej Radzik, Maria Roguska, Konrad Woszczyk, Tadeusz Zenowicz, Piotr Żylis.

Najwięcej osób do Rady wprowadziło Forum Samorządowe, czyli Unia Wolności – 6, Wspólnota Wyborcza AWS – 5 oraz Sojusz Lewicy Demokratycznej – 4.

W Wyborach do Rady Powiatu mieszkańcy miasta wybierali 6 radnych spośród 31 kandydatów. Wybrani zostali: Henryk Lompert (najwięcej głosów w mieście) i Stanisław Ciosk z SLD, Krzysztof Górski i Eustachy Bindas z Akcji Wyborczej Solidarność oraz Jacek Ściagała (Unia Wolności) i Marian Gońda (Przymierze Społeczne PSL-UP-KPEiR).

Pierwsza sesja nowo wybranej Rady Miejskiej odbyła się 28 października 1998 roku. Funkcję przewodniczącego powierzono ponownie Romanowi Graniszowi. Zastępcą przewodniczącego Rady została Leokadia Komisarczuk. Burmistrzem

ponownie wybrano Wojciecha Ludwikowskiego. Zastępcą burmistrza – także po raz trzeci – został Piotr Żylis. Skarbnikiem – tak jak w poprzednich kadencjach – została Elżbieta Sołtan.

Do zarządu oprócz burmistrza i jego zastępcy weszli: Edward Anikiej, Tomasz Gabrysiak, Maria Poprawska, Maciej Radzik i Tadeusz Zenowicz.

Rada Miejska kadencji 1998-2002. Siedzą od lewej: Leokadia Komisarczuk, Maria Roguska, Elżbieta Babkiewicz, Maria Poprawska, Jolanta Hejne. Stoją od lewej: Mirosław Czesnowski, Adam Mallek, Mirosław Grzegorzcyk, Mirosław Kopowski, Ryszard Leśniewski. Roman Granisz, Tomasz Gabrysiak, Edward Anikiej, Tadeusz Zenowicz, Kazimierz Grzelewski, Antoni Kuśmierk, Andrzej Pestka, Maciej Radzik, Piotr Żylis (wiceburmistrz)

Przewodniczącymi stałych komisji rady zostali: Komisji Organizacyjnej i Spraw Publicznych – Kazimierz Grzelewski, Komisji Socjalnej – Antoni Kuśmierk, Komisji Gospodarki i Budżetu – Maria Roguska. Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej wybrano na drugiej sesji w dniu 20 listopada. Został nim Dariusz Knapik.

30 kwietnia 1999 roku Rada odwołała przewodniczącego Komisji Rewizyjnej oraz całą komisję. Na następnym posiedzeniu – 18 czerwca – Rada wybrała nowego przewodniczącego komisji rewizyjnej. Została nim Maria Roguska. Z funkcji członka zarządu zrezygnował Maciej Radzik (ustawa nie pozwalała łączyć członkostwa w radzie z prowadzeniem działalności gospodarczej z wykorzystaniem mienia komunalnego). Nowym członkiem zarządu został Mirosław Kopowski. 24 listopada

2000 roku Rada stwierdziła wygaszenie mandatu radnego Dariusza Knapika (zrzekł się mandatu bowiem praca, którą wykonywał nie pozwala mu być radnym). W wyborach uzupełniających w lutym 2001 roku mandat uzyskał Andrzej Pestka.

Rada corocznie uchwałała wysokość podatków lokalnych i budżet miasta; podjęła uchwałę o zmianie w szkolnictwie: dwie szkoły podstawowe i gimnazjum. Głównym zadaniem gospodarczym w kadencji była dalsza budowa kanalizacji sanitarnej.

W czerwcu 2000 roku odbyła się uroczysta sesja Rady Miejskiej z okazji 10-lecia nowego samorządu.

Dla podkreślenia więzi łączących Rinteln i Sławno władze niemieckiego miasta nadały jednej z ulic nazwę Sławnoerstrasse (ulica Sławieńska).

Rada Miejska przyznała Złote Gryfy Sławieńskie: Włodzimierzowi Rączkowskiemu (2000), Janowi Brewińskiemu i Włodzimierzowi Olszewskiemu (2002).

Dochody i wydatki w kadencji 1999-2002 przedstawiały się następująco:

Rok	Dochody	Wydatki
1999	15.967.258	16.333.379
2000	19.013.221	20.149.133
2001	18.215.974	23.152.442
2002	16.016.454	19.423.624

W kadencji 1998-2002 Rada Miejska odbyła 36 sesji, podjęła 343 uchwały. Komisje spotkały się na 182 posiedzeniach. Radni zgłosili na sesjach 31 interpelacji i przyjęli na dyżurach 49 interesantów.

Wybory w 2002 roku odbyły się przy zmienionej ordynacji wyborczej. Zmniejszono liczbę radnych w mieście do 15, zlikwidowano zarządy i wzmocniono pozycję burmistrza, który wybierany był w wyborach powszechnych. Odbyły się one 27 października.

O mandat radnego ubiegało się 114 osób. Miasto podzielono na 5 okręgów, w których wybierano po 3 radnych.

Radnymi wybrano: Macieja Bobka, Grażynę Chałowską, Mirosława Czesnowskiego, Elżbietę Czyżewską, Waldemara Gertnera, Mirosława Grzegorzycy, Marka Dudera, Krzysztofa Frankensteina, Wilhelma Jankowskiego, Anetę Mazur-Jelonek, Marię Poprawską, Marię Roguską, Krystynę Tęgosik, Ewę Wojciechowską i Stanisława Zaborowskiego.

O funkcję burmistrza, który po raz pierwszy wybierany był w wyborach powszechnych ubiegało się 7 kandydatów – Maciej Bobek, Mirosław Bugajski, Roman Granisz, Bogdan Leśniewski, Wojciech Ludwikowski, Jerzy Matulka i Krzysztof Sułkowski.

W pierwszej turze wyborów najwięcej głosów uzyskali Mirosław Bugajski –1682, tj. 31,38% oraz Wojciech Ludwikowski 1616, tj. 30,15%.

Druga tura wyborów odbyła się 10 listopada. Burmistrzem został Mirosław Bugajski uzyskując 3614 głosów, tj. 61 % głosów. Na Wojciecha Ludwikowskiego głosowało 2309 osób (uzyskał 39 % głosów).

Do Rady Powiatu Sławieńskiego wybierano 17 radnych. W Okręgu Nr 2 – miasto Sławno – startowały 62 osoby ubiegające się o 4 mandaty. Radnymi zostali: Władysław Czerkas, Roman Granisz, Jacek Lewicki i Jacek Ścigała.

Pierwsza sesja Rady Miejskiej odbyła się 19 listopada. Przewodniczącym Rady wybrano Macieja Bobka, a zastępcą Mirosława Czesnowskiego. Wybrano również przewodniczących komisji rady. Zostali nimi Komisji Rewizyjnej Stanisława Czyżewska, Komisji Gospodarki i Budżetu Aneta Mazur-Jelonek, Komisji Organizacyjnej i Spraw Publicznych Grażyna Chałowska, Komisji Socjalnej Krystyna Tęgosik.

Wiceburmistrzem została Jolanta Hejne, nauczycielka w Zespole Szkół Agrotechnicznych w Sławnie, a skarbnikiem Danuta Borowska.

Na początku kwietnia 2003 roku utworzono Zarząd Dróg i Zieleni, który przejął część zadań związanych ze sprzątnięciem miasta i utrzymaniem zieleni, które dotąd wykonywało MPGKiM. Rada podjęła uchwałę o przejęciu dróg powiatowych przez miasto (spowodowało to, że miasto przestało otrzymywać dotację na utrzymanie tych dróg).

W referendum unijnym, które odbyło się w czerwcu 2003 roku za przystąpieniem do Unii Europejskiej opowiedziało się 86,4% uczestników. Frekwencja wynosiła 58,8% uprawnionych.

W marcu 2004 roku radni podjęli uchwałę o współpracy z włoskimi gminami Cles, Cunevo i Romeno. Także w tym roku nagrodę Gryfa Sławieńskiego otrzymał Andrzej Wulczyński.

W 2005 roku rozpoczęto budowę małego obejścia drogowego Sławna, o powstanie którego starały się władze miasta od kilku kadencji. Budowa zakończyła się w 2006 roku.

Także w 2006 roku rozpoczęto budowę hali sportowej przy Szkole Podstawowej Nr 3. Inwestycję ukończono w następnej kadencji.

Dochody i wydatki w kadencji 2003-2006 przedstawiały się następująco:

Rok	Dochody	Wydatki
2003	18.668.604	17.546.682
2004	20.421.572	19.162306
2005	21.883.056	21.937.553
2006	24.970.186	24.054.837

W kadencji 2002-2006 Rada Miejska odbyła 57 sesji, na których podjęła 374 uchwały. Komisje odbyły 80 posiedzeń, najczęściej wspólnych, przedsesyjnych (praktycznie komisje przestały pracować koncentrując się jedynie na omówieniu uchwał przygotowanych przez burmistrza). Radni odbyli 186 dyżurów, w czasie których zgłosiło się 36 interesantów. Na sesjach zgłoszono 88 interpelacji. Ich autorami byli przeważnie radni opozycji.

Wybory samorządowe na kadencje 2006-2010 wyznaczone zostały na 12 listopada 2006 roku. Do 15-osobowej Rady Miejskiej kandydowały 84 osoby. Radnymi zostali: Marek Duder, Waldemar Gertner, Mirosław Grzegorzczak, Wanda Jakubowska, Bożena Kallaur, Marek Kaliszan, Bożena Konfederak, Mikołaj Musyt, Ireneusz Niester, Maria Poprawska, Jarosław Stark, Edyta Szczygielska, Stanisław Szuklarek, Krystyna Tęgosik i Stanisław Zaborowski.

Do Rady Powiatu w okręgu 2 – miasto Sławno – o 4 mandaty ubiegało się 58 osób. Radnymi zostali: Władysław Czerkas (Samoobrona), Kazimierz Małecki (Forum Samorządowe), Dominik Margielewski (Platforma Obywatelska) i Jerzy Sekuła (Prawo i Sprawiedliwość).

Na urząd burmistrza kandydowali: Marian Bronowicki, Mirosław Bugajski, Krzysztof Frankenstein, Wilhelm Jankowski i Agnieszka Zimna. Najwięcej głosów uzyskali: Mirosław Bugajski (2205, tj. 45,6%) i Krzysztof Frankenstein (1405, tj. 20,05%) i oni przeszli do drugiej tury, która odbyła się 26 listopada. Udział w niej wzięło 49,03% uprawnionych do głosowania. Mirosław Bugajski uzyskał 2612 głosów (50,25%) nieznacznie zwyciężając Krzysztofa Frankensteina – 2586 głosów (49,75%).

Pierwsza sesja Rady odbyła się 27 listopada. Przewodniczącą Rady została Bożena Kallaur, a zastępcą Jarosław Stark. Na sesji w dniu 7 lutego 2007 roku przyjęto rezygnację z funkcji przewodniczącej Rady Bożeny Kallaur, a na sesji 20 lutego na przewodniczącego wybrano Jarosława Starka.

Wiceprzewodniczącym Rady na sesji w dniu 12 marca 2007 roku wybrany został Waldemar Gertner.

7 maja 2008 roku odwołano z funkcji przewodniczącego Jarosława Starka, a nową przewodniczącą została Edyta Szczygielska.

Na drugiej sesji – 4 grudnia 2006 roku – ustalono liczbę stałych komisji i wybrano ich przewodniczących. Zostali nimi: Komisji Gospodarki i Budżetu Stanisław Zaborowski, Komisji Spraw Publicznych Waldemar Gertner, Komisji Socjalnej Krystyna Tęgosik i Komisji Rewizyjnej Wanda Jakubowska.

Komitet Wyborczy Wyborców Porozumienie dla Sławna, z którego startował Krzysztof Frankenstein zgłosił do Sądu Okręgowego w Koszalinie protest wyborczy dotyczący rażących nieprawidłowości w Komisji Nr 4, która naruszyła – zdaniem skarżących – szereg przepisów ordynacji wyborczej, m.in. wydania 31 nieostemplowanych kart wyborczych. Sąd orzekł o nieważności wyborów burmistrza,

stwierdził wygaśnięcie mandatu M. Bugajskiego i orzekł o ponownym przeprowadzeniu wyborów. M. Bugajski odwołał się od wyroku.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie stwierdził, że w Sławnie 26 listopada 2006 roku doszło do sfalszowania wyborów w Okręgu Nr 4 i nakazał przeprowadzić ponowne wybory w tym okręgu. Orzekł także, że mandat burmistrza wygasł. Wraz z mandatem burmistrza wygasł także mandat jego zastępcy J. Hejne. Do czasu wyboru nowego burmistrza Prezes Rady Ministrów powołał komisarza. Został nim Konrad Woszczyk.

Powtórzone wybory w Okręgu Nr 4 odbyły się 3 czerwca 2007 r. Mirosław Bugajski uzyskał 558 głosów, a Krzysztof Frankenstein 637. Wygrał różnicą 49 głosów. Po dodaniu głosów z innych okręgów K. Frankenstein uzyskał 2768 głosów i został wybrany na burmistrza. Jego przeciwnik uzyskał 2548 głosów, tj. o 220 mniej. Nowym wiceburmistrzem został Mieczysław Grabowski, wieloletni pracownik Urzędu Miejskiego.

W lutym 2007 roku Rada Miejska przyjęła uchwałę o partnerstwie i współpracy z niemieckim miastem Ribnitz – Damgarten. Stworzyło to miastu możliwość ubiegania się o środki pomocowe Interreg.

Nastąpiło ożywienie inwestycyjne. Do najważniejszych zadań w kadencji należało kontynuowanie remontu dawnej przychodni lekarskiej, w której znalazł siedzibę Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, budowa pełnowymiarowej hali sportowej przy Szkole Podstawowej Nr 3 oraz remonty miejskich ulic.

Nagrodę „Złotego Gryfa Sławińskiego” w 2010 roku otrzymała Elżbieta Bronowicka-Stawicka.

Dochody i wydatki budżetu w kadencji przedstawiają się następująco:

Rok	Dochody	Wydatki
2007	27.212.936	25.648.675
2008	30.616.758	31.032.430
2009	35.646.837	36.618.290
2010	29.806.913	36.791.628

Ostatnia sesja w kadencji 2006-2010 odbyła się 5 listopada 2010 roku. Radni obradowali na 60 sesjach, w tym 6 nadzwyczajnych. Podjęli 334 uchwały, wnieśli 174 interpelacje i odbyli 194 dyżury, na których przyjęli 33 interesantów. Komisje spotykały się najczęściej na wspólnych posiedzeniach, na których omawiano materiały na sesje.

Wybory samorządowe w 2010 roku odbyły się 21 listopada. O 15 mandatów radnych ubiegało się 36 kandydatów. O mandat burmistrza ubiegał się Krzysztof Frankenstein. Był jedynym kandydatem i wygrał wybory w I turze.

Radnymi zostali: Marek Duder, Waldemar Gertner, Mirosław Grzegorzcyk, Joanna Iwko, Wanda Jakubowska, Wiesław Litwin, Bożena Kallaur, Bożena Konfederak, Jolanta Łozińska, Maria Poprawska, Edyta Szczygielska, Stanisław Szkudlarek, Włodzimierz Śledź, Krystyna Tęgosik i Ewa Wojciechowska.

W Okręgu Wyborczym Nr 2 do Rady Powiatu kandydowało 38 osób. Wybrano 4 radnych, którymi zostali: Roman Granisz, Wojciech Ludwikowski, Kazimierz Małecki i Jarosław Stark.

Pierwsza sesja Rady Miejskiej odbyła się 30 listopada 2010 roku. Radni złożyli ślubowanie i wybrali przewodniczącą. Została nią Edyta Szczygielska. Wiceprzewodniczącym Rady został Mirosław Grzegorzcyk, a przewodniczącymi stałych komisji: Komisji Gospodarki i Budżetu – Bożena Kallaur, Komisji Spraw Publicznych – Włodzimierz Śledź, Komisji Socjalnej – Bożena Konfederak i Komisji Rewizyjnej – Wanda Jakubowska.

W latach 2010-2014 Urząd Miejski koncentrował się na remontach miejskich ulic i modernizacji składowiska śmieci w Gwiazdówku. Powstała siłownia na wolnym powietrzu i odnowiono plac zabaw przy gimnazjum. Zrealizowano pierwszy etap projektu Regionalnej Platformy Cyfrowej. I na tym projekt zakończono. Niestety dotąd do szybkiego internetu nie mają dostępu indywidualni mieszkańcy.

Nagrode „Złotego Gryfa Sławińskiego” w 2013 roku otrzymali: burmistrz Rinteln Karl Heinz Buchohotz i Ulrich Balke z Ribnitz – Daumgarten – inicjator współpracy obu miast

Dochody i wydatki budżetu przedstawiały się następująco:

Rok	Dochody	Wydatki
2011	33.455.154	35.468.347
2012	32.953.580	35.180.826
2013	38.919.455	37.109.575
2014	38.564.533	38.226.851

W kadencji 2010-2014 odbyło się 50 sesji, w tym 5 nadzwyczajnych i 3 uroczyste z okazji majowych Dni Sławna. Radni podjęli 271 uchwał i zgłosili 57 interpelacji. Komisje Rady obradowały głównie na wspólnych posiedzeniach, na których omawiano materiały na sesje.

Wybory radnych na kadencję 2014-2018 odbyły się 16 listopada 2014 roku. Do Rady Miasta kandydowało 49 osób. Wybrano 15 – w myśl zmienionej ordynacji – w jednomandatowych okręgach wyborczych. Radnymi zostali: Marcin Bojaryn, Kinga Cichawa, Mirosław Grzegorzcyk, Joanna Iwko, Bożena Kallaur, Paweł Kopczyński, Dominik Margielewski, Maria Poprawska, Edyta Szczygielska, Stanisław Szkudlarek, Jarosław Stark, Włodzimierz Śledź i Ewa Wojciechowska.

Na stanowisko burmistrza kandydowali Mirosław Bugajski i Krzysztof Frankenstein. Zwyciężył w pierwszej turze K. Frankenstein.

Pierwsza sesja nowej Rady odbyła się 1 grudnia 2014 roku. Przewodniczącą Rady wybrano Edytę Szczypielską, a wiceprzewodniczącym Mirosława Grzegorzcyka.

Przewodniczącymi stałych komisji rady zostali: Komisji Gospodarki i Budżetu – Bożena Kallaur, Komisji Spraw Publicznych – Dominik Margielewski, Komisji Socjalnej – Maria Poprawska i Komisji Rewizyjnej – Bożena Konfederak. Składy stałych komisji Rady wybrano na drugiej sesji w dniu 12 grudnia 2014 roku.

W październiku 2015 roku Rada podjęła uchwałę o wyborze dwóch wiceprzewodniczących. Nowym wiceprzewodniczącym został radny Jarosław Stark.

Do Rady Powiatu z Okręgu Nr 2 – miasto Sławno – o 4 mandaty ubiegało się 38 osób. Radnymi zostali wybrani: Wojciech Ludwikowski, Łukasz Wasik, Andrzej Protasewicz i Konrad Woszczyk.

Głównym zadaniem kadencji było kontynuowanie remontów miejskich ulic oraz przygotowania do przypadających w 2017 roku obchodów 700-lecia lokacji miasta.

W 2015 roku dochody miasta wyniosły 38.049.574 zł, a wydatki 38.235.950 zł.

Rozdział Administracja powstał w oparciu o następujące materiały:

- Protokoły posiedzeń Rady Miejskiej za lata 1990-2015 znajdujące się w Archiwum Urzędu Miejskiego
- Echo Sławna z lat 1990-1994 i Gazetę Sławieńską z lat 1993-2007. Oba te miesięczniki zamieszczały szczegółowe materiały z posiedzeń Rady Miejskiej i Zarządu Miasta.
- Periodyk wydawany przez Urząd Miejski „Ratusz” Nr 9 z 2010 roku zawierający podsumowanie kadencji 2006-2010 oraz Nr 16 z 2014 roku zawierający podsumowanie kadencji 2010-2014

II. ŻYCIE SPOŁECZNO-POLITYCZNE

Życie społeczno-polityczne uległo po roku 1989 dużym zmianom. Było to wynikiem likwidacji cenzury i wszechwładzy dominującej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i wszechobecnego aparatu bezpieczeństwa. Sfera życia społeczno-politycznego oddana została obywatelom.

W ostatnim ćwierćwieczu w Sławnie pojawiły się miejskie struktury niemal wszystkich partii politycznych działających w Polsce. Tylko nieliczne zaznaczyły mocniej swoją obecność.

Pierwszą tego typu organizacją był Komitet Obywatelski założony na fali przemian po Okrągłym Stole. W jego składzie znaleźli się działacze „Solidarności”. Kierowała nim Maria Falender. Członkowie Komitetu aktywnie działali podczas czerwcowych wyborów 1989 roku do Sejmu i Senatu, a także podczas wyborów samorządowych w 1990 roku. Kilku działaczy Komitetu zostało wybranych do Rady Miejskiej. Po wyborach samorządowych praca Komitetu osłabła i w grudniu 1990 roku został on rozwiązany. Część jego członków znalazła się w nowo utworzonej partii – Unii Demokratycznej. Przewodniczącą koła została Maria Falender. W 1994 roku po połączeniu Unii Demokratycznej z Kongresem Liberalno-Demokratycznym utworzyła się Unia Wolności. Przewodniczącą miejskiego koła została Wanda Wrońska-Szostak.

W miejsce rozwiązanej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej rozpoczęła działalność nowa partia lewicowa – Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej. Partię tę organizował na sławieńskim terenie Zbigniew Szeffa. Od 1991 roku wchodziła w skład koalicji Sojusz Lewicy Demokratycznej, który w 1999 roku przekształcił się w jednolitą partię o tej samej nazwie. Lata największej aktywności tej formacji to lata 90-te XX wieku i początek wieku XXI, kiedy to przedstawiciele tej partii byli radnymi w Radzie Miejskiej Sławna (Sławoj Zawada, Stanisław Ciosk, Kazimierz Grzelewski, Leokadia Komisarczuk, Józef Karpiński, Marek Stachowicz, Roman Granisz) oraz w strukturach samorządowych nowo utworzo-

nego w 1999 roku powiatu. W pierwszej kadencji radni tej formacji stanowili większość w Radzie Powiatu. Z ramienia tej partii pierwszym starostą sławieńskim był Henryk Lompert. Działaczami tej formacji byli m.in. Jan Radziwanowski, Henryk Lompert, Leopold Smętek.

Aktualnie w Sławnie istnieje koło SLD, którego przewodniczącym jest Roman Granisz. Liczy około 30 osób. Przewodniczącym Rady Powiatu SLD jest od marca 2012 roku Zygmunt Siedlecki.

Samoobrona RP założona została w 1992 roku przez rolnika spod Darłowa Andrzeja Lepera na fali niepokojów społecznych na początku lat 90-tych XX wieku, zwłaszcza w rolnictwie, które przeżywało ostry kryzys. Likwidacja państwowych gospodarstw rolnych – jedna z nieprzemyślanych do końca (a może przemyślanych ?) reform Balcerowicza – spowodowała, że ich pracownicy pozostawali bez środków do życia.

Andrzej Lepper – przewodniczący Samoobrony wśród mieszkańców Sławna

Struktura miejsko-gmina w Sławnie powstała w 2001 roku. Jej pierwszym przewodniczącym był Janusz Łuczak, kolejnym Daniel Pusz. Od grudnia 2005 roku funkcję przewodniczącego pełni Stanisław Olszewicz, a przewodniczącym zarządu powiatu jest Kazimierz Pypno.

Po śmierci Andrzeja Leppera w 2011 roku działalność koła ustała.

Koło miejsko-gminne liczyło 47 członków.

Zmiany dokonały się również w ruchu ludowym. W miejsce Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego powstało Polskie Stronnictwo Ludowe. Przewodniczącym koła miejsko-gminnego został Włodzimierz Mielniczek, a jego zastępca Adam Zimny. Kolejnymi przewodniczącymi koła byli: Adam Zimny, Henryk Antosiewicz i od 2010 roku Andrzej Zieliński. W czerwcu 2016 nowym przewodniczącym został Jarosław Buczkiewicz, a jego zastępcą Łukasz Wasik. Partia chłopska nie odnosiła w mieście sukcesów.

W 2001 roku powstały w Polsce dwie nowe partie polityczne, które w następnych latach zdominowały scenę polityczną. Ich struktury powstały także w Sławnie.

Są to Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość.

Sławieńskie struktury Platformy Obywatelskiej zaczęły się tworzyć wiosną 2001 roku. Pełnomocnikiem na miasto został Grzegorz Golczyk. Jesienią tego roku utworzono koło złożone z kilkunastu osób, a jego przewodniczącym został G. Golczyk. Kolejno funkcje przewodniczącego koła pełnili: Maciej Bobek, Arkadiusz Golba, Agnieszka Zimna i Rafał Radzikowski.

W końcu 2008 roku powstało w Sławnie drugie Koło Platformy Obywatelskiej. Pierwszym przewodniczącym koła był Mirosław Grzegorzczak, a następnym Jacek Ściagała.

Kilku członków sławieńskiej Platformy zostało radnymi w powiecie i mieście (m. in. Andrzej Protasewicz, Edyta Szczygielska, Mirosław Grzegorzczak). Przez dwie kadencje (2007-2015) w Sławnie czynne było biuro poselskie senatora Piotra Zientarskiego i posła Stanisława Gawłowskiego.

Prawo i Sprawiedliwość powstało nieco później niż Platforma Obywatelska. Sympatycy tej partii istnieli od początku, ale Komitet Powiatowy powstał dopiero 19 czerwca w 2008 roku. Jej pierwszym przewodniczącym została Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska, sekretarzem Robert Stępień. Wcześniej pełnomocnikami byli Andrzej Pancewicz, a następnie Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska.

13 maja 2010 roku na terenie powiatu powstały dwie organizacje miejsko-gminne: w Sławnie i Darłowie. Przewodniczącym Komitetu Miejskiego w Sławnie został Jerzy Sekuła. Funkcję tę pełni do chwili obecnej. Sekretarzem sławieńskiego koła jest Marek Szanel, a skarbnikiem Wojciech Wnuk.

Sławieński Komitet dwukrotnie był współorganizatorem przyjazdu prezydentów RP do Sławna – Lecha Kaczyńskiego w 2009 oraz Andrzeja Dudy w roku 2015.

W 2012 roku z inicjatywy PiS-u w Urzędzie Miejskim odsłonięto tablicę upamiętniającą pobyt Lecha Kaczyńskiego w Sławnie. Z tej okazji wybito także pamiątkowy medal.

Najbardziej aktywną organizacją młodzieżową działającą w Sławnie po okrągłym stole jest Związek Harcerstwa Polskiego. Sławieńskim Hufcem im. Wojsk

Prezydent Lech Kaczyński witany przez mieszkańców Sławna, 14 maja 2009 roku

Ochrony Pogranicza od drugiej połowy lat 50-tych ubiegłego wieku kierował Paweł Blum. W komendzie przez wiele lat pracowała także jego żona Halina. Funkcję komendanta pełnił do 2007 roku. Następnym Komendantem Hufca został Ryszard Sobczak. Od grudnia 2015 roku funkcję komendanta pełni Barbara Sobczak. Ryszard Sobczak jest komendantem Stanicy Harcerskiej i zastępcą komendanta hufca.

To dzięki zaangażowaniu Pawła Bluma hufiec posiada Dom Harcerza w Sławnie, w którym mieści się nie tylko Komenda Hufca, ale stanowi także miejsce spotkań kręgów instruktorskich, zbiórek harcerskich i wielu przedsięwzięć programowych. W Jarosławcu znajduje się Stanica Harcerska, którą były komendant budował od podstaw. W Stanicy w okresie letnim wypoczywają nie tylko sławieńscy harcerze, ale harcerze i goście z całej Polski.

Hufiec obejmuje swoim działaniem gminy całego powiatu sławieńskiego. W 2011 roku hufiec zrzeszał 450 członków. Liczba harcerzy – podobnie jak uczniów – zmniejsza się.

W końcu 2015 roku hufiec zrzeszał 396 zuchów, harcerzy i instruktorów. Na terenie miasta działały drużyny przy Szkołach Podstawowych Nr 1 i Nr 3, Gimnazjum oraz Instruktorski Klub Seniora „Wiarus”.

Do najaktywniejszych i długoletnich działaczy ruchu skautowskiego w Sławnie należą – nadal czynni w KH – Anna Cichawa, Helena Zawada, Stanisław Poprawski, Maria Szewczyk, Danuta Sikora, Jadwiga Gawęł, Jacek Błaszczyk, Barbara Sobczak.

Hufiec organizuje wiele przedsięwzięć, z których niektóre mają już długą tradycję. Są to m.in. Rajd Niepodległości, Betlejemskie Światło Pokoju, Dzień Myśli Braterskiej, Rajd Ekologiczny, Marsz na Azymut, Zlot Hufca w Jarosławcu, Festiwal Piosenki Harcerskiej, gry terenowe, akcję letnią i zimową.

W pierwszej połowie lat 90-tych działała w mieście nieliczna grupa Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Była to organizacja powołana w Polsce w lutym 1989 roku, jako alternatywa dla Związku Harcerstwa Polskiego.

Przed 1989 rokiem w Sławnie działały organizacje społeczne będące strukturami terenowymi organizacji centralnych lub wojewódzkich.

W latach 90-tych sytuacja zaczęła się zmieniać. Obok struktur terenowych organizacji o zasięgu ogólnopolskim powstawały lokalne stowarzyszenia i fundacje.

Weterani na cmentarzu komunalnym w Sławnie

Do tych pierwszych należały m. in.: Związek Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych powstały w roku 1990 w miejsce rozwiązanego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację. Członkami nowej organizacji zostali weterani po przeprowadzonej wnikliwej weryfikacji.

W 1990 roku koło miejsko-gminne liczyło 515 członków, w 2003 – 136, a w roku 2016 – 27 członków i 81 podopiecznych. Prezesem Koła od kwietnia 1997 roku jest inż. January Wysocki. Wcześniej funkcję tę pełnił Antoni Sikorski.

Zarząd Koła koncentruje się na dwóch zadaniach: warunkach socjalno-zdrowotnych członków oraz prowadzeniu pracy patriotyczno-wychowawczej wśród młodzieży.

Z tej grupy organizacji – będących terenowymi oddziałami organizacji ogólnopolskich – w mieście działają także: Związek Inwalidów Wojennych RP, Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie Ogródków Działkowych, Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę, Stowarzyszenie Osób Poszkodowanych przez III Rzeszę, Polski Gułag.

Oddziałem Związku Inwalidów Wojennych RP w Sławnie od 1990 kierował zarząd w składzie: prezes Antoni Bronowicki, wiceprezesa Jakub Matuszczuk i Janina Grabowska, a sekretarzem był Waław Ruchlewicz. W styczniu 2003 prezesem został January Wysocki. Funkcję tę pełni do chwili obecnej. W 2016 roku związek sławieński liczył 12 członków oraz 29 podopiecznych.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów obejmuje swoim zasięgiem miasto i sąsiednie gminy. W połowie lat 90-tych ubiegłego wieku liczył około 600 członków. W 2016 roku liczy ich 258. W ostatnim 25-leciu organizacją kierowali: Franciszek Lewandowski (1981-1996), Pelagia Woźniak (1996-2002) i od 2002 roku Genowefa Kowalik. Związek stara się organizować czas wolny swoich członków, a także opiekować się starszymi, chorymi osobami. Co roku organizuje w mieście Światowy Dzień Inwalidy, Dzień Seniora i Wieczór Wigilijny. Organizuje także wieczorki taneczne, wycieczki i pielgrzymki. Od 2004 roku przy Stowarzyszeniu działa Zespół wokalny „Sławianki” występujący nie tylko w Sławnie, ale wyjeżdżający na przeglądy i festyny.

Stowarzyszenie Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę zawiązało się w 1988 roku. W ówczesnym województwie śląskim utworzono siedem rejonów, w tym sławieński. Pierwszym prezesem koła rejonowego w mieście został Jan Bobek. Od 1992 roku kołem kierowała Leokadia Grycza, która od początku włączyła się w prace stowarzyszenia. Pełniła również różne funkcje w strukturach wojewódzkich. Od 2015 roku funkcję prezesa Koła pełni Henryk Lompert.

Stowarzyszenie zrzesza osoby poszkodowane przez III Rzeszę, m. in. więźniów obozów koncentracyjnych, robotników przymusowych, jeńców wojennych. Zajmuje się działaniami zmierzającymi do uzyskania moralnego i materialnego zadośćuczynienia dla obywateli polskich poszkodowanych przez Niemcy hitlerowskie. Pomaga w uzyskaniu swoim członkom pomocy socjalnej i opieki zdrowotnej, a także dokumentuje losy obywateli polskich w okresie wojny i okupacji 1939-1945. Z obszaru miasta i gminy Sławno w 2016 roku do stowarzyszenia należało 114 osób.

Sławińska struktura Polskiego Związku Ogródków Działkowych zarządza działkami o powierzchni ponad 39 hektarów. Ogródki Działkowe zlokalizowane są przy ulicy Cieszkowskiego, po obu stronach Wieprzy oraz za cmentarzem komunalnym. Ogrody liczą 750 działek, z tego użytkowanych jest 550 przez 512 działkowców. W ostatnich latach działki pełnią coraz częściej funkcje rekreacyjne, zwłaszcza gdy ich właścicielami są ludzie młodzi.

Stowarzyszeniem kieruje 8-osobowy Zarząd wybierany co cztery lata, którego prezesami byli: Franciszek Struzik, Józef Karpiński, Zdzisław Załuski, a od września 2015 roku – Barbara Szpilowska.

Grupa inicjatywna Stowarzyszenia Ludzi Cierpiących na Padaczkę zawiązała się w roku 1985 za sprawą Zofii Robak. W 1991 roku powstaje w mieście Klub Epileptyka, któremu przewodzi także Zofia Robak. Dwa lata później powstaje w mieście Oddział Okręgowy Polskiego Stowarzyszenia Ludzi Cierpiących na Padaczkę. Pierwszym prezesem zostaje Zofia Robak. Po jej śmierci w 1994 roku oddziałem kieruje Helena Kocięba, a od lutego 1996 roku Jadwiga Grochowalska. Oddział w Sławnie został rozwiązany 1 listopada 2015 roku.

Przez cały okres działania zajmował się sprawami socjalnymi i rehabilitacją członków, poprzez organizowanie kursów tańca, zajęć muzycznych, pikników integracyjnych. Organizował także bale charytatywne, spotkania integracyjne dla rodzin chorych na padaczkę, warsztaty dla wielu grup podczas, których uczono jak udzielić pomocy w czasie napadu padaczki.

Oddział organizował akcję „Zauważ mnie”. W ramach tej akcji w 2011 roku odbył się rajd ze Sławna do Warszawy. Trwał dwa tygodnie, a trasa liczyła 465 kilometrów.

Stowarzyszenie organizowało również zawody Nordic Walking – w Sławnie odbywał się puchar Pomorza; Dzień Sportu Osób Niepełnosprawnych; projekt „Motyle w Dolinie Tęczy” w ramach którego prowadzono warsztaty taneczne, muzyczne, teatralne. Projekt zakończono spektaklem „Pokażę ci świat”.

Do najdłuższej działających organizacji lokalnych należą dwie fundacje – Fundacja „Dziedzictwo” oraz Fundacja „Rodzina”.

Akt notarialny ustanawiający Fundację „Dziedzictwo” podpisany został 19 lipca 1991 roku. Kilka miesięcy później – 7 stycznia 1992 roku – Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy wpisał ją do Krajowego Rejestru Sądowego.

Celem statutowym Fundacji jest ochrona zabytków i krajobrazu kulturowego ziemi sławińskiej.

Fundacją od początku kieruje 3 osobowy zarząd. Jej prezesem jest poznański archeolog Włodzimierz Rączkowski, a wiceprezesem sławiński regionalista Jan Sroka, skarbnikiem Maria Wojtkowiak. W ciągu 25-letniej działalności Fundacja zrealizowała wiele przedsięwzięć. Organizuje konferencje naukowe (m.in. cykl konferencji Historia i kultura ziemi sławińskiej i wydaje materiały pokonferencyjne – dotąd ukazało się 12 tomów), konkursy na wspomnienia mieszkańców, wydaje

wiele ulotek, folderów i katalogów z okazji organizowanych i współorganizowanych przez nią imprez i wystaw, jak również książek poświęconych przeszłości miasta i powiatu.

W latach 90-tych ubiegłego wieku była organizatorem letnich obozów naukowych dla studentów archeologii, biologii, architektury z Uniwersytetu A. Mickiewicza i Politechniki Poznańskiej. Studenci prowadzili m.in. prace wykopaliskowe w Sławsku i we Wrzeźnicy.

Z inicjatywy Fundacji prowadzono też badania ratownicze; m.in. w drugiej połowie lat 90-tych w Sławnie w związku z zakładaniem nowej kanalizacji. W kościele w Sławsku na początku lat 90-tych odkryto fragmenty średniowiecznej posiadki, która następnie – w wyniku działań Fundacji – została w formie odkrywki udostępniona do zwiedzania.

Od 1996 roku – przez 15 lat – w lipcu fundacja organizowała imprezę historyczno-rekreacyjną „Sobota na grodzisku”, mającą w zabawowej formie popularyzować wiedzę o przeszłości ziemi sławieńskiej. Jej współorganizatorem był Urząd Gminy w Sławnie oraz Sławieński Dom Kultury. Poprzedzały ją tygodniowe warsztaty dla dzieci i młodzieży prowadzone przez studentów i absolwentów archeologii z Poznania (Stowarzyszenie Archeologiczne „Przeszłość dla Przyszłości”).

Fundacja „Rodzina” ustanowiona przez Marię Poprawską i Jana Srokę (akt notarialny 16 sierpnia 1994 roku) została zarejestrowana 10 października tego samego roku. Jej powstanie poprzedziła kilkuletnia działalność opiekuńczo-charytatywna. Była to prowadzona w salkach parafialnych świetlica dla dzieci z trudnościami w nauce „Pomoc lekcyjna” oraz wspomaganie rodzin zubożałych na skutek przemian polityczno-gospodarczych początku lat dziewięćdziesiątych.

Takie też zadania – pomoc tym rodzinom, a zwłaszcza dzieciom, wypisano jako główny statutowy cel.

Stopniowo zadania Fundacji się rozszerzały – oprócz doskonalącej się ciągle pomocy lekcyjnej wprowadzono program kolonijny, w ramach którego zorganizowano 8 dwutygodniowych turnusów dla 40-50 uczestników każdy. Kilkakrotnie fundacja prowadziła zbiórki publiczne na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji chorych dzieci, na pomoc dla rodzin dotkniętych klęskami żywiołowymi (pożar, powódź) i w trudnych sytuacjach życiowych.

Od początku istnienia fundacji prowadzone są programy stypendialne, między innymi program „Talent za Talent” dla szczególnie uzdolnionych uczniów z rodzin ubogich.

Rokrocznie prowadzona jest pomoc świąteczna – wspomaganie ubogich rodzin paczkami żywnościowymi z produktów uzbieranych w sklepach „Społem”. Ponadto organizowane są spotkania opłatkowe dla osób samotnych. W 2011 roku powstał przy Fundacji „Rodzina” Uniwersytet Trzeciego Wieku. Przez wiele lat Fundacja „Rodzina” prowadziła magazyn odzieży używanej, aktualnie pośredni-

czy w nieodpłatnym przekazywaniu mebli, artykułów gospodarstwa domowego, sprzętów elektronicznych.

Fundacja „Rodzina” była organizatorem pierwszego charytatywnego meczu piłkarskiego księża – policjanci, który dał początek imprezie „Mundurowi dla...” prowadzonej przez wielu współorganizatorów.

Organizacja może tak efektywnie działać dzięki szerokiej rzeszy darczyńców i przyjaciół, którzy od lat wspierają tę działalność. Są to grantodawcy centralni (m.in. Fundacja Batorego, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości), lokalni – Urząd Miejski i Starostwo Powiatowe oraz wiele sławieńskich firm, instytucji i zastępy osób prywatnych.

Za szczególne zasługi przyznawana jest nagroda Fundacji „Rodzina” – „Parasol Roku”, dzieło sławieńskiego artysty plastyka Andrzeja Mrozka, który dotychczas otrzymali: ks. prałat Marian Dziemianko, Elżbieta Sołtan, Włodzimierz Olszewski, Wojciech Ludwikowski, Krystyna i Kazimierz Łaszkiwiczowie, Zyta i Sergiusz Sawczukowie, Fundacja im. Batorego, Derk Steggenewitz, Liesa Luchtmeier, Henryka Klamann, Janina i Zygmunt Kroplewscy, Stefan Kwiatkowski, Kazimierz Małecki, Aleksandra Bukowska, Kazimierz Olejniczak i Urząd Miejski w Sławnie.

Od 2004 roku Fundacja „Rodzina” posiada status organizacji pożytku publicznego. Zarząd Fundacji „Rodzina” stanowią: ks. prałat Marian Dziemianko – prezes honorowy, Maria Poprawska – prezes, Elżbieta Sołtan – skarbnik i Danuta Karwowska – sekretarz.

Stowarzyszenie Akson zawiązało się w roku 2001. Rodzice młodzieży niepełnosprawnej zorganizowali zajęcia dla swoich dzieci w pomieszczeniach po dawnej Spółdzielni Inwalidów „Przymorze”. W grudniu tego roku stowarzyszenie zostało zarejestrowane, a 2004 roku uzyskało status Organizacji Pożytku Publicznego. Głównym celem stowarzyszenia było prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych.

Inicjatorem i pierwszym prezes była Elżbieta Bronowicka-Stawicka.

Rehabilitacja niepełnosprawnych odbywała się na początku w czterech pracowniach: gospodarstwa domowego, komputerowo-graficznej, krawiecko-zabawkarskiej oraz muzyczno-plastycznej. W 2006 powstały nowe pracownie: muzyczna, witrażu i stolarsko-wikliniarska. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku. Uczestniczą w nich niepełnosprawni nie tylko ze Sławna, ale i z innych gmin powiatu.

Stowarzyszenie organizuje także działania na rzecz środowiska. Są to grudniowe koncerty Charytatywno-Integracyjne w Sławieńskim Domu Kultury, na których prezentowane są prace wykonane przez uczestników Warsztatów. Inną formą łączności ze środowiskiem był Powiatowy Piknik dla Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin czy Powiatowa Spartakiada Sportu. Obecnie organizacją kieruje

zarząd: Ewa Rańczuk (przewodnicząca) oraz Stanisława Cyżewska i Regina Karendal. Kierownikiem Warsztatów Terapii Zajęciowej jest Włodzimierz Śledź.

Inne działające w mieście lokalne organizacje pozarządowe to:

Stowarzyszenia Współpracy z Miastami Partnerskim Sławna. Inicjatywa założenia stowarzyszenia pojawiła się w roku 1996 po kilku latach współpracy z Rinteln – miastem w Dolnej Saksonii. Na początku lutego 1997 roku odbyło się zebranie założycielskie stowarzyszenia. Wzięły w nim udział 22 osoby. Wybrano na nim władze. Przewodniczącym został Jerzy Miatkowski, a jego zastępcą Wojciech Ludwikowski. Do zarządu weszli także: Ryszard Król, Urszula Paszkiewicz i Iwona Granisz. W 1999 roku przewodniczącym został Wojciech Ludwikowski, który funkcję tę pełni do chwili obecnej.

Stowarzyszenie zwróciło się do władz miasta o przekazanie na jego rzecz Bramy Słupskiej, gdzie miała znaleźć się jego siedziba. Środki na remont z Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej załatwiał Derk Steggewentz – dawny mieszkaniec Sławna i animator współpracy obu miast. Niestety remontu nie dokończono.

Po roku 2007 stowarzyszenie nawiązało także współpracę z drugim miastem partnerskim Ribnitz – Damgarten.

Od początku stowarzyszenie wspierało miejskie instytucje, które nawiązywały kontakt ze swoimi odpowiednikami w miastach niemieckich, organizowało wyjazdy, imprezy kulturalne i sportowe, a także wspierało je, w miarę możliwości, finansowo.

Klub Hodowców Gołębi Poczтовых jest stowarzyszeniem działającym poza strukturami polskiego związku. Założyła go grupa 70 hodowców 10 marca 1996 roku. Skupia hodowców z Pomorza Środkowego i zajmuje się organizacją lotów krajowych i zagranicznych, zaopatrzeniem hodowców w obrączki dla gołębi, budową kabin do przewozu gołębi. Liczy obecnie ponad 200 członków, a prezesem jest Krzysztof Tarczewski.

Towarzystwo Miłośników Rzek Wieprzy i Grabowej, którego głównym celem jest ochrona charakteru obu tych rzek powstało w czerwcu 2000 roku z inicjatywy 16 wędkarzy z kół Polskiego Związku Wędkarskiego w Sławnie, Darłowie, Postominie i Kępicach. Walne zebranie wyborcze odbyło się we wrześniu tego roku. Wybrano na nim władze Towarzystwa – prezesem został Wiesław Halbina oraz uchwalono statut. Głównym celem organizacji było dążenie do zachowania dziewiczego charakteru rzeki Wieprzy wraz z jej dorzeczem oraz poprawa stanu czystości wody, a także walka z kłusownictwem i trucicielstwem wód i utrzymanie w rzece ryb łososiowatych. By ułatwić wędrówkę ryb w górę rzeki zbudowano w Pomiłowie próg wodny. Członkowie Towarzystwa brali udział w zarybianiu rzeki.

Od 2003 roku Towarzystwo organizowało Otwarte Zawody Spinningowe pod nazwą „Święto Wieprzy”, a także rozpoczęło organizować cykl imprez wędkarskich pod nazwą „Cztery Pory Roku”. Członkowie organizacji brali udział w wielu zawodach wędkarskich na terenie Pomorza odnosząc liczne sukcesy.

W 2004 roku wydaje wspólnie z „Dziennikiem Bałtyckim” oraz Starostwem Powiatowym w Sławnie broszurę „Szlakiem Wieprzy i Grabowej”. Później organizacja zaprzestała działalności.

W grudniu 2014 roku reaktywowano działalność Towarzystwa, a w lutym 2015 roku wybrano nowy Zarząd, którego przewodniczącym został Wiesław Polczyński.

Stowarzyszenie Absolwentów Liceum Ogólnokształcącego zawiązało się w 2002 roku. Zajmuje się głównie współorganizowaniem odbywających się co pięć lat zjazdów absolwentów. Jego prezesem został Janusz Mikołajewski.

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi założone zostało w 2006 roku, a od roku 2008 posiada status Organizacji Pożytku Publicznego. Stowarzyszenie prowadzi od 2008 roku dzienny ośrodek terapeutyczno-rehabilitacyjny, w którym przebywają dzieci z różnymi dysfunkcjami (porażenie mózgowie, padaczka, rozszczep kręgosłupa, niedowład kończyn górnych i dolnych). Organizacja dysponuje odpowiednim sprzętem do rehabilitacji i prowadzi indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze.

Inicjatorem założenia stowarzyszenia była Anna Machłaj. Prezesem jest obecnie Bożena Mielcarz.

Fundacja na Rzecz Zabytkowej Świątyni Mariackiej Renovatio Ecclesiae założona została w roku 2011. Jej głównym zadaniem jest prowadzenie działań zmierzających do przywrócenia właściwego stanu technicznego i estetycznego uwzględniającego gotycki charakter kościoła Wniebowzięcia NMP w Sławnie.

Założycielami fundacji byli: Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz Krzysztof Kowalczyk i Wojciech Ludwikowski.

Prezesem Honorowym Rady Fundacji jest ks. Marian Dziemianko, a prezesem Mieczysław Grabowski, wiceburmistrz Sławna. Prezesem Zarządu został Kazimierz Olejniczak, a następnie Margareta Sadowska.

W wyniku działań fundacji opracowano dokumentację konserwatorsko-budowlaną obiektu, wykonano remont dachu wieży, skuto tynki i zsunięto gruz ze sklepienia.

Fundacja zajmuje się też poszukiwaniem środków na remont kościoła oraz organizuje bale charytatywne, z których dochód przeznaczony jest na prace remontowe.

W 2012 roku założone zostało w Sławnie stowarzyszenie zajmujące się promocją powiatu sławieńskiego i rozwojem turystyki. Stowarzyszenie nosi nazwę Darłowska Lokalna Organizacja Turystyczna w Dorzeczu Wieprzy i Grabowej „Darlot”. Jej założycielami były gminy powiatu sławieńskiego oraz Starostwo Powiatowe i liczni prywatni przedsiębiorcy zajmujący się turystyką w powiecie. Przez krótki czas w skład stowarzyszenia wchodziły gminy Sianów i Polanów. Prezesem Stowarzyszenia wybrano Jarosława Lichacego.

Organizacja promuje powiat sławieński na licznych targach turystycznych, organizuje w sierpniu ogólnopolską debatę Media i Turystyka, prowadzi punkty informacji turystycznej m.in. w Sławnie, Darłowie i Darłównu, zajmuje się wydawaniem folderów i przewodników, a także wykonuje liczne gadżety związane z powiatem sławieńskim.

Od początku 2016 roku przy Stowarzyszeniu działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, który powstał z inicjatywy Starosty Sławieńskiego Wojciecha Wiśniowskiego. Posiada dwa oddziały działające w Sławnie i Darłowie (łącznie 130 słuchaczy – sławieński liczy 80 słuchaczy). W ramach uniwersytetu odbywają się wykłady i spotkania oraz działa 5 sekcji tematycznych: informatyczna, lektorat języka angielskiego, lektorat języka niemieckiego, taneczna i aktywności fizycznej.

Uniwersytet posiada Radę Programową w skład, której wchodzi: Wojciech Wiśniowski – Starosta Sławieński oraz Andrzej Protasewicz, Leszek Walkiewicz, Jan Sroka i Jarosław Lichacy, który jest również kierownikiem Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Rozdział powstał w oparciu o następujące materiały:

- Informacje uzyskane od działaczy Unii Wolności, Samoobrony, Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Polskiego Związku Emerytów i Rencistów, Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Stowarzyszenia Współpracy z Miastami Partnerskimi
- Kroniki Fundacji „Rodzina” za lata 1994-2015
- Publikacji „15 lat Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę”, praca zbiorowa pod red. Zenona Klemczaka, Zdzisława Lewandowskiego i Leszka Mąki, Słupsk 2003
- Jan Sroka: 25 lat Fundacji „Dziedzictwo” (w) Głos Sławna i Darłowa z 22 lipca 2016 roku
- Strony internetowe: Stowarzyszenia „Akson”, Towarzystwa Miłośników Rzeki Wieprzy i Grabowej, Fundacji na Rzecz Zabytkowej Świątyni Mariackiej Renovatio Ecclesiae.
- Sprawozdania z działalności Związku Harcerstwa Polskiego
- January Wysocki: O sławieńskich organizacjach kombatanckich, maszynopis.

III.

LUDNOŚĆ

W 1939 roku Sławno zamieszkiwało 9768 stałych mieszkańców. Była to największa liczba ludności w przedwojennym Sławnie. W pierwszych latach po wojnie nastąpił duży ruch ludności – wysiedlano Niemców, a na ich miejsce przybywali Polacy.

Liczba ludności Sławna przez cały okres Polski Ludowej systematycznie rosła. Tylko 7-krotnie roczny bilans był ujemny.

Na koniec 1945 roku w Sławnie zamieszkiwało 4941 osób, w 1989 13 730. Tendencja wzrostowa utrzymała się niemal do połowy lat 90-tych ubiegłego wieku. W 1994 roku w mieście mieszkało 14.398 osób, w tym 6906 mężczyzn i 7492 kobiety. Była to największa liczba mieszkańców w prawie 700-letnich dziejach miasta.

Niekorzystne tendencje demograficzne zapoczątkowane w połowie lat 90-tych trwają nadal i dotyczą nie tylko Sławna.

W 1999 roku liczba ludności spadła poniżej 14 tysięcy (13.444 osób), a w roku 2012 poniżej 13 tysięcy (12.992 osoby). Na koniec 2015 roku miasto zamieszkiwało 12.690 osób, w tym 6088 mężczyzn i 6602 kobiety. Na 100 mężczyzn przypadło 108,4 kobiet. Przez cały omawiany okres liczba kobiet była większa.

W 2015 roku ludność Sławna w stosunku do roku 2014 zmniejszyła się o 135 osób. Największy spadek ludności w omawianym okresie miał miejsce w 1999 roku – ubyło wtedy 900 mieszkańców.

Od 1992 roku napływ ludności do miasta był mniejszy od odpływu. Do roku 2015 ujemne saldo migracji wahało się od 5 do 86 osób. W 2015 roku ujemne saldo wynosiło 60 osób.

Także zmniejszała się liczba urodzeń. W 1990 roku w Sławnie urodziło się 202 dzieci, w 2000 roku 121, w 2010 na świat przyszło 94 sławnian, a w roku 2015 - 87.

Konsekwencją tego było także starzenie się społeczeństwa miasta. Liczba ludzi młodych – do 19 roku życia - w 1995 roku wynosiła 4606, a w roku 2015 – 2531.

Zwiększyła się natomiast liczba osób powyżej 60-tego roku życia z 1926 w roku 1995 do 3154 w roku 2015.

Przyczyn, które spowodowały niekorzystne tendencje demograficzne jest wiele. Należały do nich upadek wielu zakładów pracy, który spowodował duże bezrobocie i zubożenie społeczeństwa. Płace w wielu firmach znacznie odbiegały od tego, co można było zarobić w innych regionach czy krajach. Wielu mieszkańców wyjechało z miasta za chlebem - również poza granice, głównie do Niemiec i Wielkiej Brytanii.

Miasto stało się mało atrakcyjne, a władzom miejskim brakowało i nadal brakuje pomysłu na jego rozwój.

Zmiany demograficzne dokonujące się w latach 1989 -2015 ilustrują załączone tabele

Ludność Sławna w latach 1989 -2015 wg stanu na koniec roku

Rok	Ogółem	mężczyzn	kobiet	Liczba kobiet na 100 mężczyzn	Wzrost liczby mieszkańców w okresie roku
1989	13730	6642	7088	106,7	207
1990	13967	6690	7277	108,7	237
1991	14187	6770	7417	109,2	220
1992	14306	6855	7451	108,6	119
1993	14376	6882	7494	108,8	70
1994	14398	6906	7492	108,4	22
1995	14340	6884	7456	108,3	-58
1996	14352	6859	7493	109,2	12
1997	14367	6887	7480	108,6	15
1998	14344	6859	7485	109,1	-23
1999	13444	6364	7080	111,2	-900
2000	13449	6380	7059	110,6	5
2001	13478	6389	7089	110,9	29
2002	13424	6347	7077	111,5	-54
2003	13450	6357	7093	111,5	26
2004	13322	6315	7007	110,9	-128
2005	13325	6304	7021	111,3	3
2006	13287	6295	6992	111,0	-38
2007	13148	6237	6911	110,8	-139
2008	13119	6220	6899	110,9	-29
2009	13108	6199	6909	111,4	-11
2010	13020	6158	6862	110,0	-88

Rok	Ogółem	mężczyzn	kobiet	Liczba kobiet na 100 mężczyzn	Wzrost liczby mieszkańców w okresie roku
2011	13105	6230	6875	110,3	85
2012	12992	6184	6808	110,0	-113
2013	12898	6170	6728	110,0	-94
2014	12825	6145	6680	108,7	-73
2015	12690	6088	6602	108,4	-135

Migracje ludności w latach 1989-2015

Rok	Napływ ludności	Odływ ludności	Saldo migracji
1989	372	244	128
1990	381	230	151
1991	360	222	138
1992	212	220	-8
1993	178	183	-5
1994	161	173	-12
1995	151	210	-59
1996	157	162	-5
1997	159	165	-6
1998	176	224	-48
1999	108	193	-85
2000	135	190	-55
2001	113	164	-51
2002	131	197	-66
2003	244	203	41
2004	144	199	-55
2005	126	163	-37
2006	133	195	-62
2007	156	233	-77
2008	136	182	-46
2009	155	197	-42
2010	115	174	-59
2011	138	175	-37
2012	108	194	-86
2013	129	167	-38
2014	153	193	-40
2015	120	180	-60

Małżeństwa, urodzenia, zgony w latach 1989-2015

Rok	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony
1989	210		87
1990	200	202	108
1991	184	211	130
1992	142	157	95
1993	120	149	90
1994	108	156	108
1995	127	144	93
1996	101	155	105
1997	119	118	105
1998	169	124	103
1999	141	121	105
2000	154	121	89
2001	126	117	86
2002	130	120	94
2003	125	103	194
2004	161	97	110
2005	154	123	89
2006	181	139	109
2007	201	111	99
2008	182	110	89
2009	181	121	89
2010	137	94	101
2011	113	110	153
2012	136	114	82
2013	110	120	149
2014	98	104	69
2015	118	87	98

Ludność Sławna wg wieku. W latach 1995-2015

Rok	0-19 lat	20-34 lata	35-59 lat	60-69 lat	70 i więcej
1995	4606	2865	4943	1088	838
1996	4465	2953	4945	1115	874
1997	4349	3040	4961	1128	889
1998	4239	3035	5013	1127	930
1999	3957	2651	4763	1117	956
2000	382	2750	4772	1120	975

Rok	0-19 lat	20-34 lata	35-59 lat	60-69 lat	70 i więcej
2001	3749	2816	4760	1127	1026
2002	3598	2886	4749	1101	1090
2003	3447	3056	4759	1066	1122
2004	3305	3057	4765	1054	1141
2005	3254	3108	4754	1059	1150
2006	3179	3137	4698	1101	1172
2007	3035	3118	4642	1167	1186
2008	2962	3151	4566	1233	1207
2009	2926	3112	4508	1322	1240
2010	2792	3076	4610	1427	1280
2011	2717	3038	4544	1512	1294
2012	2671	2910	4496	1588	1327
2013	2599	2863	4428	1700	1308
2014	2558	2778	4356	1815	1318
2015	2531	2727	4185	1857	1297

Źródło: Urząd Miejski w Sławnie, Ewidencja Ludności, Bożena Wichrowska

IV. GOSPODARKA

GOSPODARKA KOMUNALNA I BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Lata 90-te ubiegłego wieku – to kilka proekologicznych inwestycji komunalnych. W 1993 roku oddano do użytku rozpoczętą jeszcze w latach 80-tych nową stację uzdatniania wody i niemal natychmiast przystąpiono do budowy nowej oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej.

Wymiana kanalizacji prowadzona była w kolejnych częściach miasta do końca lat 90-tych XX stulecia. Niestety spowodowało to zniszczenie nawierzchni większości ulic w mieście. W sierpniu 1998 roku oddano do użytku nową oczyszczalnię ścieków o przepustowości 4000 m³ ścieków na dobę. Obecnie nieczystości przesyłane są nie tylko z terenu miasta, ale również z okolicznych wsi gminy wiejskiej Sławno.

W ostatnich kilkunastu latach podczas remontów niektórych miejskich ulic systematycznie wymieniana jest stara kanalizacja deszczowa i sieć wodociągowa.

Pomimo zbudowania nowej stacji uzdatniania wody jej jakość pozostawiała wiele do życzenia. W wodzie znajdowało się dużo żelaza i innych pierwiastków. Dlatego modernizacja stacji i dostosowanie jej do nowoczesnych standardów stała się koniecznością. Zmiany rozpoczęto w roku 2007. Modernizacja stacji uzdatniania wody zastała zakończona na początku 2011 roku. Koszt wyniósł prawie 5 mln złotych. W jej wyniku powstała nowoczesna stacja, w której cały proces pozyskiwania wody jest sterowany przez komputery. Ze starej stacji pozostały praktycznie jedynie odnowione budynki i zbiorniki oczyszczonej wody.

Wodę dla miasta pozyskuje się z czterech studni głębinowych, z około 70 metrów. Woda nie jest chlorowana, ale na stacji znajduje się chlorownia. Chlor użyty może być w razie zagrożenia epidemiologicznego. Stacja posiada też własny agregat prądotwórczy, który automatycznie włącza się po 20 kilku sekundach braku zasilania z sieci.

Woda ze studni tłoczona jest do hali zaworów, gdzie jest napowietrzana i przesyłana do odżelaziaczy i odmanganiaczy. Tam wytrącane jest z niej żelazo, mangan i amoniak. Po uzdatnieniu tłoczona jest do zbiorników, skąd pompy podają ją do sieci miejskiej. Pompy automatycznie utrzymują stałe ciśnienie w sieci, która liczy 40 kilometrów długości. Jakość wody po przeprowadzonej modernizacji znacznie się poprawiła, choć nie we wszystkich częściach miasta. Stare żelazne rury powodują, że w wielu domach płynie nadal mocno zanieczyszczona woda. Dzienny pobór wody w mieście wynosi średnio 1700-1800 metrów sześciennych.

Spółka przeniosła także swoje biura do nowego budynku, w którym poprzednio znajdował się zakład gazowniczy. W ostatnim 25-leciu prezesami spółki byli: Jan Seweryn, Zbigniew Fiołek, Ireneusz Pyrzewicz i Wojciech Ludwikowski.

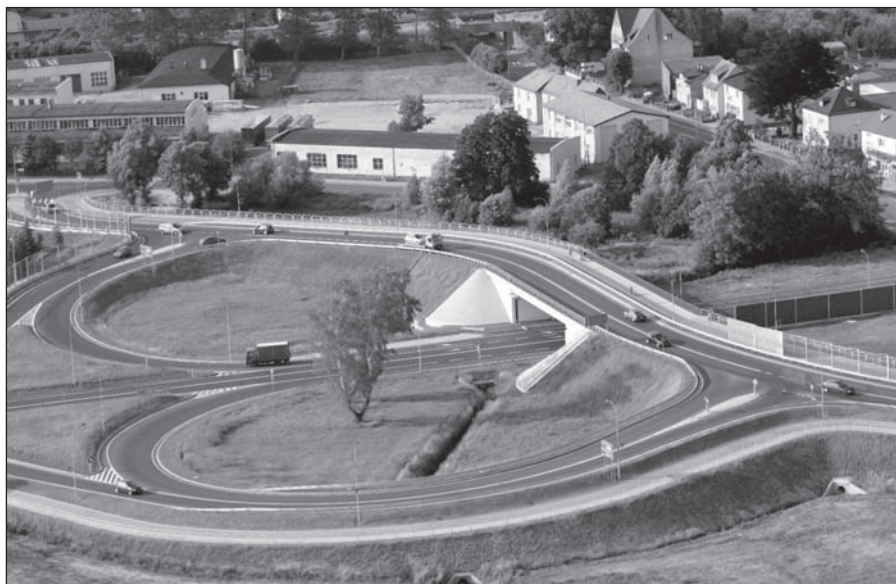
Oczyszczalnia ścieków – największa inwestycja komunalna w latach 90-tych XX wieku

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej modernizowało od początku lat 90-tych sieć ciepłowniczą. Wymieniano rury przesyłające ciepło na preizolowane fabrycznie, co skutkowało znacznie mniejszymi stratami przesyłanego ciepła. Kolejno likwidowane były małe kotłownie osiedlowe, a budynki podłączano do dużej kotłowni na osiedlu „Północ”, która była modernizowana i rozbudowywana. Jej głównym zadaniem jest dostarczanie ciepła i ciepłej wody do budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej.

Firmą w omawianym okresie kierowali Zdzisław Rudnicki i Robert Jankowski.

Na początku nowego stulecia miasto rozpoczęło remonty ulic, które po wykopkach związanych z budową kanalizacji były w złym stanie, a niektóre z nich nie posiadały twardej nawierzchni. W 2002 roku kilka ulic w centrum miasta wyremontowało Starostwo Powiatowe.

W ciągu blisko 15 lat w mieście zmieniono nawierzchnię ulic o długości prawie 10 kilometrów. Wymieniono nawierzchnie, a także infrastrukturę w ciągu ulic na Osiedlu Dzieci Wrzesińskich: Daszyńskiego, Gierymskiego, Prusa, Staszica, Kossaka, Krasickiego, Filtrowej, Norwida; w centrum miasta: Jedności Narodowej, Pocztovej, Lipowej, Kościuszki, Basztowej, Wojska Polskiego, Skłodowskiej, Zielonej, I Pułku Ułanów; na Osiedlu Słupskim ulic: 3 Maja, Reja, Buczka. Wyremontowano też ulice Sempołowskiej, Chełmońskiego, Słoneczną i Kwiatową.

Zbudowana na początku XXI wieku obwodnica Sławna

W 2006 roku oddano do użytku inwestycje zapowiadaną od wielu lat – małe obejście Sławna, które częściowo odciążało centrum miasta od ruchu dużych samochodów.

W 2015 roku rozpoczął się remont ulicy Armii Krajowej, głównej arterii łączącej północ z południem Sławna, budując w jej ciągu pierwsze w mieście rondo. W następnym roku rozpoczęto także remont ulicy Koszalińskiej wraz z przejazdem pod wiaduktem. Obie inwestycje ukończono w roku 2016.

Niestety nawierzchnie wielu ulic pozostawiają wiele do życzenia. Nawierzchnia dawnej reprezentacyjnej ulicy miasta Jedności Narodowej – to źle ułożona dawna kostka. Szpary między kostkami są duże (choć wcześniej kostka przylegały do siebie). Zły podkład powoduje, że w czasie mrozów kostki są wypychane do góry. Na domiar złego zamiast zrobić – jak na przykład w Darłowie deptak – urządzono byle jaki parking.

Sławińskie wysypisko śmieci zlokalizowane w Gwiazdowie.

Investycje proekologiczne w ostatnim 25-eciu poczyniło także Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, które od lutego 1993 roku zostało spółką gminy miejskiej Sławna.

Firma zajmuje się wywozem nieczystości stałych i ciekłych. MPGKiM prowadzi selektywną zbiórkę odpadów – w mieście ustawione są pojemniki na szkło, plastik i papier. Okresowo odbierane są odpady elektroniczne i wielkogabarytowe, w sezonie raz w tygodniu odbierane są odpady zielone. Odpady stałe wywożone są na składowisko odpadów w Gwiazdowie.

MPGKiM wykonuje również prace związane z utrzymaniem zieleni (nasadzenia drzew, krzewów, roślin ozdobnych, koszenie trawników), a także z utrzymaniem w mieście czystości (sprzątanie ulic i chodników, opróżnianie koszy na śmieci, a w okresie zimowym odśnieżanie). Spółka administruje także cmentarzem komunalnym. W ostatnich latach – kiedy kierownikiem cmentarza była Małgo-

rzata Łuczak – sporządzona została elektroniczna baza grobów w poszczególnych kwaterach. W sferze planów pozostaje oznakowanie kwater, utwardzenie ścieżek, budowa kolumbarium. Władze miejskie nie wykazują zainteresowania miejską nekropolią.

Przez wiele lat spółka administrowała budynkami i lokalami komunalnymi i wspólnotami mieszkaniowymi oraz wykonywała remonty tych budynków. Od roku 2013 administrowanie przekazała Spółdzielni Mieszkaniowej „Wybrzeże”.

Ważną dla miasta i sąsiednich gmin była decyzja podjęta w 2013 roku o rozbudowie i modernizacji wysypiska śmieci w Gwiazdowie. 1 lipca tego roku podpisano umowę o dofinansowaniu inwestycji. Składowisko obsługuje nie tylko miasto Sławno ale także gminę wiejską Sławno, gminy Malechowo i Postomino i miasto Darłowo.

Składowisko zostało rozbudowane. Wykonano nową nieckę o przepustowości 10 tysięcy ton rocznie z barierą izolacyjną i systemem drenażowym. Na odpady organiczne przygotowany został plac kompostowy o utwardzonej powierzchni oraz linia sortownicza. Zmodernizowana część składowiska została otwarta w marcu 2014 roku.

Rozbudowa została dofinansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013.

Spółką po 1989 roku kierowali: Stanisław Pietrasik, Stanisław Frąckowiak i Zbigniew Gałek. Obecnie prezesem jest Jacek Ścigała.

Ostatnie dwudziestopięćciecie w budownictwie – to przede wszystkim budownictwo indywidualne.

Od lat 90-tych nie powstał żaden budynek komunalny. Także niewiele budowała Spółdzielnia Mieszkaniowa, która przez poprzednie dziesięciolecia była w budownictwie mieszkaniowym potentatem. Ostatnie duże osiedle spółdzielcze powstało w latach 80-tych na północy Sławna.

W skład zasobów mieszkaniowych Spółdzielni wchodzi 36 wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz 29 lokali użytkowych. Na koniec 2015 roku zrzeszała 1189 członków i administrowała 167 wspólnotami mieszkaniowymi, którymi wcześniej administrował MPGKiM.

Spółdzielnia, którą kieruje Kazimierz Olejniczak dokonywała w ostatnim ćwierćwieczu licznych remontów swoich obiektów. Było to docieplanie, wymiana stolarki, wymiany instalacji, podnoszenie estetyki budynków.

W latach 1992-1997 zbudowała 30 garaży przy ulicy Witosa.

W 2008 roku oddała do użytku nowy budynek przy ulicy Witosa mający 12 mieszkań, a w 2012 roku wielorodzinny budynek przy ulicy Kościuszki o 28 mieszkaniach. W jego podziemiach znalazły miejsce 32 garaże.

W latach 1990-2015 powstało w mieście 266 budynków jednorodzinnych, w tym duże osiedle Koszalińska – Kolejowa, które pierwotnie miało być osiedlem

zakładowym, budowanym przede wszystkim dla pracowników zakładów drzewnych „Sławodrzew”. Najwięcej budynków oddano do użytku w roku 1990 – 28 i 1991 – 21.

Domy wielorodzinne budowane w centrum Sławna powstawały za sprawą inwestorów prywatnych. Przy ulicy Jedności Narodowej powstał budynek prywatnego inwestora Jacka Laski. W części parterowej znalazły pomieszczenia sklepy i zakłady usługowe. Największym inwestorem ostatnich lat jest prywatny przedsiębiorca prowadzący firmę zajmującą się budową i remontem dróg Tadeusz Broś. Firma zbudowała domy mieszkalne przy ulicy Marii Skłodowskiej, Lipowej, Alei Zachodniej. Rozpoczęła się budowę przy ulicy Basztowej.

PRZEMYSŁ, HANDEL I RZEMIOSŁO

Przemiany ustrojowe rozpoczęte w 1989 roku niekorzystnie wpłynęły na sytuację gospodarczą miasta. Stopniowo upadały istniejące niekiedy przez wiele lat państwowe i spółdzielcze zakłady pracy. Po ponadczterdziestoletnim preferowaniu gospodarki państwowej i spółdzielczej nastąpiła zmiana – zaczęto preferować przedsiębiorstwa prywatne.

Na początku przeżywały trudności i kończyły działalność zakłady związane z upadającym w wyniku polityki państwa rolnictwem uspołecznionym. Przystawały być potrzebne.

Były to m.in. Przedsiębiorstwo Chemizacji Rolnictwa, Centrala Nasienna, Państwowy Ośrodek Maszynowy, który po sprzedaży spółce „Alwa” z udziałem kapitału niemieckiego zaczął produkować okna i drzwi plastikowe. Po kilku latach także zakończył działalność.

Przestają istnieć także inne duże przedsiębiorstwa: Spółdzielnia Inwalidów „Przymorze”, produkująca odzież „Sławianka”, Zakłady Drobiarskie – jeden z największych pracodawców w latach 80-tych, Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych, którego ostatnią dużą inwestycją była budowa stacji uzdatniania wody na przełomie lat 80-tych i 90-tych, Spółdzielnia Mleczarska, Przedsiębiorstwo Zbożowo-Młynarskie i kilka innych.

Upadek kolejnych zakładów powodował wzrost bezrobocia w mieście. W 1990 roku na mocy ustawy o zatrudnieniu z końca 1989 roku powołano do życia Rejonowe Biura Pracy. Miało za zadanie aktywizować lokalny rynek pracy, udzielać pomocy bezrobotnym w jej znalezieniu, prowadzić poradnictwo zawodowe i organizować kursy umożliwiające podwyższenie kwalifikacji i znalezienie pracy. Udzielały także pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników opłacając staże pracy oraz wypłacały bezrobotnym zasiłki z tytułu bezrobocia. Po roku 1998 ich miejsce zajęły Powiatowe Urzędy Pracy. Rejonowym Urzędem Pracy kierowali: Helena Nowikiewicz, Danuta Kudźma, Gerard Szanowski i Sławoj Zawada, a Po-

wiatowym Urzędem Pracy Sylwester Balcerzak, Sławoj Zawada, Józef Koprowicz i Krystyna Sokolnicka (od 2012 roku).

Zakłady Drobiarskie mające przedwojenny rodowód na początku XXI wieku zostały zamknięte i znaczna ich część zdewastowana. Kiedyś były jednym z największych pracodawców w mieście. Naprzeciw biurowiec Zakładów Drzewnych. Obecnie to największy pracodawca w mieście.

Bezrobotni w Sławnie w latach 1992-2015 na koniec roku

Rok	Bezrobotni	w tym kobiet	Stopa
1992	1666	brak danych	brak danych
1993	1640	866	„
1994	1957	935	„
1995	1901	940	„
1996	1936	976	„
1997	1408	758	„
1998	1606	863	„
1999	1780	960	„
2000	2025	1078	22,9 %
2001	2065	1085	22,5%
2002	2024	1026	20,5%
2003	1732	874	20,7%

Rok	Bezrobotni	w tym kobiet	Stopa
2004	1560	768	18,4%
2005	1377	667	16,2%
2006	1191	560	14,0%
2007	801	397	9,4%
2008	611	308	7,2%
2009	784	374	9,3%
2010	852	386	10,2%
2011	975	439	11,8%
2012	1066	468	12,8%
2013	1001	436	12,2%
2014	867	392	10,8%
2015	717	302	9,1%

Jedynym dużym zakładem przemysłowym z rodowodem z lat siedemdziesiątych, który mimo wielu zawirowań pozostał na rynku i znacznie się rozwinął to dawny „Sławodrzew”. Dziś spółka nosi nazwę ABWood.

Przed rokiem 1989 był to sztandarowy zakład przemysłu drzewnego produkujący głównie tarcicę. Zatrudniał w latach 80-tych około 600 pracowników. Po przemianie ustrojowej zaczyna, jak większość państwowych przedsiębiorstw, przeżywać trudności. W 1992 roku został przekształcony w spółkę miejską, a w 1998 roku został sprzedany KPPD w Szczecinku i spółce Poltarex w Lęborku. Mimo to firma w 2001 roku ogłosiła upadłość.

Rok później została zakupiona przez polskich inwestorów i przekształcona w spółkę „Sławodrzew 3”, by w 2004 roku przekształcić się w ABWood. Firma stopniowo była modernizowana, tak by produkowana tarcica przerabiana była w produkty finalne.

W latach 2004-2005 zakład został wyposażony w suszarnie komorowe. Oprócz tartaku, posiada trzy hale produkcyjne wyposażone w maszyny do produkcji mebli z drewna litego. Z początkiem 2010 roku uruchomiona została hala produkcyjna WM5, gdzie produkowane są wyroby lakierowane. Oprócz maszyn do obróbki drewna hala wyposażona jest w nowoczesne linie lakiernicze UV i natryskowe.

Dzisiaj ABWood jest największym zakładem przemysłowym w powiecie sławieńskim, zatrudnia ponad 500 pracowników, produkuje i sprzedaje na całym świecie dziesiątki tysięcy stołów, łóżek i wiele innych produktów. Produkcja odbywa się na Wydziale Tartacznym, który dysponuje zmechanizowaną i skomputeryzowaną linią manipulacji i sortowania drewna, dwiema liniami przetarcia drewna tartaczno-gi i sortownią ze sztaplarnią i pakietownią drewna oraz suszarnią. Drugi wydział, to Wydział Meblarski, gdzie produkowane są zarówno meble jak i elementy meblarskie z litego drewna, wyroby programu ogrodowego, jak i płyty klejone oraz pa-

lety. Całość odpadów z przerobu drewna jest cennym produktem do wytwarzania nowoczesnego, ekologicznego paliwa, jakim jest brykiet drzewny.

Dla pracowników i ich rodzin w zakładzie działa klub fitness.

W 1980 roku powstał niewielki zakład drzewny produkujący głównie boazerię, którego właścicielem był Zygmunt Kroplewski. Od początku lat 90-tych zaczął się prężnie rozwijać – powstała nowa hala i komory suszarnicze. Dało to początek dużej firmie branży drzewnej. Obecnie to dwa zakłady „Poldan” w Sławnie i Sławsku zatrudniające około 450 pracowników.

Wyposażone są w najnowocześniejsze maszyny, które produkują w Sławnie wysokiej klasy kantówki okienne; natomiast zakład w Sławsku założony w 2000 roku produkuje płyty meblowe i domy drewniane. Znajduje się tu także linia do manipulacji drewna okrągłego oraz dwie hale tartaczne z nowoczesnymi tramkami Esterer i Mohringer. Zainstalowana jest też prasa wysokich częstotliwości do precyzyjnego i wydajnego klejenia płyt meblowych.

Profil produkcji obu zakładów jest ogromny: od kantówki, więźby dachowej, płyt meblowych, tarcicy iglastej i liściastej po domki drewniane. Powstaje tu też ekologiczne paliwo – brykiet drzewny i pelet oraz kora sosnowa do pokrywania powierzchni gleby.

Powstałe w latach 90-tych XX wieku Zakłady Drzewne „Poldan” przy ulicy Gdańskiej

W 1991 roku powstało Przedsiębiorstwo Budownictwa Specjalistycznego Olaszewski i Synowie. Jest firmą rodzinną. Zajmuje się budownictwem hydrotechnicznym i budową fundamentów, zwłaszcza pod elektrownie wiatrowe. Zbudowała ich ponad 150, także na terenie powiatu sławieńskiego.

Wykonuje też roboty ziemne i melioracyjne, roboty drogowe, buduje stawy rybne, produkuje i sprzedaje beton, a także wypożycza sprzęt budowlany.

W latach 2001-2002 zbudowała gospodarstwo rybackie w Pomiłowie, w którym hodowane są głównie pstrągi błękitne.

Firma zatrudnia ponad 80 osób. Właściciele firmy zajmują się także działaniami charytatywnymi, wspierają wiele organizacji społecznych. Jej założyciel, Włodzimierz Olszewski został laureatem Odznaki „Złoty Gryf Sławieński”.

Także w 1991 roku powstało Przedsiębiorstwo Drogowe „Drobet” Tadeusza Brosia. Firma zajmuje się budownictwem drogowym, a od ponad 10 lat także budownictwem mieszkaniowym. Zbudowała w centrum miasta kilka budynków wielorodzinnych, z parterami przeznaczonymi na sklepy i usługi.

Po roku 1989 Rejonowe Przedsiębiorstwo Melioracyjne zaczęło borykać się z dużymi trudnościami ekonomicznymi i wstrzymało prowadzenie prac melioracyjnych. W 1993 roku powstała spółka pracownicza, która w 1994 roku przejęła część majątku po zlikwidowanym RPM-ie. W tym samym roku przekształciła się w Przedsiębiorstwo Hydrogeobudowa. W firmie, której założycielem był Tadeusz Stukan, znalazło zatrudnienie wielu pracowników zlikwidowanego RPM-u.

Pierwszym dużym zadaniem wykonywanym przez spółkę była budowa kanalizacji sanitarnej w Sławnie w latach 90-tych. Ponadto firma wykonuje zbiorniki retencyjne, wały przeciwpowodziowe, mosty (np. na Wieprzy w Sławsku i rzece Rakówka w Pomiłowie), oczyszczalnie ścieków, buduje wodociągi (np. w Sęczkowie).

Firma prowadzi również sprzedaż rur i kształtek kanalizacyjnych, wodnych i drenażowych. Wynajmuje również sprzęt budowlany i środki transportu.

Zakład Produkcyjno-Odzieżowy Eksport-Import założony został przez Łukasza Anikieja w 2003 roku w Powiatowym Inkubatorze Przedsiębiorczości i na początku zatrudniał 30 pracowników. Szył odzież damską na eksport do Holandii i Niemiec. W 2006 zakład został przeniesiony do zaadaptowanych pomieszczeń po dawnej mleczarni przy ulicy Polanowskiej. Obecnie zatrudnionych jest tam kilkadziesiąt osób. Załoga to w większości wykwalifikowane krawcowe. Część z nich zdobyła kwalifikacje w zakładzie.

Firma posiada nowoczesny park maszynowy, który pozwala dostosować się do potrzeb rynku. Produkty wykonane w Sławnie można spotkać w całym kraju w sklepach RESERVED, MOHITO ORSEY.

W związku z zapotrzebowaniem na odzież roboczą firma zakupiła urządzenia do jej produkcji. Powstaje odzież ochronna na platformy wiertnicze, mundury dla pracowników kolei w Kuwejcie, mundury polowe dla wojska i policji, kombinezony ochronne dla pracowników Statoilu. Ostatnio firma zakupiła maszyny do szycia odzieży wodoodpornej.

Firma Baltimer założona została w roku 2000 w Szczecinie przez 2 udziałowców – polskiego (Jurand Piotrowski) i francuską spółkę BRETAGNE SALAISONS MARI-TIMES. W roku 2004 nabyła zakład przetwórstwa mięsa w Sławnie i przekształciła go

w przetwórnictwie ryb. Zajmuje się skupowaniem ryb (dorsz, okoń, sandacz, losoś) od rybaków w Polsce oraz Estonii, z których produkuje głównie filety świeże, a następnie sprzedaje je do Francji, Szwajcarii, Danii i Włoch. Zatrudnia 30-35 osób.

Upadek realnego socjalizmu wyzwolił w mieszkańcach miasta wiele energii. Na początku lat 90-tych znacznie wzrosła liczba sklepów prywatnych. Zaczęło powstawać wiele nowych. W przetargach ogłaszanych przez Urząd Miejski na wynajem lokali było wielu konkurentów, a ceny wylicytowane w przetargach za czynsz niekiedy bardzo wysokie.

Wiele osób, które za kilka lat miało otworzyć w mieście nowe sklepy zaczynało od handlu obwoźnego – rozstawiając swoje stoiska na ulicach miasta, a także na miejskim targowisku.

W 1991 roku na terenie miasta działało 258 placówek zajmujących się handlem. Z tego 43 to były sklepy spożywcze, 82 przemysłowe, 38 przemysłowo-spożywcze, a 95 uprawiało handel obwoźny. W 1994 liczba placówek handlowych wzrosła do 327, a rok później było ich 334. W 1995 roku handlem i gastronomią zajmowało się 340 placówek. Pięć lat później w mieście było 417 podmiotów zajmujących się handlem i gastronomią, z tego 135 zajmowało się handlem obwoźnym. Tendencja ta utrzymywała się przez następne lata.

Z dawnych potentatów na rynku pozostała „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców, która powstała w Sławnie w końcu sierpnia 1945 roku i przeszła przez wszystkie zawirowania, jakie przyniosła Polska Ludowa, by po 1990 roku móc wrócić do korzeni. A nie był to powrót łatwy. Niestety, nie rozumiano idei spółdzielczości i kojarzono ją z minioną epoką.

Spółdzielnia straciła wiele sklepów dzierżawionych od miasta, które wypowiedziało jej umowy najmu i wystawiło je na przetargi. Dlatego PSS postanowił prowadzić handel w placówkach, które były jej własnością. W 2004 i 2005 roku wykupiła od miasta grunty, na których stały te placówki. Po roku 1990 sklepy były stopniowo modernizowane i dostosowywane do standardów europejskich. Wizytówką spółdzielni jest sklep „LUX” znajdujący się przy rynku.

Dla związania mieszkańców z firmą w roku 1994 roku wprowadzono kartę klienta. Od roku 2011 posiadają ją nie tylko członkowie, ale także kupujący w sklepach PSS klienci.

W 2015 roku Spółdzielnia liczyła 133 członków. Prowadziła działalność handlową w 8 sklepach i działalność produkcyjną w Zakładzie Piekarniczo-Ciastkarskim. Ponadto wydierżawiała najemcom dwa pawilony oraz stoiska w SDH „Jan-tar”, a także pomieszczenia nad sklepem „LUX”.

W ostatnich latach firma zatrudnia około 130 osób. Przez czas przemian Spółdzielnię przeprowadził Kazimierz Małecki – jej prezesem jest od roku 1989 roku. Pod jego kierownictwem placówka należy do wyróżniających się w Polsce.

Przewodniczącymi Rady Nadzorczej w tym okresie byli: Józef Dąbrowski (1990-2004) i Maria Poprawska (od roku 2004).

Drugą instytucją zajmującą się handlem powstałą także w sierpniu 1945 roku jest Gminna Spółdzielnia. Zmiany ustrojowe mocno odbiły się na kondycji spółdzielni. Przestała być pośrednikiem w skupie zboża i żywca, wokół wyrosły konkurencyjne sklepy prywatne. W kolejnych latach GS uwłaszczył się na działkach należących do miasta i gminy. Odbiło się to kosztem sprzedaży części majątku: rzeźni i masarni oraz wytwórni wód gazowanych i rozlewni piwa w Sławnie.

W 2012 roku Spółdzielnia przekształcona została w spółkę prawa handlowego. Cztery lata później posiadała 16 sklepów spożywczo-przemysłowych w Sławnie i na terenie gminy Sławno, piekarnię w Warszkwie oraz skład prowadzący sprzedaż materiałów budowlanych. Zatrudnia około 70 pracowników. Prezesem – od 1976 roku – był Jan Franas, a od 2016 roku Arkadiusz Jasinski.

Konkurencją dla małych sklepów prywatnych, jak również sklepów spółdzielczych stały się wielkie sieci handlowe, które na przełomie wieków wkroczyły także do Sławna. Pierwszym sklepem wielkopowierzchniowym był sklep sieci Intermarche, który powstał w pobliżu dworca kolejowego. Kolejny to sklep sieci „Biedronka” przy ulicy Armii Krajowej oraz sklep angielskiej sieci Tesco – także nieopodal dworca, przy nowej ulicy Kupieckiej. W ostatnich latach na Osiedlu Dzieci Wrzesińskich powstała druga „Biedronka”.

Po przemianie ustrojowej znacznie wzrosła liczba zakładów rzemieślniczych. W 1991 roku w mieście było ich 300, z tego najwięcej w branży murarskiej – 44, krawieckiej 24, instalacji elektrycznych – 22 i instalacji sanitarnej – 19. W 1995 roku liczba zakładów zajmujących się produkcją i usługami wynosiła 409. Najwięcej w branży budowlanej – 89. W 2000 roku w mieście działało 465 zakładów, podobnie jak pięć lat wcześniej najwięcej w branży budowlanej – 83.

Część rzemieślników sławieńskich zrzeszona jest w Cechu Rzemiosł Różnych w Słupsku. W 1990 roku do Cechu należało 595 zakładów z miasta i gminy. Przemiany gospodarcze lat 90-tych nie były przyjazne sławieńskiemu Cechowi. W 1995 w Cechu zrzeszonych było 75 zakładów rzemieślniczych, a w 2016 tylko 30.

Ważnym zadaniem Cechu jest szkolenie uczniów. W latach 1990-2016 wyszkolono w Sławnie 827 uczniów, m. in. w następujących zawodach: piekarz, murarz, dekarz, cukiernik, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik, stolarz, fryzjer, wędliniarz, kucharz, krawiec, fotograf, tapicer.

W 2000 roku sławieńscy rzemieślnicy doprowadzili do powstania sekcji sławieńskiej słupskiego Cechu. Inicjatorami powstania sekcji byli: Andrzej Jakimiak, Roman Zapor i Roman Hennig. Prezesem został Roman Zapor, a jego zastępcą Roman Hennig. Od 2008 roku funkcję tę pełni Wanda Jakubowska. W 2015 roku na kolejne cztery lata Walne Zgromadzenie w Słupsku wybrało nowy zarząd. Starszym Cechu został sławieński rzemieślnik Roman Hennig.

Przez cały okres po 1990 roku daje się zauważyć duża fluktuacja wśród podmiotów gospodarczych. Na przykład w 1995 roku uruchomiono 148 podmiotów,

a zlikwidowano – 143, w 2000 roku – uruchomiono 114, a zlikwidowano 159, w 2003 roku powstało 107 nowych podmiotów gospodarczych, a zlikwidowano 108.

Na koniec 2014 roku w mieście działało 1446 podmiotów gospodarczych.

Rozdział powstał w oparciu o następujące materiały:

- Archiwum Urzędu Miejskiego. Ewidencja podmiotów gospodarczych w Sławnie za lata 1992-2004
- „Echo Sławna” 1991-1994
- „Gazeta Sławieńska”, 1993-2007
- M. Poprawska, J. Sroka, Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Sławnie, 1945-2015, Sławno 2015
- J. Sroka, Handel w Sławnie (w:) Uchwycone w kadrze, uchwycone w słowie. Szkice o powojennym Sławnie, Sławno 2013, s. 41- 44
- J. Sroka, Gminna Spółdzielnia (w:) Uchwycone w kadrze, uchwycone w słowie. Szkice o powojennym Sławnie, Sławno 2013, s. 39-40
- J. Sroka, Budownictwo (w:) Uchwycone w kadrze, uchwycone w słowie. Szkice o powojennym Sławnie, Sławno 2013, s. 25-27
- Strony internetowe: Wodociągów i Kanalizacji, MPGKiM, MPEC, Spółdzielni Mieszkaniowej „Wybrzeże”, Spółki ABWood, Zakładów Drzewnych „Poldan”, Przedsiębiorstwa Robót Specjalistycznych „Olszewski i Synowie”, Przedsiębiorstwa Hydrogeobudowa.
- Województwo Zachodniopomorskie. Podregiony, powiaty, gminy, WUS Szczecin. Lata 2003-2006 pod red. Anny Pazdan i 2007-2015 pod red. Dominika Rozkruta.

V.

OŚWIATA I WYCHOWANIE

1. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

Na początku lat 90-tych w mieście nadal działały trzy szkoły podstawowe. Stały wzrost uczniów spowodował, że w końcu lat 80-tych rozpoczęto budowę nowego pawilonu w Szkole Nr 3.

Hala sportowo – widowiskowa przy Szkole Podstawowej Nr 3

Najmłodsza z nich to Szkoła Podstawowa Nr 1 na Osiedlu Dzieci Wrzesińskich – oddano ją do użytku 13 grudnia 1969 roku i nadano imię 25-lecia PRL. W maju 1989 roku zmieniła nazwę ze Zbiorczej Szkoły Gminnej na Szkołę Podstawową Nr 1. Placówką kierowała od początku do roku 1991 Zofia Oleś. Następnie dyrektorką Szkoły była Elżbieta Włazło – funkcję pełniła do września 2006 roku. Od 1 października tego roku funkcję dyrektora pełni Anna Hruzd. 27 maja 2000 roku Szkoła otrzymała imię Kornela Makuszyńskiego.

Szkoła Podstawowa Nr 2 istniała do roku 1999 – kiedy to jej budynek stał się siedzibą gimnazjum. Wtedy dzieci uczęszczające do tej placówki zostały rozdysponowane do szkół Nr 1 i Nr 3. W omawianym okresie funkcję dyrektora pełnili: Marian Gawinek od 1963 do 1991 roku, a następnie Brunon Skrzypkowski – do likwidacji placówki i uruchomienia w jej budynku gimnazjum. W połowie lat 90-tych oddano do użytku nową salę sportową przy szkole.

Szkoła Podstawowa Nr 3 w latach 90-tych zmodernizowała swoją bazę. Rok szkolny 1993/1994 rozpoczął się w nowym budynku, w którym obok sal lekcyjnych znalazły się m.in. gabinet lekarski, biblioteka, pokój nauczycielski, szatnie. Prace modernizacyjne w placówce trwały w następnych latach – wymiana starych okien drewnianych na plastikowe, remont dachów, położenie polbruków między budynkami.

Obecnie szkoła posiada 24 sale lekcyjne rozmieszczone w trzech budynkach. Od roku 2008 także nową pełnowymiarową salę sportową, którą zarządza Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

W omawianym okresie szkołą kierowali Władysław Murii (od 1986 do 2006 roku), a następnie Jolanta Tilak.

W omawianym okresie systematycznie zmniejszała się liczba uczniów w szkołach podstawowych. W 1989 roku do szkół podstawowych uczęszczało 2362 uczniów, w roku 2000 – 1139, a w roku 2015 – 844.

Liczba uczniów i kadry nauczycielskiej w Szkole Podstawowej Nr 1 w Sławnie w latach 1989-2015

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów nauczycielskich
1989/1990	708	25+2 przedszkolne	38
1990/1991	695	26+2 przedszkolne	37
1991/1992	700	26+2 przedszkolne	37
1992/1993	679	26	36
1993/1994	626	26	41
1994/1995	639	27	41
1995/1996	635	24	42

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów nauczycielskich
1996/1997	612	23	41
1997/1998	574	21	40
1998/1999	520	21	35
1999/2000	444	20	37
2000/2001	442	17	34
2001/2002	453	16	29
2002/2003	428	16	29
2003/2004	402	15	29
2004/2005	383	15	29
2005/2006	356	15	28
2006/2007	335	14	28
2007/2008	322	14	28
2008/2009	307	13	30
2009/2010	281	12	29
2010/2011	280	12	27
2011/2012	274	12	28
2012/2013	295	13	26
2013/2014	279	13	26
2014/2015	292	14	26
2015/2016	304	14	25

**Liczba uczniów i kadry nauczycielskiej
w Szkole Podstawowej Nr 2 w Sławnie
w latach 1989-2000**

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów nauczycielskich
1989/1990	946	39	42
1990/1991	942	39	44
1991/1992	909	38	44
1992/1993	884	35	46
1993/1994	883	35	52
1994/1995	883	36	50

Za lata 1995/1996 – 1999/2000 nie udało się uzyskać danych

**Liczba uczniów i kadry nauczycielskiej w Szkole Podstawowej Nr 3 w Sławnie
w latach 1989-2015**

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów nauczycielskich
1989/1990	558	19	30
1990/1991	640	25	42
1991/1992	696	28	44
1992/1993	727	29	41
1993/1994	715	29	53
1994/1995	726	29	52
1995/1996	728	26	45
1996/1997	707	26	45
1997/1998	682	24	45
1998/1999	660	23	42
1999/2000	644	26	44
2000/2001	697	25	36
2001/2002	689	25	38
2002/2003	673	24	37
2003/2004	630	23	39
2004/2005	584	22	41
2005/2006	568	22	41
2006/2007	548	22	41
2007/2008	525	22	42
2008/2009	517	22	40
2009/2010	500	21	40
2010/2011	467	20	37
2011/2012	435	19	36
2012/2013	433	20	36
2013/2014	466	21	36
2014/2015	503	22	40
2015/2016	540	24	41

Zmiany w szkolnictwie podstawowym i ponadpodstawowym przyniosła reforma oświaty realizowana od 1 września 1999 roku, która doprowadziła do przekształcenia obowiązującego od 1968 roku dwustopniowego systemu szkolnictwa w strukturę trzystopniową. Stosowne uchwały Rada Miejska Sławna podjęła 12 marca 1999 roku. W wyniku reformy okres nauki w szkole podstawowej został skrócony do 6 lat. Reforma wprowadziła 3-letnie gimnazja, 3-letnie licea, 3-4 letnie technika zawodowe oraz 2-3 letnie szkoły zawodowe.

2. SZKOLNICTWO PONADPODSTAWOWE

Gimnazjum Miejskie Nr 1 powstało w wyniku reformy oświaty rządu J. Buzka w murach dawnej Szkoły Podstawowej Nr 2. Jego dyrektorem został Brunon Skrzypkowski – funkcję pełnił do 2001 roku. Następnie szkołą kierował jego dotychczasowy zastępca Henryk Kudźma.

W pierwszym roku w szkole uczyło się w 10 oddziałach 254 uczniów. Pierwsi absolwenci opuścili mury gimnazjum w roku 2002.

Placówka – podobnie jak mieszcząca się wcześniej w obiekcie Szkoła Podstawowa Nr 2 – przyjęła imię Henryka Sucharskiego. Uroczystość nadania imienia i wręczenie sztandaru miała miejsce we wrześniu 2001 roku.

Szkoła współpracuje z niemieckim gimnazjum w mieście partnerskim Sławna – Rinteln. W ramach współpracy odbywa się wymiana młodzieży obu placówek.

Młodzież może realizować swoje zainteresowania uczestnicząc w zajęciach pozalekcyjnych – liczne przedmiotowe kółka zainteresowań, zajęcia sportowe, taneczne, teatralne oraz drużyna harcerska.

Uczniowie uczestniczą w wielu konkursach przedmiotowych z różnych dziedzin na szczeblu wojewódzkim i krajowym. Uzyskiwali także wiele sukcesów na niwie sportowej.

Najlepsi absolwenci są corocznie nagradzani pamiątkowymi statuetkami, medalami i tytułami. Najwyższym wyróżnieniem jest – trzystopniowa – nagroda im. mjr H. Sucharskiego, patrona szkoły.

Także w gimnazjum w ciągu kilku lat zmniejszyła się liczba uczniów. W roku 2001 – 773, a w roku 2015 – 362.

Uczniowie i nauczyciele Gimnazjum w latach 2000-2015

Rok Szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów pedagogicznych
2000/2001	772	26	37
2001/2002	773	26	49
2002/2003	691	24	50
2003/2004	640	27	51,5
2004/2005	662	28	51,9
2005/2006	603	26	48
2006/2007	547	23	46,9
2007/2008	498	21	44,8
2008/2009	497	21	42,7
2009/2010	464	20	42,7
2010/2011	434	19	41
2011/2012	412	18	41

Rok Szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów pedagogicznych
2012/2013	387	17	40
2013/2014	374	17	40
2014/2015	383	17	39,6
2015/2016	362	17	39,6

ZESPÓŁ SZKÓŁ W SŁAWNIE IM. J. H. DĄBROWSKIEGO

Przemiany ustrojowe w 1989 roku znalazły także odbicie w murach szkoły. W 1990 roku Liceum rozpoczęło współpracę ze szkołą średnią w Rinteln. Także w tym roku odbyło się spotkanie polskich i niemieckich absolwentów szkoły.

Uczestnicy zjazdu Absolwentów Liceum Ogólnokształcącego w 2010 roku

W dalszym ciągu odbywał się zapoczątkowany w połowie lat 70-tych Turniej Wiedzy o Wyspiańskim, który w 1994 roku zmieniono w Spotkania Teatralne Klas Trzecich, a od roku 2015 w Powiatowy Turniej Teatralny, w którym biorą udział także inne szkoły ponadgimnazjalne z powiatu.

W 1993 roku ukazała się szkolna gazetka „Non Stop Buda”, dając początek kilku periodykom, które ukazywały się w latach 90-tych XX stulecia i w pierwszych latach XXI wieku.

W roku szkolnym 1997/98 utworzono nowy organ: Radę Szkoły. W tym samym roku powstaje Stowarzyszenie Twórcze „Parnas” założone przez nauczyciela Jarosława Strześniewskiego, którego celem było animowanie życia kulturalnego szkoły i miasta. Wydawano też periodyk pod tym samym tytułem.

Po powołaniu powiatów Liceum przeszło pod nadzór Starostwa.

W roku 2002/2003 szkoła zmieniła nazwę na Zespół Szkół im. J. H. Dąbrowskiego. Także w tym roku po raz pierwszy wkroczyli w progi szkoły absolwenci gimnazjum – rozpoczynając 3-letni cykl kształcenia. W tym samym roku rozpoczyna działalność Stowarzyszenie Absolwentów Liceum, którego prezesem został Janusz Mikołajewski.

Od roku szkolnego 2005/2006 w skład Zespołu Szkół wchodziły: I Liceum Ogólnokształcące, I Liceum Profilowane, I Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące oraz I Uzupełniające LO dla Dorosłych i I LO dla Dorosłych. Szkoła rozpoczęła współpracę z Akademią Pomorską.

W roku szkolnym 2013/2014 w zespole szkół utworzono dwujęzyczne gimnazjum.

W minionym 25-leciu w placówce dokonano kilku remontów – wyremontowana została także sala gimnastyczna, powstało boisko sportowe „Orlik”, zmieniło się także obejście placówki. Szkoła była współorganizatorem miejskich finałów Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Henryka Dąbrowskiego w omawianym okresie kierowali: Stanisław Ciosk (1987-1991), Janina Olencka (1991-2001), Marek Szczepański (2002-2011), a następnie Wanda Adamczyk.

Uczniowie i nauczyciele Liceum Ogólnokształcącego w Sławnie

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli
1989/1990	296	10	24
1990/1991	380	13	26
1991/1992	410	13	23
1992/1993	446	16	28
1993/1994	472	17	30
1994/1995	476	18	33
1995/1996	506	19	32
1996/1997	506	20	38
1997/1998	538	19	47
1998/1999	536	20	37
1999/2000	526	20	38
2000/2001	531	20	40
2001/2002	404	16	36

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli
2002/2003	418	15	35
2003/2004	411	15	39
2004/2005	281	16	36
2005/2006	300	12	21
2006/2007	278	11	28
2007/2008	276	11	29
2008/2009	286	11	30
2009/2010	283	10	24
2010/2011	287	9	27
2001/2012	262	9	29
2012/2013	234	8	24
2013/2014	159 + 14 gimnazjum	6 + 1 gimnazjum	25
2014/2015	88 + 26 gimnazjum	4 + 2 gimnazjum	21
2015/2016	57 +41 gimnazjum	3 +3 gimnazjum	24

ZESPÓŁ SZKÓŁ AGROTECHNICZNYCH I ZESPÓŁ SZKÓŁ ZAWODOWYCH

Ostatnie dwa dziesięciolecia to w szkole, której historia sięga połowy lat 50-tych XX wieku, ciągłe zmiany w kierunkach kształcenia wynikające z szybko zachodzących przemian i nowych potrzeb rynku.

W 1996 roku powstał nowy kierunek Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego, a w roku następnym mury szkoły opuścili ostatni absolwenci Technikum Wodnych Melioracji. Na jego miejsce powstało Technikum Inżynierii Środowiska i Melioracji. Powstaje także Technikum Agrobiznesu.

1 stycznia 1999 roku organem prowadzącym szkołę zostało Starostwo Powiatowe, a szkoła zmieniła nazwę z Zespołu Szkół Rolniczych na Zespół Szkół Agrotechnicznych.

Stale zmniejszała się liczba młodzieży w internacie (od ponad 200 w 1994 roku do 20 w 2004 roku). Internat został zlikwidowany. Część pomieszczeń została adaptowana na pomieszczenia dydaktyczne, a w pozostałych znalazło swoją siedzibę Starostwo Powiatowe.

Ostatnie dziesięciolecie to czas modernizacji obiektów szkolnych. Powstaje nowoczesne wielofunkcyjne boisko szkolne, tzw. „Orlik”, wykonano remont sali gimnastycznej, oddano do użytku salę konferencyjną.

W 2008 roku powstaje centrum multimedialne.

W latach 1989-2015 szkołą kierowali: Adam Zimny (1975-2005), Maria Dankowska (2005-2009) oraz od 2009 roku Marian Krakowski.

Uczniowie i nauczyciele Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Sławnie

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli
1989/1990	729	27	49
1990/1991	737	28	58
1991/1992	786	30	47
1992/1993	772	30	44
1993/1994	714	28	41
1994/1995	778	25	42
1995/1996	774	28	50
1996/1997	796	28	54
1997/1998	755	28	52
1998/1999	775	28	50
1999/2000	818	29	52
2000/2001	821	31	54
2001/2002	610	24	48
2002/2003	603	24	49
2003/2004	527	21	49
2004/2005	676	26	51
2005/2006	742	27	58
2006/2007	735	27	62
2007/2008	710	26	68
2008/2009	613	24	61
2009/2010	569	23	56
2010/2011	506	21	49
2011/2012	678	28	55
2012/2013	559	24	49
2013/2014	503	21	44
2014/2015	465	19	46
2015/2016	447	17	38

We wrześniu 2011 roku Zespół Szkół Agrotechnicznych połączono z Zespołem Szkół Zawodowych, który przez wiele lat mieścił się w obiekcie zbudowanym w końcu XIX wieku przez właściciela sławieńskiego browaru A. Schultza. Zasadniczą Szkołą Zawodową kierowali w omawianym okresie Leontyna Jeż (od 1884 – do 2005 roku) oraz Marianna Studzińska (2005-2011). Zastępcą dyrektora był Zdzisław Rogalski (od 1986 do 2000 roku), a następnie Marianna Studzińska.

W 1996 roku Zasadniczą Szkołą Zawodową przekształcono na Zespół Szkół Zawodowych w ramach którego działały Zasadnicza Szkoła Zawodowa i Technikum Mechaniczne dla Dorosłych.

W placówce działało także Średnie Studium Budowlane (1981-1997). Największym powodzeniem wśród młodzieży cieszyły się oddziały kształcące mechaników samochodowych.

W 2005 roku w ZSZ rozpoczęło działalność Technikum Uzupełniające dla Dorosłych (2005-2011) oraz II Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące (2005-2009).

Szkoła zawodowa kształciła w wielu kierunkach, m. in. można było w niej zdobyć zawód sprzedawcy, kucharza, blacharza, malarza, kominiarza, lakiernika, fryzjera, cukiernika, rzeźnika, stolarza, elektromechanika, krawca, piekarza, murarza, dekarza, kamieniarza.

W 2015 roku w Zespole Szkół Agrotechnicznych można kształcić się w następujących kierunkach: technika architektury krajobrazu, ekonomii, informatyki, inżynierii środowiska, rolnika, technologii drewna, żywienia i usług gastronomicznych. Nauka trwa 4 lata.

W 3-letniej Zasadniczej Szkole Zawodowej można uzyskać specjalności kucharza i montera zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie.

3. SZKOLNICTWO SPECJALNE. OPIEKA NAD DZIECKIEM

SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY DLA DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ IM. MARII GRZEGORZEWSKIEJ

Ośrodek, którego historia zaczęła się w połowie lat 60-tych ubiegłego wieku w ostatnim 25-leciu prężnie się rozwijał. W 1993 roku uczniowie zostali wyposażeni w nowoczesne aparaty słuchowe, rok później nastąpiła zmiana nazwy placówki na Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niesłyszących.

W wyniku reformy oświaty w Ośrodku od roku szkolnego 1999/2000 działają: przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa o profilu odzieżowym i technikum odzieżowe na podbudowie 2-letniej Zasadniczej Szkoły Zawodowej.

W 2002 roku wprowadzono nowe kierunki kształcenia: 4-letnie Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego oraz w 2-letnią Zasadniczą Szkołę Zawodową o profilu kucharz małej gastronomii.

W 2005 roku placówka ponownie zmieniła nazwę na: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej. Otwarto gimnazjum dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.

W omawianym okresie Ośrodkiem kierowali: Edward Grzywaczewski, Izabela Prałat, Wanda Wrońska-Szostak, Robert Szurmak i od 1999 roku Krzysztof Galik.

PLACÓWKA OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA

Do 1 września 2008 roku placówka nosiła nazwę Państwowe Pogotowie Opiekuńcze. Utworzone zostało w 1978 roku po pożarze w Domu Dziecka w Słupsku. W 2008 roku Pogotowie zostało przekształcone w Wielofunkcyjną Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą. Placówka została także gruntownie wyremontowana. W 2009 roku zlikwidowano Zespół Szkół Specjalnych działających w placówce, a dzieci rozpoczęły uczęszczać do szkół miejskich.

1 czerwca 2014 roku Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza zmieniła nazwę na Placówka-Opiekuńczo Wychowawcza.

Jej głównym zadaniem jest opieka i wychowanie dzieci z powiatu sławieńskiego pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodzin. Zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Może w niej przebywać do 28 osób, w wieku od 7 do 25 roku życia, czyli także osoby po osiągnięciu pełnoletności.

Pogotowiem Opiekuńczym, a następnie Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą kierowali od 1978 roku: Józef Ruchlewicz, Mieczysław Strześniewski, Józef Smoliński, Wanda Dymowska, Ryszard Sobczak, Zbigniew Szvec, Wanda Adamczyk, Danuta Maderska i od 2013 roku Edyta Czarnuch.

OPIEKA NAD DZIEĆMI – PRZEDSZKOLA

W ostatnim dziesięcioleciu XX stulecia w Sławnie działały cztery przedszkola, dla których organem założycielskim było miasto. Były to:

Przedszkole Nr 1 przy ulicy Wojska Polskiego. Placówka ma cztery oddziały, do których może uczęszczać 100 dzieci. Kadra pedagogiczna to 8 osób. Przedszkolem kierowały: Anna Kalinowska, Katarzyna Osses, a obecnie Agnieszka Paszkiewicz. W 2002 roku przyjęło imię Kubusia Puchatka.

Przedszkole Nr 2 przy ulicy Jedności Narodowej – kiedyś reprezentacyjnej ulicy Sławna – należy do najdłuższej działających w mieście (w 2017 roku obchodzić będzie 70-lecie). W czerwcu 1998 roku placówka przejęła imię Jana Brzechwy. W ostatnim ćwierćwieczu przedszkolem kierowały: Barbara Grzebień (1985-2002), Grażyna Szczęsna (2002-2003), Grażyna Kaliszan (2003-2004) i od 2004 roku Beata Szultka. Placówka zatrudnia 8 nauczycieli, posiada cztery oddziały, do których może przyjąć 100 dzieci. Od 2001 roku przedszkole przyznaje osobom angażującym się w jego rozwój odznaczenie Profesora Brzechwolandii.

Przedszkole Nr 3 znajduje się w południowej części miasta na Osiedlu Dzieci Wrzesińskich w parterowym budynku typu „Ciechanów”, który w 2008 roku został gruntownie zmodernizowany. Jest to placówka 3-oddziałowa obliczona na przyjęcie około 75 dzieci, zatrudniająca 10 nauczycieli.

Do kwietnia 2010 roku dyrektorką placówki była Małgorzata Wojteczko, obecnie funkcję dyrektora pełni Iwona Bińczyk. W 2002 roku przedszkole otrzymało imię Jasia i Małgosi.

Przedszkole Nr 4 przy ulicy Cieszkowskiego, to dawne przedszkole zakładowe Zakładów Drobiarskich. Kadre pedagogiczną stanowi 7 nauczycieli oraz dwie opiekunki. Dyrektorką placówki do 1995 roku była Elżbieta Michalak, a następnie Małgorzata Król. Na przełomie lat 80 i 90-tych ubiegłego wieku przedszkole rozbudowano, a od 1990 roku stało się placówką miejską. Jest to przedszkole posiadające trzy oddziały, a od 1996 roku posiada jedyny w mieście oddział żłobkowy, który w 2016 roku został rozbudowany. Na terenie przedszkola istnieje mini ogród botaniczny.

Przedszkole Nr 4 przy ulicy Augusta Cieszkowskiego

W kwietniu 2002 roku placówka przyjęła imię postaci z utworu Lucyny Krzymienieckiej – Krasnala Hałabały.

Rosnąca liczba dzieci zapisywanych do przedszkoli spowodowała, że w mieście powstały dwa przedszkola prywatne. Oba rozpoczęły działalność w 2011 roku.

Przy ulicy Armii Krajowej powstało przedszkole „Słoneczko”, a przy ulicy Gdańskiej przedszkole „Radosny Maluch”.

Przedszkole „Słoneczko” mieści się w parterowym budynku, posiada 3 oddziały obliczone na 75 dzieci. Zatrudnia 5 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin. Założycielem i dyrektorem placówki jest Grażyna Gońda.

Przedszkole „Radosny Maluch” posiada także 3 oddziały obliczone na przyjęcie 75 dzieci. Zatrudnia 6 nauczycieli. Jego założycielem i dyrektorem jest Joanna Marcinkowska.

Rozdział Oświata i Wychowanie powstał w oparciu o następujące materiały:

- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. majora Henryka Sucharskiego w Sławnie. Krótka informacja z dziejów szkoły 1945-1995. Sławno 1995
- Szkoła Podstawowa Nr 3 w Sławnie . Zarys Dziejów 50-lecia (1956-2006), red. M. Poprawska, J. Sroka, Sławno 2006
- Gimnazjum Miejskie Nr 1 im. mjr H. Sucharskiego w Sławnie. 10 lat 1989-2009, Sławno 2009
- 60 lat Zespołu Szkół Agrotechnicznych, Sławno 2014
- 70 lat Zespołu Szkół w Sławnie im. Jana Henryka Dąbrowskiego. Monografia szkoły wydana na VII Zjazd Absolwentów, Sławno 2015
- 45 lat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Marii Grzegorzewskiej w Sławnie, Sławno 2009
- Strony internetowe przedszkoli miejskich
- Kroniki Zasadniczej Szkoły Zawodowej (1963-2011)
- Ponadto wykorzystano dane z Wydziału Spraw Społecznych i Edukacji Urzędu Miejskiego oraz z placówek oświatowych w mieście.

VI. KULTURA

Po roku 1989 zmiany dokonujące się w Polsce wpłynęły także na placówki kultury działające w mieście. Od roku 1991 zlikwidowano centralne finansowanie kultury, a funkcję tę przejęły samorzady. Środki, jakie przeznaczano na placówki miejskie były mniejsze.

W mieście kontynuowały działalność te same placówki, które działały w poprzednim okresie. Były to: Sławieński Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Ognisko Muzyczne, filia słupskiej Państwowej Szkoły Muzycznej, Orkiestra Dęta, Księgarnia oraz powstała w 2013 roku Szkoła Tańca „Magnetica”.

* * *

SŁAWIEŃSKI DOM KULTURY

Prowadził – podobnie jak wcześniej – bogatą i różnorodną działalność. Obok istniejących dotąd doszły nowe formy, m.in. działalność wydawnicza czy wystawy pokazujące dawne Sławno i twórców z nim związanych.

Placówką do początku roku 2003 kierował Jan Sroka, a następnie Izabela Sozańska.

Amatorski ruch artystyczny – to jeden z prężnie rozwijających się działów przez cały omawiany okres. W latach 90-tych do najlepszych zespołów należały: Teatr Muzyki i Tańca „Nastolatki” prowadzony przez Jadwigę Galik, zespoły taneczne „Takt” i „Bajer” prowadzone przez Izabelę Sozańską, zespół taneczny „Supełek”, który prowadziła Margarita Sadowska, zespoły teatralne prowadzone przez Lidię Jeziorską i Beatę Walkowską, zespół wokalny „Babulińki” założony przez Wierę Gogler i prowadzony przez Henryka Grzeszewskiego.

W XXI wieku do najbardziej znanych zespołów artystycznych należały: folklorystyczny Zespół Pieśni i Tańca założony w 2003 roku i istniejący kilka lat oraz

Zespół Piosenki i Tańca „Nastolatki”

Zespół wokalny „Babulińki”, 1993

kilkakrotnie prezentujący się poza granicami kraju, grupy teatralne prowadzone przez Wiesława Dawidczyka, Teatr Tańca „Igła”, zespół wokalny „Sławianki”.

W domu kultury działała także sekcja plastyczna dla dzieci, młodzieży i dorosłych prowadzona kolejno przez Halinę Gaffke, Izabelę Legierską, Grzegorza Machłaja.

Inną formą stałej działalności Sławińskiego Dom Kultury była organizacja wielu imprez artystycznych z udziałem zespołów zawodowych. Występowały m. in. Bałtycki Teatr Dramatyczny z Koszalina, Teatr Stu z Krakowa, Filharmonia w Koszalinie, Teatr Lalki „Tęcza” ze Słupska, zespoły kabaretowe, chór Stuligrosza. W Kościele Mariackim od 1991 do 2002 roku odbywały się podczas wakacji Letnie Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej, na których występowali znani polscy i zagraniczni organiści i kameralne zespoły wokalne i instrumentalne. SDK organizował koncerty chórów polonijnych, koncerty fortepianowe (grali m.in. H. Hesse-Bukowska i Piotr Paleczny), benefisy, festiwale piosenki przedszkolnej, przeglądy muzykujących rodzin, Festiwal Twórczości Marka Grechuty (od 2007 roku), Jarmark Wielu Kultur.

Kontynuowany był Festiwal Orkiestr Dętych – najstarsza impreza artystyczna w mieście, która w 2019 roku obchodzić będzie 50-lecie.

Do połowy lat 90-tych działała sekcja filatelistyczna i sekcja modelarska. Przez cały omawiany okres pracują sekcja brydża sportowego i sekcja szachowa (obie powstały w latach 60-tych ubiegłego wieku).

Wernisaż wystawy Heinricha Eugena von Zitzewitza „Od Bratobójstwa do Zmartwychwstania” w salonie wystawowym SDK, 1996 (artysta z prawej)

Sławiński Dom Kultury kontynuował organizowanie wystaw, na których prezentowano zarówno sztukę amatorską jak i artystów profesjonalistów przede wszystkim ze Sławna i regionu. Do wielu wystaw opracowywano katalogi, niekiedy były bardzo obszerne, zawierające obok informacji o artyście reprodukcje wszystkich pokazywanych prac.

W salonie wystawowym pojawiło się kilka cykli tematycznych.

Pierwszy z nich to ekspozycje mówiące o przeszłości miasta. Były to zarówno wystawy fotograficzne (cykl 3 wystaw „Przemija postać świata – ukazujący miasto od końca XIX stulecia po lata 80-te XX wieku), jak i archeologiczne organizowane wspólnie z Fundacją „Dziedzictwo”. m. in. „Zanim powstało Sławno”, „Archeologia od kuchni” pokazujące archeologię w nowatorski wtedy sposób. W sali ekspozycyjnej budowano w skali 1:1 fragmenty grodu wczesnośredniowiecznego. Pomysłodawcą tych wystaw był poznański archeolog profesor Włodzimierz Rączkowski.

Warto wspomnieć o cyklu ekspozycji prezentujących artystów związanych z miastem i okolicami przed 1945 rokiem. Były to wystawy prac: Otto Kuskego, Heinricha Eugena von Zitzewitz, Richarda Zenke, Güntera Machemehla, Wilhelma Grossa (ta ostatnia zorganizowana została przez Fundację „Dziedzictwo”).

Przygotowywaniem wystaw zajmowali się Halina Gaffke, Izabela Legierska, Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka, Kazimierz Babkiewicz, Grzegorz Machłaj.

*Plener Wędrujących Czeladników,
wrzesień 1999*

W 2000 roku zrealizowano stałą ekspozycję „Z XIX i XX-wiecznych dziejów Sławna” (fotografie, wydawnictwa, plany, mapy, pocztówki, dzieła sztuki). Miał to być zaczątek miejskiego muzeum, którego jednak dotąd nie udało się zrealizować.

W końcu ubiegłego stulecia dom kultury zorganizował dwa polsko-niemieckie plenery artystyczne w Sławnie i Jarosławcu. Efektem ich były obrazy obu tych miejscowości.

W 1998 roku – dzięki współpracy z niemieckim miastem partnerskim Rinteln – zorganizowano w Sławnie plener wędrujących czeladników, którzy w parku miejskim wykonali altanę i kilka rzeźb. Altana powstała w miejscu, gdzie stał pomnik dłuta Wilhelma Grossa poświęcony poległym w I wojnie światowej mieszkańcom miasta zniszczonej w końcu lat 60 tych ubiegłego wieku.

Od roku 2003 drugim miejscem ekspozycji prac artystycznych stał się budynek Urzędu Miejskiego. Galerię urządził tam sławieński plastyk Kazimierz Bąbkiewicz.

Działające od powojnia kino „Sława” już w latach 80-tych było coraz rzadziej odwiedzane. Była to tendencja ogólnopolska. Doprowadza to do jego likwidacji w grudniu 1991 roku. Ostatnim kierownikiem kina była Bożena Jacyno.

Kryzys kina spowodowany był rozwojem rynku kaset wideo – w mieście powstało kilka wypożyczalni kaset – na których można było obejrzeć filmy i seriale w Polsce przed rokiem 1989 nieznane. Wypożyczalnia kaset działała także w domu kultury. Tu także wyświetlano filmy z magnetowidu.

Drugim czynnikiem, który wpłynął na zamknięcie kina była wchodząca telewizja satelitarna – na początku oferująca liczne programy zagranicznych stacji, ale po kilku latach weszły także kanały telewizji polskiej.

Oba te czynniki spowodowały także zamknięcie mającego wieloletnią tradycję Dyskusyjnego Klubu Filmowego. Ostatnia projekcja odbyła się w kwietniu 1991 roku w sekcji dziecięcej.

W lutym 1990 roku odbyło się także ostatnie seminarium filmowe z cyklu „Penetracje kulturowe” pt. „Wiatr od Wschodu” poświęcone kulturze Ukraińców, Łemków i Huculów. Oprócz filmów ogólnopolskiej imprezie towarzyszyły wystawy, występy artystyczne, wykłady. Organizatorem cyklu – wcześniej odbyły się przeglądy poświęcone tematyce żydowskiej i cygańskiej – był Jerzy Młynarski.

W latach 90-tych zmienił się także repertuar filmowy, który w poprzednich dekadach należał do najlepszych w Europie. Zaczęły dominować filmy amerykańskie, niestety w dużej części były to filmy drugorzędne.

Mimo trudnego czasu dla kin od początku 1992 roku Sławieński Dom Kultury rozpoczął wyświetlanie filmów starając się zachować proporcje między rozrywką a kinem ambitniejszym. W 1994 roku rozpoczęły się Dni Dobrego Filmu. Pierwszą projekcją w tym cyklu był film A. Holland „Europa, Europa”.

Frekwencja filmowa stopniowo wzrastała – dlatego w grudniu 1997 roku Dom Kultury – uruchomił na powrót kino „Sława”. Wysoka frekwencja długo się jednak nie utrzymała i projekcje powróciły do domu kultury.

W tym samym roku – z okazji setnej rocznicy pierwszej projekcji filmowej w mieście odbył się wieczór filmowy poświęcony temu wydarzeniu. Pokazano na nim filmy z początku kina. Kilka lat później podobny wieczór filmowy poświęcony był pochodzącemu ze Sławna Hansowi Martinowi Majewskiemu – znanemu niemieckiemu kompozytorowi muzyki filmowej. Oprócz projekcji filmów z jego muzyką można było zobaczyć wystawę poświęconą kompozytorowi.

Kinem SDK na początku kierował Jan Sroka, a następnie od połowy lat 90-tych Iwona Kopowska.

W związku ze zmianą nośnika, na którym zapisuje się film – z taśmy celuloidowej na zapis cyfrowy na płytach dvd – w ostatnich kilku latach repertuar sławieńskiego kina był mało urozmaicony. Zmieniło się to w roku 2015 wraz z zakupem aparatury do projekcji filmów z nośnika cyfrowego.

PRASA I WYDAWNICTWA

Przez wiele lat dla Sławna ukazywała się jedynie prasa regionalna zawierająca także informacje o mieście. Było tak – pomijając kilkuletni epizod w pierwszej połowie lat 50-tych, kiedy ukazywał się lokalny dwutygodnik wydawany w Sławnie – do przemiany ustrojowej zapoczątkowanej w 1989 roku. Lokalny dwutygodnik to – „Pismo Sławieńskie” wydawane przez Komitet Powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Pierwszy numer ukazał się w sierpniu 1952 roku. W 1953 roku dwutygodnik zmienił nazwę na „Wiadomości Sławieńskie”. Periodyk ukazywał się do roku 1956.

Na fali przemian po czerwcu 1989 roku – kiedy to zelżała cenzura, a niedługo później znikła – zaczęła ukazywać się w Sławnie lokalna prasa. Były to pisma o niedużym formacie – najczęściej A4 – A5 i niewielkich nakładach. Niektóre z tych pism były efemerydami i po kilku numerach przestawały wychodzić, część obecna była na rynku prasy lokalnej znacznie dłużej. Na początku wiele z nich drukowanych była na kserografie.

W grudniu 1989 roku ukazał się „Biuletyn Sławieński” – pismo Komitetu Obywatelskiego. Stopka redakcyjna pierwszych numerów zawiera nazwiska Marii Poprawskiej, Andrzeja Wulczyńskiego, Grzegorza Zborowskiego. Późniejsze numery ukazują się pod redakcją A. Wulczyńskiego. Pismo ukazywało się do początku 1991 roku.

Nieco trwalszym tytułem okazało się „Echo Sławna”. Numer zero ukazał się z datą 27 marca 1990 roku. Redaktorem naczelnym był Jan Sroka. A trzon zespołu redakcyjnego stanowili: Ewa i Jerzy Miatkowscy, Bohdan Kaniewski, Maria Poprawska i Zbigniew Szeffa.

Pismo ukazywało się co trzy tygodnie. Wydawcą był Sławieński Dom Kultury.

Od marca 1992 roku pismo stało się miesięcznikiem. Ostatni numer wydany przez Dom Kultury miał datę 17 lipca 1992 roku. Kolejne numery wydawał Zbigniew Szeffka. Ukazywały się do czerwca 1994 roku. Na łamach pisma zamieszczane były materiały o gospodarce, kulturze, historii, ludziach i instytucjach oraz o samorządzie.

W połowie 1993 roku Sławieński Dom Kultury stał się wydawcą kolejnej gazety. Była to „Gazeta Sławieńska”. Tytuł nawiązywał do przedwojennego sławieńskiego dziennika, który wychodził od 1886 roku – „Schlawer Zeitung” [Gazeta Sławieńska].

Pierwszy numer ukazał się 6 lipca 1993 roku. Miał format B5 i liczył 24 strony. Redaktorem przez cały okres istnienia pisma był Jan Sroka.

Gazeta poruszała różne aspekty życia miasta, publikowała materiały o samorządzie i historii, informacje kulturalne oraz ogłoszenia, stare zdjęcia i pocztówki. Stale z pismem współpracowała Maria Poprawska.

Ostatni numer wydany przez dom kultury wyszedł w grudniu 2002 roku. Był to numer 111.

Po kilkumiesięcznej przerwie wydawania gazety podjęło się nowo powstałe wydawnictwo „Margraf”. Pierwszy numer wyszedł w kwietniu 2003 roku. Miesięcznik ukazywał się do sierpnia 2007 roku.

W pierwszej połowie lat 90-tych ukazywały się krótko dwa pisma: „Belfer” z podtytułem Pismo Ruchu WiP i HSI 12 DH „Hogata” (1990, wyszły 4 numery) oraz „Nasze Miasto” (1995), którego redaktorem był Andrzej Szewczyk.

W 1992 roku Sławieński Dom Kultury rozpoczął wydawanie rocznika poświęconego przeszłości miasta i powiatu „Dorzecze”. Redaktorem był Jan Sroka. Łącznie ukazało się 12 numerów – ostatni w 2002 roku.

Rocznikiem o podobnym profilu były „Zeszyty Sławieńskie”. Pierwszy numer ukazał się w 2003 roku. Wydawcą było prywatne wydawnictwo „Margraf”, a redagował go Jan Sroka.

W 2003 roku ukazuje się pierwszy numer wychodzącego do dziś pisma Urzędu Miejskiego „Ratusz”, które ukazuje się nieregularnie.

W 2006 roku powstaje w Sławnie nowy tygodnik – którego wydawcą jest wydawnictwo prywatne – „Obserwator Lokalny” o zasięgu powiatowym.

W wydaniach piątkowych gazet regionalnych ukazują się lokalne dodatki. Dodatek „Dziennika Bałtyckiego” to „Dziennik Sławieński”. Ukazuje się od 1999 roku. Natomiast dodatek do „Głosu Koszalińskiego” to ukazujący się od września 2008 roku „Głos Sławna/Głos Darłowa”.

Przez wiele lat wydawcą periodyków było też sławieńskie Liceum Ogólnokształcące. Do najdłużej wychodzących należał „Parnas” i „Wena” ukazujące się w końcu XX i na początku nowego stulecia. Pisma redagowane były przez uczniów, a ich opiekunem był polonista Jarosław Strześniewski.

WYDAWNICTWA O MIEŚCIE

Sławno po roku 1945 nie cieszyło się dużym zainteresowaniem historyków. Sytuacja zaczęła się zmieniać dopiero w latach 90-tych XX wieku za sprawą dwóch instytucji: Sławieńskiego Domu Kultury oraz Fundacji „Dziedzictwo”. Zaczęły się wtedy ukazywać coraz częściej liczne artykuły i książki dotyczące przeszłości miasta.

Pierwszą powojenną dużą publikacją książkową o mieście były liczące pół tysiąca stron „Dzieje Sławna” – monografia ujmująca dzieje miasta od czasów prahistorycznych po początek lat 90-tych XX wieku. Książka zawierała teksty kilku autorów i wydana została pod redakcją słupskiego historyka Józefa Lindmajera. Ukazała się w połowie 1994 roku ze środków Urzędu Miasta.

Od roku 2003 ciężar wydawania materiałów o Sławnie przejęła Fundacja „Dziedzictwo” i wydawnictwo „Margraf” Marii Poprawskiej. Ich staraniem ukazały się między innymi dwa tomy legend powiatu sławieńskiego, wśród których znalazło się kilkanaście dotyczących Sławna i najbliższej okolicy. Były to tłumaczenia legend zebranych przez niemieckich etnografów w końcu XIX i w pierwszych dziesięciokilkuletych lat XX wieku.

W roku 2007 i 2010 ukazały się dwa tomiki „Szkiców Sławieńskich” przedstawiające ludzi, wydarzenia, obiekty Sławna głównie sprzed 1945 roku. Oba tomy były bogato ilustrowane.

W 2008 roku ukazuje się wydawnictwo pokonkursowe zatytułowane „Mój los był tylko jednym spośród wielu milionów...”. Były to wspomnienia – Polaków i Niemców – o roku 1945 w powiecie sławieńskim, kiedy to powiat zmieniał charakter z niemieckiego na polski. Książka zawierała 19 tekstów, w tym 12 napisanych przez Niemców. Publikacja ukazała się w języku polskim i niemieckim. W tomie znalazło się kilka tekstów o Sławnie, w tym obszerny dziennik Kurta Mielke przedstawiający wydarzenia od późnej jesieni 1944 do końca 1945 roku.

Rok później ukazuje się tom wspomnień osadników w powiecie sławieńskim obejmujący pierwsze dwudziestolecie po wojnie. Nosił on tytuł „Zaraz po wojnie”. W tym samym roku wychodzi książka o sławieńskim cmentarzu zatytułowana: „Księga śmierci i życia – cmentarz komunalny w Sławnie”.

Od 2002 roku odbywają się konferencje naukowe pod nazwą „Historia i kultura ziemi sławieńskiej”. Pierwsza miała miejsce w 2002 roku i organizowana była przez Sławieński Dom Kultury i Fundację „Dziedzictwo”, kolejne organizowała Fundacja. Dotąd odbyło się 11 konferencji. Materiały z nich ukazały się drukiem. Seria poświęcona przeszłości Sławna i powiatu sławieńskiego – to 12 bogato ilustrowanych tomów zawierających 188 tekstów wielu autorów z różnych ośrodków naukowych Polski i Niemiec.

Kilka książek o mieście ukazało się również nakładem gdyńskiej oficyny wydawniczej „Region”.

Pełną listę publikacji zawiera znajdująca się na końcu książki bibliografia.

SZKOŁA MUZYCZNA I OGNISKO MUZYCZNE

Powstała w 1978 roku filia Państwowej Szkoły Muzycznej w Słupsku mieściła się w Sławieńskim Domu Kultury. Samodzielny budynek otrzymała przy ulicy Armii Krajowej w 1990 roku (dawniej mieścił się w nim żłobek). Nauka w nowej siedzibie rozpoczęła się w lutym 1991 roku. Otrzymanie nowej siedziby to efekt starań zarówno wieloletniego kierownika szkoły Henryka Grzeszewskiego, jak i rodziców dzieci do niej uczęszczających.

Henryk Grzeszewski kierował placówką do listopada 1991 roku, następnie szkołą kierowała Elżbieta Babkiewicz, która była nauczycielką gry na skrzypcach. W 1993 roku kierownikiem filii zostaje Ewa Terlecka, która funkcję tę sprawuje do dziś.

W szkole dzieci i młodzież mogą zdobywać umiejętności muzyczne w kilku klasach. Są to klasy: fortepianu, gitary, skrzypiec, akordeonu, instrumentów dętych (flet, klarnet, saksofon).

Szkoła kształci dzieci i młodzież w dwóch cyklach: 6-letnim (dzieci od 6 lat) oraz 4-letnim (od 8-9 lat). Uczęszczają do niej nie tylko mieszkańcy Sławna, ale całego powiatu.

Do najdłużej pracujących w szkole nauczycieli należą: Ewa Telecka (fortepian), Michał Niszczyk (gitara), Bogumił Płachecki (klarnet, saksofon).

W omawianym okresie szkołę ukończyło 216 osób. Co roku w placówce kształci się około 65-70 uczniów.

Przez wiele lat pracowały w szkole Zespół Muzyki Dawnej wykonujący muzykę renesansową oraz barokową prowadzony przez Bogumiła Płacheckiego oraz Zespół Akordeonistów, który prowadził Zbigniew Stawiarz.

Uczniowie szkoły występowali na cosemestralnych popisach, a także uświetniali wiele uroczystości w Sławnie i w powiecie.

Równoległe ze Szkołą Muzyczną działało mające długą tradycję Ognisko Muzyczne od 1969 roku kierowane przez Henryka Grzeszewskiego. Ognisko mieściło się w Sławieńskim Domu Kultury. Zmniejszenie liczby uczniów spowodowane niżej demograficznym, a także istniejącą szkołą muzyczną spowodowały, iż w 2005 roku zaprzestało swojej działalności. W Ognisku dzieci i młodzież mogły uczyć się gry na fortepianie, akordeonie, gitarze i instrumentach elektronicznych.

Ognisko systematycznie organizowało popisy uczniów w trakcie i na zakończenie roku szkolnego. Uczniowie występowali także na wielu miejskich uroczystościach.

SZKOŁA TAŃCA „MAGNETICA”

W 2013 roku powstała w Sławnie nowa placówka kultury założona przez Agatę Ludwikowską. Jest to Szkoła Tańca Magnetica oferująca zajęcia dla dzieci, mło-

dzieży i dorosłych – od aerobiku po taniec towarzyski. Na potrzeby szkoły powstał nowy budynek.

ORKIESTRA DĘTA I INSTRUMENTARIUM

Orkiestra Dęta im. Ziemi Sławieńskiej to najstarszy zespół artystyczny działający w Sławnie nieprzerwanie od 1966 roku. Siedzibą zespołu jest budynek dawnej straży pożarnej. W budynku mieściło się także założone przez kapelmistrza Stanisława Poprawskiego Instrumentarium Muzyczne, czyli zbiór instrumentów muzycznych, który na początku XX wieku został przeniesiony do prywatnego budynku przy ulicy Polanowskiej. Zbiór zawiera ponad sto różnych instrumentów i sprzętów muzycznych.

Ekspozycja podzielona jest na kilka grup: – areofony, czyli instrumenty w których źródłem dźwięku jest wibrator, chordofony (znajdują się w niej instrumenty smyczkowe (jak skrzypce, altówki, wiolonczele, kontrabasy), szarpane (harfa, gitary, lutnia, cytra, klawesyn, mandolina, banjo) i uderzane (fortepian, pianino, cymbały).

Kolejne grupy to membranofony, czyli instrumenty perkusyjne, w których źródłem dźwięku jest uderzenie w membranę (bębny, kotły, tamburyny) oraz idiofony, czyli instrumenty perkusyjne, w których dźwięk powstaje przez drganie całego instrumentu (gong, talerze, kastaniety, ksylofony).

Orkiestra dęta bierze udział w sławieńskim festiwalu orkiestr dętych, w przeglądzie wojewódzkim strażackich orkiestr dętych, który odbywa się co dwa lata w różnych miejscowościach: m.in. w Gryficach, Kołobrzegu, Płotach, Połczynie, Sławnie. Występuje na koncertach i uroczystościach miejskich i powiatowych. Kilkakrotnie wyjeżdżała z koncertami za granicę do Niemiec (Rinteln, Ribnitz), do Czech i na Łotwę.

Liczba członków orkiestry w omawianym okresie była różna – od około 50 do 25 osób w roku 2015. Z zespołem występuje grupa mażonetek.

Do września 2002 roku zespołem kierował jej założyciel Stanisław Poprawski, następnie kapelmistrzem został Maciej Poprawski.

BIBLIOTEKI

W końcu lat 80-tych rozpoczęto budowę nowej siedziby biblioteki przy ulicy Rapackiego. Działalność w nowym obiekcie rozpoczęła się 2 stycznia 1992 roku. Znalazły się tu: wypożyczalnia książek dla dorosłych, czytelnia ogólna, oddział dla dzieci i młodzieży przeniesiony z budynku Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Powstańców Warszawskich (do czasu przeniesienia oddziału do nowej siedziby kierowała nim Teresa Włodarczyk). W ostatnich latach otwarto również czytelnię multimedialną.

Nowy budynek biblioteki czynny od stycznia 1992 roku

Na terenie Szkoły Podstawowej Nr 1 działa filia biblioteki obsługująca południową część miasta (wcześniej mieściła się przy ulicy Moniuszki). Znajduje się tam czytelnia i wypożyczalnia.

Do czasu powstania oddzielnej gminy wiejskiej Sławno (nastąpiło to na początku 1992 roku) sławieńska placówka opiekowała się także placówkami działającymi na terenie wsi.

Podstawowym zadaniem Miejskiej Biblioteki Publicznej jest upowszechnianie czytelnictwa. Realizuje to w wieloraki sposób. Pierwszy z nich to wypożyczanie książek.

Wypożyczenia, czytelnicy, księgozbiór w latach 1990-2015

Rok	Wypożyczenia	Czytelnicy	Księgozbiór
1990	112557	3610	50216
1995	133.831	3655	51751
2000	131.088	4189	52336
2005	123.987	3788	62448
2010	93.397	2844	62626
2015	96.075	2587	62415

W omawianym okresie zmniejszyła się liczba czasopism prenumerowanych przez bibliotekę. W 2005 roku prenumerowano 68 tytułów, w 2010 – 53, a w roku 2015 – 22 tytuły.

Oprócz wypożyczeń w placówce organizowano wystawy książek, lekcje biblioteczne, konkursy i spotkania autorskie.

Spotkanie z pisarzem Jerzym Żelaznym w Miejskiej Bibliotece Publicznej

Od 30 października 2002 roku na mocy porozumienia między Starostwem i Urzędem Miejskim placówka pełni również funkcje biblioteki powiatowej – sprawuje opiekę merytoryczną nad działającymi na terenie powiatu 14 bibliotekami, udziela konsultacji, organizuje szkolenia i warsztaty.

Miejską Biblioteką Publiczną kieruje od 1988 roku Elżbieta Kosińska – Róg.

Oprócz Miejskiej Biblioteki Publicznej od połowy lat 50-tych działała w mieście biblioteka pedagogiczna, która gromadziła księgozbiór pod kątem potrzeb nauczycieli i studiującej młodzieży. W ostatnich latach biblioteką kierowała Jolanta Karaban.

W 2012 roku placówka została zlikwidowana. Taki los spotkał większość bibliotek pedagogicznych w województwie zachodniopomorskim. Urząd Marszałkowski uznał, że utrzymanie tych placówek jest zbyt kosztowne. Część księgozbioru została przekazana do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sławnie (ponad 2000 woluminów). Pozostałe książki trafiły do Biblioteki Pedagogicznej w Koszalinie.

Rozdział powstał w oparciu o następujące materiały:

- Dzienniki placówki Sławieńskiego Domu Kultury za lata 1990-2015
- Informacja o pracy Państwowej Szkoły Muzycznej w Sławnie za lata 1989-2015. Maszynopis.
- Kroniki Sławieńskiego Domu Kultury za lata 1989-2015
- Sprawozdania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sławnie za lata 1989-2015 znajdujące się w archiwum biblioteki.
- Sprawozdania Sławieńskiego Domu Kultury za lata 1990-2015
- Sroka J. : Dyskusyjny Klub Filmowy – kronika (w) Dorzecze Nr 4, Sławno 1994, s. 22-35
- Sroka J., Wystawy w Domu Kultury (w:) Szkice sławieńskie II, Sławno 2010, s. 84-104
- Sroka J. , Festiwal Orkiestr Dętych w Sławnie, 1969-2008, Sławno 2008
- Sroka J. : Kultura w powojennym Sławnie, Sławno 2014
- Sroka J., Lokalna prasa w Sławnie ukazująca się po 1945 roku, (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 19 XII 2014
- Sroka J. , Lokalne dwutygodniki ukazujące się po 1945 roku (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 2 I 2015
- Sroka J. , Pierwsze pisma lokalne ukazujące się po 1989 roku (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 9 I 2015
- Sroka J. , Periodyki domu kultury oraz wydawnictwa Margraf (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 16 I 2015
- Sroka J., Z dziejów lokalnej prasy Sławna po roku 1989 (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 23 I 2015
- Sroka J., Periodyki okolicznościowe i wybrane gazetki szkolne (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 30 I 2015
- Sroka J., Sławno i Darłowo na łamach prasy [niemieckiej] ukazującej się tuż po wojnie (w) Głos Koszaliński – Głos Sławna i Darłowa z 20 III 2015

VII. SPORT

Organizacją sportu masowego w mieście zajmuje się Ośrodek Sportu i Rekreacji. Dysponuje 2 halami sportowymi i boiskiem piłkarskim z bieżnią lekkoatletyczną oraz kompleksem boisk sportowych „Orlik” przy ulicy Kossaka. Hala sportowa przy boisku piłkarskim budowana była w latach 90-tych przez OSiR. Oddana została do użytku w 1997 roku.

Ośrodkiem Sportu i Rekreacji do początku 2003 roku kierował Romuald Skwierawski, a następnie Krzysztof Kowalczyk.

*Start do majowego Biegu Święców na wczesnośredniowiecznym grodzisku
we Wrześnicy*

Największą imprezą sportową organizowaną przez Ośrodek jest Bieg Święców. Pierwszy odbył się w roku 1997. Bieg Główny na dystansie 10 kilometrów do 2013 roku odbywał się na trasie: wczesnośredniowieczne grodzisko we Wrześnicy – Sławsko – na stadion w Sławnie. Od 2014 roku bieg odbywa się w Sławnie ze startem i metą na historycznym rynku. W biegu bierze udział około 100 zawodników nie tylko z powiatu, regionu, ale także z kraju i zagranicy. W 2016 roku – w XX biegu – startowała rekordowa liczba uczestników – 235. Oprócz biegu głównego odbywają się również biegi dziecięce i młodzieżowe na dystansach od 100 do 1200 metrów.

Drugą dużą imprezą biegową jest Bieg 12 Mostów. Jego inicjatorem był sławieński przedsiębiorca Włodzimierz Olszewski. Pierwszy bieg nosił nazwę 5 Mostów. Rozpoczął się przy Sławieńskim Domu Kultury i wiódł nad kanałem miejskim do śluzy w Pomiłowie.

Inne imprezy biegowe to: Maraton na Raty oraz Letnie Biegi Śniadaniowe.

Maraton na Raty odbywa się w soboty. Pierwszy miał miejsce w roku 2006. Biorą w nim udział dorośli, młodzież, dzieci szkolne i przedszkolne. Mężczyźni biorą udział w 14 biegach po 3 kilometry każdy – łącznie daje to dystans maratonu. Kobiety biegają po 1500 metrów, co łącznie daje dystans półmaratonu.

Wygrywa ten zawodnik, który pokona dystans najszybciej.

Dzieci i młodzież startują w biegach odpowiednio krótszych. Cykl zaczyna się we wrześniu i trwa do czerwca następnego roku z zimową przerwą.

W letnich biegach śniadaniowych biorą udział całe rodziny. Liczy się długość dystansu jaki pokona rodzina w ciągu godziny.

Od 2003 roku odbywają się Czwartki Lekkoatletyczne, w których startują dzieci szkół podstawowych. Cykl rozpoczyna się we wrześniu i trwa z przerwą zimową do początku czerwca, kiedy to odbywa się finał miejski. Najlepsi zawodnicy startują w finale ogólnopolskim. Do punktacji zaliczone są następujące konkurencje – dziewczęta: 60 m, 300 m, 600 m, skok w dal, skok wzwyż, rzut piłeczką palantową; chłopcy: 60 m, 300 m, 1000 m, skok w dal, skok wzwyż, rzut piłeczką palantową.

Ośrodek Sportu i Rekreacji organizuje również Mistrzostwa Miasta w Skoku Wzwyż. Odbywają się od 2005 roku, a biorą w nich udział uczniowie szkół podstawowych i średnich oraz dorośli. Rekord mistrzostw wynosi 2 metry.

Masową imprezą jest festyn odbywający się od 2009 roku pod nazwą: Mundurowi dla...

Pierwsza jego edycja to mecze księża – policjanci. Później zaczęli w nim brać udział przedstawiciele innych zawodów, jak leśnicy, strażacy. W czasie imprezy zbierane są środki na leczenie i rehabilitację konkretnego dziecka.

Jeszcze w latach 90-tych ubiegłego wieku – po oddaniu do użytku hali sportowej przy stadionie – rozpoczęto organizować halowy turniej piłki nożnej. Nieco później rozpoczęły się odbywać ligi piłki siatkowej i koszykowej. W rozgrywkach

brały udział zespoły nie tylko ze Sławna, ale i powiatu. Inicjatorem rozgrywek był nauczyciel Szkoły Podstawowej Nr 2 Jan Gut.

Popularną formą rekreacji są rajdy rowerowe odbywające się co roku od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Wyjazdy odbywają się do różnych miejscowości na terenie powiatu, m. in. do Darłowa, Jarosławca, Łętowa, ale też do Swołowa, Korzybia, Polanowa, Warcina. Z tej grupy powstało Stowarzyszenie Turystyki Rowerowej i Pieszej „Na Szlaku” z siedzibą w Warszkwie.

Cyklicznymi imprezami są:

Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego, na który przyjeżdżają zawodnicy z całej Polski. Pierwszy turniej odbył się w 2010 roku.

Gala Boksu odbywająca się co kilka lat. Pierwsza miała miejsce w 2006 roku. Jest to także okazja do spotkania się weteranów sławieńskiego boksu z nieistniejących już klubów.

Maraton fitness, który po raz pierwszy odbył się 2007 roku i zawody Wordic Walking odbywające się od roku 2010.

Do czasu utworzenia oddzielnych organizmów administracyjnych – miasta i gminy Sławno – OSiR posiadał ośrodek rekreacyjny w Łętowie.

Poza strukturami Ośrodka Sportu i Rekreacji działają kluby sportowe.

Najdłuższą tradycję ma Miejski Klub Sportowy „Sława”, który prowadzi sekcję piłki nożnej. Klubem kieruje zarząd, którego prezesami w latach 1989-2015 byli: Wilhelm Jankowski, Roman Granisz, Arkadiusz Michalak, Jarosław Buczkiewicz i Marek Stukan.

Piłkarska drużyna „Sławy”, początek 2016

Trenerami drużyny seniorów w tym okresie byli: Ryszard Bućko, Andrzej Jaśński, Marek Nowak, Andrzej Żalejko, Janusz Studziński, Wojciech Megier, Andrzej Szygenda, Tomasz Zasada, Tadeusz Żakieta, Daniel Skok, Piotr Ścisło i Grzegorz Lewandowski.

Oprócz drużyny seniorów w rozgrywkach biorą udział drużyny żaków, juniorów młodszych i juniorów starszych.

Funkcję kierownika klubu pełni Janusz Ścisło, wcześniej wieloletni zawodnik „Sławy” (1970-1988). Największe sukcesy klubu, to zdobycie Pucharu Polski Okręgu Koszalińskiego w sezonie 2005/2006, awans do IV ligi w sezonie 2005/2006 oraz awans do III ligi w sezonie 2007/2008. W sezonie 2015/2016 seniorzy grali w Koszalińskiej Klasie Okręgowej.

Klub Biegacza „Sławodrzew” powstał w roku 1995. Inicjatorem był pracownik „Sławodrzewia” Andrzej Żukowski. Dołączył do niego Krzysztof Kowalczyk, wtedy także pracownik tej firmy. To dzięki zaangażowaniu K. Kowalczyka udało się zorganizować pierwszy Bieg Świąt. W sierpniu 1998 roku wraz z innymi amatorami biegania założyli Miejski Klub Sportowy „Święc”, który w październiku tego roku został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Słupsku. Jego pierwszym prezesem został Mirosław Kucharczyk, a wiceprezesami Dariusz Gałkowski i Krzysztof Kowalczyk.

Sławięscy badmintoniści. Z prawej trener Krzysztof Michalik.

Klub propagował wśród dzieci, młodzieży i dorosłych ideę biegania dla zdrowia. Był organizatorem wielu imprez biegowych w mieście i gminie. Były to Biegi Przełajowe o Puchar Starosty (odbywały się na terenie każdej gminy powiatu, z wyjątkiem Malechowa), Test Coopera, Mistrzostwa w Biegu na 1 kilometr, Bieg pamięci ofiar Katastrofy w Smoleńsku, który odbywa się w lasku komunalnym.

Klub istnieje do dziś. Jego prezesami byli Krzysztof Kowalczyk, Wojciech Michalak, a obecnie jest nim Leszek Kapała.

Początki badmintonu w Sławnie to rok 1978. W 1980 roku sport ten przyjął formę bardziej zorganizowaną. Z inicjatywy Andrzeja Koniecznego i Tadeusza Jasionka rozpoczęły się treningi w sali Liceum Ogólnokształcącego, a prowadził je nauczyciel wychowania fizycznego Krzysztof Michalik. Badmintoniści rozpoczęli start w Lidze Okręgowej, skąd awansowali do drugiej ligi. Ze względów finansowych przenieśli się do Piasta Słupsk i jako sławieńska sekcja funkcjonowali do 2000 roku. Sławieńskie zawodniczki Agata Łaskiewicz i Anna Michalik z powodzeniem występowały w drużynie I-ligowej, a wychowanka klubu Wioletta Wilk brała udział w Igrzyskach Olimpijskich w Barcelonie.

W 2000 roku działalność ze względu na brak możliwości treningu została przerwana.

Dwa lata później powstał Uczniowski Klub Sportowy „BADMINTON” przy Ośrodku Sportu i Rekreacji. Trenerem klubu jest K. Michalik, a pierwszy zarząd klubu to: Grażyna Ludwikowska – prezes oraz Krzysztof Michalik i Ewa Ciesielska.

Zawodnicy biorą udział w licznych turniejach na szczeblu regionalnym i ogólnopolskim odnosząc wiele sukcesów. Wyróżniający się zawodnicy w ostatnim dziesięcioleciu to Karolina Ludwikowska i Karol Krakowski, którzy zdobywali medale na Mistrzostwach Polski i byli członkami kadry narodowej. Sukcesy odnosili też juniorzy: Paula Roman, Marta Bukowska, Martyna Gostomczyk wygrywając w ostatnich latach turnieje rangi krajowej i zajmując wysokie miejsca w Mistrzostwach Polski. Regularnie okupowali czołowe miejsca w listach rankingowych Polskiego Związku Badmintonu.

Stowarzyszenie Kultury Fizycznej pod nazwą Uczniowski Klub Sportowy „Sława-Jedynka” Sławno zostało zarejestrowane w sierpniu 2010 roku. Założycielami klubu byli: Arkadiusz Michalak, Jarosław Jasiński, Daniel Skok, Paweł Michalak, Karol Izmałowicz, Tomasz Cieplik, i wielu rodziców zaangażowanych w działalność sportową.

W klubie prowadzone są zajęcia z dziećmi i młodzieżą od najmłodszych lat do grupy trampkarzy.

Trenerami w klubie byli Karol Izmałowicz, Piotr Kozdra, Michał Zejglic, Stanisław Bryndał, Agnieszka Matyka-Nowak, Dariusz Liśkiewicz i Arkadiusz Michalak.

Obecnie trenerami poszczególnych roczników są Daniel Skok – rocznik 2003-2004, Marek Nowak – rocznik 2005, Konrad Lachowicz – rocznik 2006 i 2009-2010 i Ryszard Bućko – rocznik 2007-2008.

Od powstania UKS jest jednym z lepszych klubów pracujących z dziećmi i młodzieżą. Wielu wychowanków klubu kontynuują grę w klubach naszego regionu takich jak Sława Sławno, Gwardia Koszalin. Bałtyk Koszalin, Jantar Ustka, Gryf Słupsk.

Klub jest organizatorem wielu turniejów dla dzieci. Młodzi piłkarze rozgrywają cyklicznie spotkania z drużynami z Sycewic, Słupska, Darłowa. Uczniowski Klub Sportowy działa przy Szkole Podstawowej Nr 1, a jego głównym celem jest zachęcić dzieci i młodzież do czynnego uprawiania sportu.

Prezesem Klubu jest Arkadiusz Michalak, a wiceprezesem Jarosław Jasiński.

MKS „Baszta” Sławno powstał w czerwcu 2012 roku. Założyli go Tomasz Pitus, Michał Marciniak i Konrad Lachowicz. Klub został zgłoszony do rozgrywek klasy B. Pierwszy mecz „Baszta” zagrała w Pucharze Polski KOZPN z Wrzosem Wrześnica w sierpniu 2012 roku.

Pod wodzą pierwszego trenera Daniela Skoka awansowała do koszalińskiej klasy A, w której występuje nadal. Dużym sukcesem klubu było dojście w sezonie 2014/2015 do 1/16 Pucharu Polski w Zachodniopomorskiem.

Kolejnymi trenerami w klubie byli: Paweł Ostrowski i Karol Izmajłowicz. Pierwszym prezesem był Tomasz Pitus. Od 2016 roku klubem kieruje zarząd, którego prezesem jest Michał Marciniak, wiceprezesem Michał Zejglic, a sekretarzem Maciej Siernicki.

Sport uprawia także młodzież w sławieńskich szkołach, które oprócz hal sportowych posiadają także „Orliki” (przy Zespole Szkół Agrotechnicznych i Liceum Ogólnokształcącym).

Rozdział powstał w oparciu o następujące materiały:

- Archiwum Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sławnie
- Krzysztof Michalik, Badminton w Sławnie, maszynopis [2016]
- Janusz Ścisło, Informacja o Klubie Sportowym „Sława”
- Wykorzystano także informacje uzyskane od działaczy klubów sportowych: UKS Jedyńka i Baszta.

VIII.

SŁUŻBA ZDROWIA, OPIEKA SPOŁECZNA

SŁUŻBA ZDROWIA

W latach 90-tych ubiegłego wieku w mieście działał Zespół Opieki Zdrowotnej obejmujący swoim zasięgiem miasto i gminę Sławno oraz gminę Postomino. W 1990 roku ZOZ zatrudniał 435 osób, w tym 37 lekarzy. W jego ramach działały: szpital dysponujący 250 łózkami, przychodnia przy ulicy Mielczarskiego, dwa ośrodki gminne w Sławnie i Postominie, 4 ośrodki wiejskie oraz pogotowie ratunkowe i przychodnia przeciwgruźlicza. Szpitalem kierował – do marca 2002 roku – lekarz Ryszard Lisowski.

Reforma administracji – utworzenie powiatów i dużych województw – zmieniło także sytuację służby zdrowia. Od 1999 roku szpital przejęty został przez Urząd Marszałkowski, a od kwietnia 2002 roku stał się placówką powiatową, dla której organem założycielskim stało się Starostwo Powiatowe.

Te wydarzenia zbiegły się także z wprowadzeniem przez rząd Jerzego Buzka reformy służby zdrowia, która zakładała odejście od całkowitego finansowania służby zdrowia z budżetu państwowego i powołania kas chorych. W 2001 roku zostały one przez rząd SLD zastąpione przez Narodowy Fundusz Zdrowia, który posiadał 16 oddziałów regionalnych.

Teza towarzysząca reformie, że pieniądze pójdą za pacjentem okazała się fikcją. Sławieńska placówka – podobnie jak wiele innych w całym kraju – popadła w trudności finansowe, które z biegiem lat się pogłębiały. Wynikało to z niedoszacowania procedur medycznych, a także starej infrastruktury szpitala. Najstarszy budynek pochodzi z końca XIX wieku.

Mimo trudności finansowych szpital musiał realizować program dostosowania placówki do wymagań sanitarnych i technicznych. Dużą w tym zasługą Andrzeja Dąbrowskiego, który kierował powiatową placówką od kwietnia 2002 roku do końca roku 2010.

Budynek chirurgii sławińskiego szpitala

Dokonano wtedy kapitalnego remontu budynku reumatologii, zamontowano w nim pierwszą w szpitalu windę. Kolejne remonty przeprowadzono w budynkach chirurgii i oddziału wewnętrznego. Także tam zamontowano windy.

Po odwołaniu w grudniu 2010 roku dyrektora A. Dąbrowskiego szpitalem przez krótki czas kierował Grzegorz Januszewski (do czerwca 2011). Jego odwołanie zbiegło się z utratą przez szpital umowy na świadczenie usług przez pogotowie ratunkowe. Przetarg wygrała firma prywatna FALK i mimo korzystnego dla szpitala wyroku sądu nadal je prowadzi.

Kolejnym dyrektorem został Arkadiusz Michalak, który we wrześniu 2015 roku w związku ze wrastającym zadłużeniem szpitala zrezygnował z funkcji. Konkurs ogłoszony przez organ założycielski wygrała Danuta Wojciechowska, która kieruje placówką od 1 grudnia 2015 roku. Zastępcą dyrektora do spraw medycznych jest lekarz Mariusz Jakimiak, a zastępcą do spraw pielęgniarstwa jest Urszula Broniszewska. Zespołem pielęgniarek kieruje od listopada 1995 roku.

W 2016 roku w Szpitalu Powiatowym w Sławnie funkcjonowały następujące oddziały: ginekologiczno-położniczy, chirurgiczno-ortopedyczny, chorób wewnętrznych, dziecięco-noworodkowy, intensywnej opieki medycznej i anestezjologii, reumatologii i rehabilitacji.

Oddziałem ginekologiczno-położniczym w omawianym okresie kierowali: Edward Wrzaszcz, Jarosław Świergiel, a od 2016 roku koordynatorem jest Mariusz Birnbaum.

Ordynatorami oddziału chirurgii byli: Eugeniusz Siedlecki i Jacek Laskus, a oddziału ortopedii Andrzej Perchel. W 2002 roku oddziały połączone – ordynatorem został Jacek Laskus, a następnie Tomasz Jastrzębski, Anna Majewska i Taras Stetsko.

Oddziałem wewnętrznym kierował Wacław Przychodzeń, a następnie Lech Urban, a oddziałem reumatologii Piotr Nagy oraz Małgorzata Kowalska. Oddziałem dziecięcym kierowali Zygmunt Domicz i Piotr Górniak, a oddziałem noworodkowym Alicja Piotrowska-Malicka.

Ordynatorami oddziału intensywnej opieki medycznej i anestezjologii kolejno byli: Ryszard Lisowski, Dariusz Rauer, Miłosz Korzeniewski i Mariusz Jakimiak.

W strukturze szpitala działa kilka poradni – są to poradnia K, poradnia ortopedyczna, chirurgiczna, preluksacyjna, kardiologiczna, reumatologiczna, laryngologiczna i rehabilitacji leczniczej oraz pracownie diagnostyczne: diagnostyki obrazowej RTG i USG, diagnostyki laboratoryjnej i diagnostyki endoskopowej. Szpital posiada także własną aptekę. W 2015 roku na 6 oddziałach dysponował 161 łóżkami i zatrudniał około 230 osób.

Reforma służby zdrowia z końca lat 90-tych wprowadziła instytucję lekarza rodzinnego oraz zliberalizowała przepisy stanowiące podstawę dla zakładania niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, czyli NZOZ-ów.

Pierwsze Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej prowadzali Katarzyna Żyluk-Küpcu oraz Maciej Radzik. W 2016 roku działa ich kilkanaście. Są to: Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej NO (działa w nim kilka poradni, m.in. dermatologiczna, reumatologiczna, okulistyczna, zdrowia psychicznego), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej CEZET Zdzisława Ceglińskiego (oprócz podstawowej opieki zdrowotnej prowadzi poradnie z zakresu medycyny pracy i medycyny szkolnej), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medyk, NZOZ Ars Medica (oprócz podstawowej opieki zdrowotnej posiada kilka poradni specjalistycznych: zdrowia psychicznego, kardiologiczną, urologiczną, położniczo-ginekologiczną, otorynolaryngologii, dermatologiczną), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „STOMED”, Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej GENS (okulistyka), Poradnię z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej prowadzi NZOZ z Malechowa.

W mieście działa także kilka gabinetów dentystrycznych oraz aptek. Na początku lat 90-tych w Sławnie działały 3 apteki, w 2016 jest ich siedem. Oprócz apteki szpitalnej są to apteki: „Dla Ciebie”, „Eskulap”, „Niebieska”, „Pod Lwem”, „Pod Mnichem”, „Słoneczna” i „Remedium”.

Opieką weterynaryjną zajmują się dwie przychodnie: Iwony Wieczorek i Piotra Szczepanika.

OPIEKA SPOŁECZNA

Budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławnie powołany został uchwałą Rady Miejskiej z 14 maja 1992 roku.

Do roku 2008 siedziba ośrodka znajdowała się w budynku przy ulicy I Pułku Ułanów, a następnie została przeniesiona do wyremontowanego budynku przy ulicy Mielczarskiego 1, w którym wcześniej znajdowały się przychodnie lekarskie.

Pierwszym kierownikiem ośrodka była Anna Komorowska. Kolejno funkcje te pełnili: Andrzej Olencki, Marta Woszczyk, powtórnie Anna Komorowska, Danuta Maderska oraz Dominika Wróbel.

MOPS realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego. Są to zarówno zadania własne jak i zadania zlecone gminie.

W ramach ośrodka prowadzi działalność kilka działów.

Dział Pomocy Środowiskowej ma za zadanie rozpoznanie potrzeb mieszkańców ubiegających się o pomoc.

Dział Usług Socjalnych świadczy specjalistyczne usługi w domach chorych, w tym także z zaburzeniami psychicznymi.

Ośrodek Wsparcia Rodziny udziela pomocy rodzinom w rozwiązywaniu codziennych problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi poprzez pracę asystenta rodzinnego.

Dział Świadczeń Rodziny zajmuje się ustalaniem i wypłatą zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych, dodatków mieszkaniowych i świadczeń wychowawczych oraz świadczeń alimentacyjnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi stołówkę, w której wydawane są obiady dla ubogich mieszkańców miasta. W 2015 roku wydawał 102 posiłki dziennie. Ośrodek opłaca także dożywianie dzieci i młodzieży w placówkach szkolnych (w 2015 roku świadczenie to otrzymano 645 osób).

Sławińska placówka swoim działaniem obejmuje osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i finansowej, zagrożone ubóstwem, bezdomnością, bezrobociem, nie radzące sobie w przezwyciężaniu trudności.

Z pomocy Ośrodka korzysta rocznie kilkaset osób. W 2015 roku zasiłki (okresowe, celowe i stałe) otrzymywały 584 osoby, z usług opiekuńczych świadczonych osobom starszym, samotnym i chorym korzystały 74 osoby (świadczyły je 12 etatowych opiekunów).

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2000 – 2014 przedstawia się następująco: 2000 – 1100, 2001 – 1334, 2002 – 1746, 2003 – 1804, 2004 – 1304, 2005 – 2094, 2006 – 2023, 2007 – 1662, 2008 – 1327, 2009 – 1238, 2010 – 2119, 2011 – 1134, 2012 – 1118, 2013 – 1191, 2014 – 1005.

W MOPS-ie funkcjonuje klub seniora, oferujący osobom starszym wiele atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu (w 2015 roku uczestniczyło w nim 35 osób).

W ośrodku znajduje się mieszkanie użyczane osobom znajdującym się w kryzysowej sytuacji, na przykład pogorzelncom, osobom doświadczającym przemocy domowej. Mieszkanie udostępniane jest na okres do trzech miesięcy, choć w indywidualnych przypadkach okres ten może być przedłużony.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi również Specjalistyczną Świetlicę Środowiskową „Nasze wspólne gniazdo”.

W grudniu 2006 roku powołano w Sławnie Środowiskowy Dom Samopomocy. Przez kilka lat działał w strukturach MOPS-u. Mieścił się w pomieszczeniach przedsiębiorstwa „Sławodrzew”. W 2009 roku został przeniesiony do budynku przy ulicy Mielczarskiego. Na mocy uchwały Rady Miejskiej od 1 stycznia 2014 roku Środowiskowy Dom Samopomocy działa jako samodzielna jednostka organizacyjna. Oferuje 30 miejsc.

Jednostka jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym oraz mających trudności w samodzielnym egzystowaniu. Prowadzone są dla nich zajęcia terapeutyczne pomagające w kształtowaniu kontaktów z otoczeniem oraz uczące zaradności w życiu.

Realizowane jest to poprzez wiele form terapii i rehabilitacji. Prowadzone są pracownie: plastyczna i rękodzieła, komputerowo-poligraficzna, majsterko-

wicza, sportowo-ruchowa, kulinarna oraz działalności rekreacyjno-kulturalno-oświatowej.

Pierwszym kierownikiem ośrodka był Dariusz Bolesta – do 30 listopada 2013 roku, następnie funkcję tę pełni Danuta Maderska.

Placówką oferującą pomoc osobom uzależnionym (od alkoholu, narkotyków) oraz ofiarom przemocy jest Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Prowadzi punkt konsultacyjno-informacyjny, który działa od 2003 roku. W punkcie dyżuruje psycholog, odbywają się zajęcia edukacyjne dla uzależnionych oraz ofiar i sprawców przemocy, przyjmuje radca prawny. Raz w tygodniu odbywają się spotkanie grupy Anonimowych Alkoholików, która działa od 1995 roku. Placówką kierowali Maria Lewandowska (do końca 2015 roku) i Olga Sozańska.

Rozdział powstał w oparciu o następujące materiały:

- Rys historyczny sławieńskiej opieki zdrowotnej – maszynopis
- Strona internetowa szpitala powiatowego w Sławnie
- <http://www.szpital-slawno.pl>
- Informacje uzyskane od naczelnej pielęgniarki mgr Urszuli Broniszewskiej
- Informacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie
– maszynopis
- Informacja Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławnie
- maszynopis
- Informacja Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

APENDYKS DO ROZDZIAŁU ADMINISTRACJA

Krótki opis administracji sławieńskiej po roku 1990 zawiera podstawowe fakty i daty. Warto jednak pokusić się o cząstkową jej ocenę.

W Polsce Ludowej wszystkie wybory, a więc także wybory samorządowe odbywały się pod czujnym okiem i na zasadach ustalonych przez rządzącą siłę polityczną – Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą.

To w Komitetach PZPR decydowano o tym, kto będzie radnym, a także o tym, kto będzie naczelnikiem miasta czy przewodniczącym Miejskiej Rady Narodowej. Na listach do głosowania znajdowały się miejsca mandatowe i niemandatowe. Do rady wchodziłi ludzie, którzy znajdowali się na tzw. miejscach mandatowych. Wyborcy naprawdę nikogo nie wybierali. Oni jedynie akceptowali listę ustaloną w partyjnym Komitecie.

Dokonując selekcji ludzi, którzy mieli zostać radnymi stosowano wiele parytetów. Najważniejszym był parytet przynależności partyjnej. Radni, którzy byli członkami PZPR stanowili większość. Ale nie było to jedyne kryterium. I bardzo często składy rad były bardzo interesujące.

Przemiana ustrojowa w 1989 roku i nowa ordynacja wyborcza zmieniły wiele. Kandydatów na radnych zgłaszać mogli – i mogą – grupy mieszkańców, ugrupowania polityczne, organizacje społeczne. Teoretycznie na listach wyborczych mógł znaleźć się każdy. Wybierani zostawali ci, którzy w swoich okręgach wyborczych zdobyli największą liczbę głosów (tak stanowi ordynacja wyborcza do rad niewielkich miast i gmin, a do takich należy Sławno).

Z faktu, że kandydować mógł każdy, nie wynikał fakt, że kandydowali najlepsi, najbardziej kompetentni obywatele Sławna.

Ponadto na to, na kogo głosujemy wpływają czynniki subiektywne: na przykład przedwyborcza aktywność kandydata i jego program, którego później i tak nie realizuje. Znakomicie widać to na przykładzie Sławna i jego kolejnych kampanii wyborczych (zwłaszcza od roku 2002, kiedy to burmistrza wybierają mieszkańcy w wyborach bezpośrednich).

Mechanizmy wyborów w demokracji amerykańskiej opisał w swoich pracach z pierwszej połowy lat 50-tych ubiegłego wieku Erich Fromm. Jest on podobny do tego, który działa we współczesnej Polsce i współczesnym Sławnie. W jednym ze swych esejów pisze tak: z faktu, że jakaś grupa (czasem dość znaczna) w wyniku intensywnej reklamy zaczęła używać określonej pasty do zębów, nie wynika, że dokonała ona wyboru. Wybór jest czynnością racjonalną, wymaga wiedzy, a ilu wśród użytkowników pasty do zębów taką wiedzę posiada? Promil? Ułamek promila?

Ci ludzie nie wybrali. Oni uwierzyli reklamie, która najczęściej nie jest prawdziwa. Obliczona jest na to, by spowodować większy zysk sprzedającego.

Podobnie jest z wyborami, także sławieńskimi. Ludzie głoszący na dane ugrupowanie czy danego kandydata uwierzyli w jego program, który stworzony był tak, by ludzie uwierzyli, a nie po to, by kandydat na radnego czy burmistrza po wygranych wyborach go realizował.

W wyborach do Rady Miejskiej Sławna w 1990 roku kandydowali (i zostali wybrani) bardzo różni ludzie. Obok kompetentnych i ideowych także cwaniacy dla który wybór był trampoliną do kariery, której w inny sposób by nie zrobili. Potrafili zgromadzić wokół siebie grupę, którą umiejętnie manipulowali tak, by realizować własne cele.

Burmistrzami Sławna po roku 1990 zostawali ludzie nieznani i niekoniecznie kompetentni do sprawowania tej funkcji. Zjawiali się w odpowiednim czasie i miejscu i potrafili przekonać grupę czy większą liczbę wyborców. Głosili hasła, często populistyczne, których nie zamierzali realizować.

Wybory bezpośrednie na stanowisko burmistrza, które trwają od 2002 roku spowodowały, że sprawujący przez trzy kadencje funkcje burmistrza przegrał z kandydatem głoszącym populistyczny program. Ale przegrał nie tylko dlatego. Istotnym powodem – a może najważniejszym – była arogancja.

Tendencje, które dało się zauważyć na początku XXI wieku spowodowane bezpośrednim wyborem burmistrza stały się powodem marginalizowania rady miejskiej.

Burmistrz nie czuł się od niej zależnym, tym bardziej, że łatwo było pozyskać w radzie większość rozdając „swoim” bądź ich rodzinom jakieś apanaże. Także swojej rodzinie. Z perspektywy kilkunastu lat wydaje się, że zmiany wprowadzone w ordynacji z 2002 roku, a zwłaszcza bezpośredni wybór burmistrza i danie mu większych uprawnień, to był poważny błąd ustrojowy.

Czwarta kadencja (2002-2006) była dla miasta najmniej udana, co nie znaczy, że poprzednie i następne były dobre. Ta była najgorsza. W jej trakcie utrwaliły się zwyczaje trwające niestety do dziś. Stało się tak mimo, że następny burmistrz ostro krytykował swojego poprzednika – krytykował dotąd, dopóki nie zajął jego stanowiska. Wtedy się okazało, że jest jego wiernym uczniem.

Po roku 2002 ustawała praca rady. Zamiast pracy czterech komisji odbywała się jedna wspólna, na której omawiano materiały przygotowane przez burmi-

strza na sesję. Na sesji tylko głosowano, w myśl hasła głoszonego przez drugiego burmistrza Sławna: dyskutuje się na komisjach, na sesji się głosuje! I ta zasada trwa do dziś! W trwającej obecnie kadencji zdarzają się sesje trwające 3-5 minut!!! Powinny być wpisane do Księgi Rekordów Guinnessa.

Od 2003 roku kuriozalne są składane na sesji sprawozdania burmistrza, ze swojej pracy. Przedkładane są informacje, o tym co robią urzędnicy, nie burmistrz. I takiej formy sprawozdania obecny burmistrz broni jak niepodległości. Może i słusznie, bo co mógłby powiedzieć o swojej pracy? Że najistotniejsze jest, by robiono mu przy każdej okazji zdjęcia i zamieszczano w prasie czy Internecie.

Nie powalają także środki zewnętrzne ściągane na inwestycje miejskie.

Co powoduje, że mieszkańcy dokonują takich – niekorzystnych dla miasta – wyborów? Nie tylko populistyczne programy. Także, a może przede wszystkim fakt, że ludzie kompetentni nie chcą kandydować. Mają własne priorytety i zainteresowania dalekie od chęci błyszczenie i brania pensji (jak na warunki sławieńskie wcale nie takiej małej).

Dopełnia tego mało krytyczna wobec władz prasa, z małymi wyjątkami. Te wyjątki to „Echo Sławna” zwłaszcza wtedy, gdy wydawał je Zbigniew Szefka (2002-2004) i „Gazeta Sławieńska” z lat 2003-2007.

Niestety nie widać zmian niekorzystnych dla miasta tendencji.

BIBLIOGRAFIA

(wybór – zawiera publikacje,
które ukazały się po 1989 roku)

- 45 lat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Sławnie, 1964-2009, Sławno 2009
- 60 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Sławnie, Sławno 2005
- Adamczyk W., Kopowski M. Rogowska I., 70 lat Zespołu Szkół w Sławnie im. Jana Henryka Dąbrowskiego, Sławno 2015
- Adressbuch Schlawe 1937, Hrsg. Oskar Boll, Duisburg 1987
- Bergmann H. G., Schlawe - Sławno. Dwa miasta, jedno miejsce (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 11-15
- Bonowska M., Dawny folklor Ziemi Sławieńskiej (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s.163-172
- Bończa-Bystrzycki L., Lokalia i kuracja katolicka św. Antoniego w Sławnie (1924-1945), Sławno 1997
- Bukowski K., Zabójstwo Willego i Margaret Zedler oraz Heleny Engler w dniu 9 marca 1945 roku w Sławnie w dokumentach Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku (w:) Zeszyty Sławieńskie, t. II, Sławno 2003 s 33-38
- Celka Z., Sobisz Z., Morka D. , Herbarium sławieńskie: wstępne informacje o unikatowym odkryciu (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2003, s. 108-116
- Chłudziński A., Nazwy miast powiatu sławieńskiego (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 145-159

- Chłudziński A., Nazwy osobowe burmistrzów Sławna do 1864 roku (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2003, s. 41-51
- Chochuł K., Powiat sławieński w zasobach Archiwum Państwowego, Oddział w Słupsku (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Gmina Sławno, t.7 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2008, s. 185-195
- Chojecka J., Gottlieb Samuel Pristaff i jego widoki miast pomorskich (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 183-198
- Dawne Sławno. Schlawe früher. Tekst i wybór zdjęć: Maria Poprawska, Jan Sroka. Sławno, 1995.
- Dawny powiat sławieński na starych widokówkach, Der ehemalihe Kreis Schlane auf alten Ansichtskarten, Gdynia: Wydawnictwo Region, 2009
- Dereń S., Gmina Żydowska w Sławnie w latach 30-tych XX wieku (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 157-161
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Sławnie 1945- 1995, red. J. Franas, S. Zawada, Sławno 1995
- Gommert Natalie, Wendland Dieter, Wilhelm Groß. Bildhauer und Prediger. 1883-1974, Berlin 2004
- Günter Machemehl (1911-1970), Akwarele. Wystawa w 100. rocznicę urodzin, Trzebiatów-Jarosławiec 2011
- Günter Machemehl [katalog wystawy] red. Jan Sroka, Sławno 2001.
- Günter Machemehl (1911-1970), Postimpresjonista z Pomorza [katalog wystawy], Kluki 2009
- Gutsche E., Malarze, miejscowości i widoki Pomorza Zachodniego w pierwszej połowie XX wieku Część pierwsza, Pruszcz Gdański 2010, Część druga, Pruszcz Gdański 2012 [w obu tomach teksty i reprodukcje obrazów artystów związanych z ziemią sławieńską]
- Gwiazdowska E., Rozwój urbanistyczny Sławna w świetle planów miasta od czasów nowożytnych po współczesność (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 161-181
- Gwiazdowska E., Czy dawny obraz Sławna znany jest tylko z mapy Lubinusa? (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 117-126
- Gwiazdowska E., Ikonografia miasta Sławna w zasobie Instytutu Herdera w Marburgu (w:) Zeszyty Sławieńskie, t. II, Sławno 2003, s. 19-32
- Heinrich Eugen von Zitzewitz, Wizje i pasje [katalog wystawy] red. Jan Sroka, Sławno 2002.

- Hejger M., Ludność niemiecka w powiecie sławieńskim w latach 1946-1949 (w:) A Pomerania ad ultimas terras. Studia ofiarowane Barbarze
- Popielas – Szultce w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej pod red. J. Sochackiego i A. Teterycz-Puzio, Słupsk 2011, s. 153-171
- Hejger M., Wysiedlenie ludności niemieckiej z Ziemi Sławieńskiej po II wojnie światowej (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 199-214
- Hildtraut Winter, Otto Kuske. Ein pommersche Maler. 1886-1945, Bonn [2006]
- Kallaur K., Funkcje gospodarcze miast dorzecza Wieprzy i Grabowej i ich zaplecze rynkowe w II połowie XVIII w. (w:) Przegląd Zachodniopomorski, t. XXVIII, Rok 2013, z.2, s. 5-46
- Kämmerer L., Opowieści dawnego Sławna , przekład Irena Elsner, ilustracje Rita Sadowska, Sławno 2008.
- Kapiszka Z., Szczepański K., Z dziejów pożarnictwa na ziemi sławieńskiej, Sławno 2002
- Kluszczyńscy J. i Z., Szkudniewski A., Urbaniak T., Dawny powiat Sławno - Frühere Kreis Schlawe
Tekst: J. i Z. Kluszczyńscy, J. Sroka, Słupsk 2007.
- Knoop O. Legendy Pomorskie, Gdynia 2008.
- Konarska A., Sellheim I., Otto Priebe. 1886-1945.
Wystawa monograficzna w 110 rocznicę urodzin, Słupsk 1996
- Krótka historia dziejów Szkoły Podstawowej Nr 2 1945-1995, Sławno 1995
- Kuczkowski Andrzej: Ziemia sławieńska – kraina skarbów.
Przewodnik Archeologiczny. Zeszyt II: Sławno i okolice, Darłowo 2014
- Kühn F., Historia sławieńskiego progimnazjum 1872-1914 /
Geschichte des Realprogymnasiums 1872-1914, Sławno 2015
- Le Countre E., Heinrich Eugen von Zitzewitz – artysta między teologią a satyrą (w:) Dorzecze Nr 9, Sławno, 1999, s. 4-12
- Legendy dawnej ziemi sławieńskiej. Opracował Jan Sroka, tłumaczyła Brygida Jerzewska Gdynia 2014
- Lindmajer J., O szpitalnictwie Sławna w XIX i początkach XX wieku (w:) Dorzecze Nr 7, Sławno 1997, s. 27 - 51
- Lindmajer J., Początki sławieńskiego progimnazjum 1872-1880 (w:) Rocznik Koszaliński Nr 25, Koszalin 1995, s. 55-75
- Lindmajer J., Prasa w powiecie sławieńskim do II wojny światowej. Fakty i rozważania (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 221-266

- Lindmajer J., Kupiectwo i administracja Pomorza Zachodniego a plany budowy kolei między Kołobrzegiem a Gdańskiem w latach 1850-1875 (w:) Słupskie Studia Historyczne, Nr 5, Słupsk 1997, s. 253-274
- Lindmajer J., O wykonawstwie i odbiorze muzyki Fryderyka Chopina na przykładzie małych miast prowincji pomorskiej w końcu XIX i początkach XX wieku (w:) Przegląd Zachodniopomorski, Szczecin 2000, s. 77-92
- Lindmajer J., Rzecz o Franzu Mehringu 1846-1919 (w:) Dorzecze Nr 9, Sławno 1999, s. 13-18
- Lindmajer J., Kultura muzyczna w Sławnie w latach 1890-1914 (w:) Dorzecze Nr 5, Sławno 1995, s. 23-38
- Lindmajer J., Wojsko w dziejach Sławna 1718 -1904, część pierwsza: od roku 1718 do końca wojen napoleońskich; część druga: od końca wojen napoleońskich do likwidacji garnizonu dla huzarów w 1901 roku. (w:) Dorzecze Nr 6, Sławno 1996, s. 20-43
- Lindmajer J., Z dziejów kina na Pomorzu Środkowym (w:) Dorzecze Nr 6, Sławno 1966, s. 16-19
- Lindmajer J., Sławieńskie szkolnictwo prywatne w XIX wieku (w:) Dorzecze Nr 10, Sławno 2000, s. 4-19
- Lindmajer J., Szkoła miejska w Sławnie od końca XVIII wieku do 1914 roku. Część pierwsza (w:) Dorzecze Nr 11/12, Sławno 2002, s. 5-13
- Lindmajer J., Szkoła miejska w Sławnie od końca XVIII wieku do 1914 roku. Część druga (w:) Zeszyty Sławieńskie, t. II, Sławno 2003, s. 5-18
- Lindmajer J., Z dziejów społeczności żydowskiej na przykładzie Sławna, XVIII – pocz. XX wieku (w:) Dorzecze Nr 6, Sławno 1996, s. 4-15
- Lindmajer J., Z życia politycznego w Sławnie i powiecie sławieńskim w latach 1890-1898 (w:) Dorzecze Nr 8, Sławno 1998, s. 4-19
- Lindmajer J. Materiały źródłowe do dziejów Sławna (tłumaczenie, przypisy, objaśnienia)
  - Policyjne rozporządzenie drogowe dla miasta Sławna na Pomorzu, 1880 (w:) Dorzecze , Nr 8, Sławno 1998, s. 71-89
  - Regulamin ogniowy dla miasta Sławna z 1810 roku (w:) Dorzecze, Nr 9, Sławno 1999, s. 45-53
  - Duchowni (protestanckiej) ewangelickiej parafii Sławno do I wojny światowej (w:) Dorzecze, Nr 10, Sławno 2000, s.74-81
  - Statut lokalny miasta Sławna z 22 grudnia 1885 roku (w:) Dorzecze, Nr 10, Sławno 2000, s. 81-82
  - Rozporządzenie policji dla miasta Sławna z 22 grudnia 1885 roku (w:) Dorzecze, Nr 10, Sławno 2000, s. 83-85
- Lindmajer J., Ziemia sławieńska pod presją wojen, wydarzeń i nadziei 1792-1815, Słupsk 2015

- Lindmajer J., Sławno – miasto i jego ludzie przed stu laty (w:) Dorzecze Nr 5, Sławno 1995, s. 5 - 21
- Majewski H. M., Sto jeden gram muzyki (Einhundert Gramm Musik) (w:) Dorzecze Nr 11-12, Sławno 2002, s.22-27
- Mein Schicksal ist eines unter vielen Millionen... Erinnerungen ehemaliger Bewohner des Kreises Schlawa Radaktion Brigida Jerzewska und Jan Sroka, Sławno 2008
- Mielczarski Z., Początki służby zdrowia w powiecie sławieńskim po 1945 roku (w:) Darłowskie Zeszyty Naukowe pod red. L. Walkiewicz, Nr 11, Darłowo 2015, s. 75-122
- Modliszewski W., Zdunek K., Dobak H., Poborska U., Pitus A., 60 lecie Zespołu Szkół Agrotechnicznych, Sławno 2014
- Mój los był tylko jednym spośród wielu milionów... Powiat Sławieński w roku 1945. Wspomnienia dawnych mieszkańców, red. Jan Sroka, Sławno 2008.
- Ott M., Die Geschichte des Zeitungswesens im Kreis Schlawa (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej T. V. Studia nad dziejami wsi pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2006, s. 17-32
- Neitzel U. Über die Mauern der Stadt Schlawa. Die gedankliche Rekonstruktion einer nicht mehr vorhandenen Stadtbefestigung (w:) Pommern. Kultur und Geschichte, 2001, Nr. 3, s. 12-19
- Neitzel U., Schmidt F., Sielaff M., Die Mühlenchronik des Kreises Schlawa, Kiel 2007
- Otto Kuske, Malarz ziemi pomorskiej [katalog wystawy], Kluki 2010
- Pejsa J., Misja na Pomorzu (Mission to Pomerania) (w:) Zeszyty Sławieńskie, t. I, Sławno 2003, s. 52-59
- Pejzaż i architektura Pomorza [katalog wystawy poplenerowej polsko-niemieckiego pleneru w lipcu 1998 roku w Sławnie], Sławno 1998
- Pencarski K., Problemy społeczne i gospodarcze. Darłowo i Sławno w latach 1918-1945 (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 267-300
- Poepel W. Kammerer L., Aus der Heimat kultur- und zeitgeschichtliche Erinnerungen aus Stadt und Kreis Schlawa, Giessen 1961
- Poprawska M., Sroka J., Sławno 1994 –1998, Sławno 1998
- Poprawska M., Sroka J., Księga śmierci i życia. Cmentarz komunalny w Sławnie. Sławno 2009
- Poprawska M., Sroka J. „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Sławnie, 1945-2015, Sławno 2015
- Poprawski S., Przewodnik po instrumentarium muzycznym, Sławno 1995
- Poprawski S., Słudy Polihymnii – orkiestry dęte w powojennym Sławnie, Sławno 1996

- Poprawski S., W blasku harcerskiej lilijki. Rzecz o organizacji i działalności drużyn harcerskich na terenie powiatu Sławno w latach 1945-49 (w:) Dorzecze Nr 8 , Sławno 1998, s. 33-50
- Rączkowski W., Lokalizacja Sławna jako efekt przekształceń organizacji rodowej i terytorialnej społeczności środkowego dorzecza Wieprzy w I tysiącleciu n.e. Zarys problematyki (w:) Dorzecze Nr 2, Sławno 1993, s. 5- 13
- Rączkowski W., Sroka J., Ośrodki miejskie ziemi sławieńskiej – czynnik kulturotwórczy ?; (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 7- 13
- Rączkowski W., Sroka J., Stracone złudzenia ? 20 lat zmagania z rzeczywistością – kalendarium Fundacji „Dziedzictwo” (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 15-43
- Richard Zenke, Portret artysty [katalog wystawy] red. K. Kontowski, I. Legierska, J. Sroka, Sławno 2000
- Roguska A., Tereny zieleni Sławna (w:) Zeszyty Sławieńskie, t. 2, Sławno, 2004, s. 51-65
- Rudolf Hardow, Słupsk i Pomorze w rysunku i grafice, Słupsk 2008
- Sadowska M., Wspomnienie o Edwardzie Puplu (1911-1991) (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Gmina Sławno, t.7 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2008, s. 319-325
- Schoebel M., Die archivische Überlieferung der Städte und Gemeinden des Landkreises Schlawe in Landesarchiv Greifswald (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 125-142
- Sellheim I., Der Bildhauer Wilhelm Gross-Schöpfer der Stefan-Büste in Stolp (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki , Sławno 2003, s. 129-136
- Siedem wieków Sławna. Wybór tekstów [drukowanych w rocznikach „Dorzecze” i „Zeszyty Sławieńskie”], pod red. Jana Sroki, Sławno 2016
- Siedlecka M., Ziemie Odzyskane, Warszawa 2005
- Siwiński W., Sytuacja aprowizacyjna ludności powiatu sławieńskiego w pierwszych miesiącach polskiej administracji w 1945 roku (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 301-312
- Sławnianie znani i nieznanii pod red. M. Poprawskiej i J. Sroki, Sławno 2014
- Sławno w malarstwie /Schlawe in der Malerei. 685 lat Sławna 1317-2002 / 685 Jahre Schlawe 1317-2002. red. J. Sroka [teka zawierająca 10 reprodukcji prac, których tematem jest Sławno].

- Sławno. Dawne fotografie i pocztówki / Schlawe. Alte Fotografien und Ansichtskarten. Tekst i wybór zdjęć M. Poprawska i J. Sroka, Sławno 2002.
- Sławno. Rysunki Konstantego Kontowskiego, red. Jan Sroka, Sławno 2015
- Słupsk i Pomorze w rysunku i grafice Rudolfa Hardowa [katalog wystawy] Kluki 2006
- Sobisz Z., Morka D., Celka Z., Materiały do flory Ogrodu Botanicznego w Sławnie (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2003, s. 118-128
- Sprut H., Landes - und familiengeschichtliche. Bibliografie für Pommern. Drucke und Handschriften von Herbert Spruth, Neustadt 1965
- Sroka J., Hans Martin Majewski (w:) Dorzecze Nr 11-12, Sławno 2002, s. 14-21
- Sroka J., Festiwal Orkiestr Dętych w Sławnie 1969-2008, Sławno 2008
- Sroka J., Bramy miejskie w Sławnie (w:) Zabytkom na odsiecz! Szlakiem grodów, zamków i twierdz. Materiały opracowane z okazji obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa 2009 w województwie zachodniopomorskim. Redakcja: A. Bartzak i M. Witek, Szczecin 2009, s. 61 - 68
- Sroka J., Sławno. Dawne fotografie i pocztówki / Schlawe. Alten Fotografien und Ansichtskarten [album zawierający materiały ikonograficzne z lat 1890-1990), Gdynia 2012
- Sroka J., Szkice sławieńskie, Ludzie. Wydarzenia. Miejsca. Obiekty, Sławno 2008
- Sroka J., Szkice sławieńskie II, Sławno 2010
- Sroka J., Uchwycone w kadrze, uchwycone w słowie. Szkice o powojennym Sławnie, Sławno 2013
- Sroka J., Kultura w powojennym Sławnie, Sławno 2014
- Sroka J., Dyskusyjny Klub Filmowy w Sławnie – kronika (w:) Dorzecze Nr 4, Sławno 1994, s. 22 – 35
- Sroka J., Sławno w malarstwie i grafice/ Schlawe in Malerei und Grafik, Sławno 2012
- Sroka J., Z dziejów obiektów przemysłowych Sławna (w:) Od pomysłu do przemysłu. Materiały opracowane z okazji obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa 2010 w województwie zachodniopomorskim, redakcja A. Bartzak, M. Witek, Szczecin 2010, s. 87-95
- Sroka J., Sławno w dawnej fotografii/Schlawe in der alten Fotografie, Sławno 1992
- Sroka J., Powiat sławieński w malarstwie i grafice / Kreis Schlawe in Malerei und Grafik, Sławno 2016

- Steggewentz D., (junior) Moje wspomnienie (w:) Sławno i ziemia sławieńska - historia i kultura, red. W. Łysiak, Poznań 2002, s. 17-19
- Steggewentz D., (senior) To były czasy (fragment) (w:) Dorzecze Nr 9, Sławno 1999, s. 39-44
- Suhr W., Diedrich Suhr – Architekt und Seine Bauten in Schlawe in Pommern, 1921–1929 (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Gmina Sławno, t.7 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2008, s. 271-295
- Szczepaniak-Kroll A., Czarownice w Sławnie i okolicach w XVI-XVII wieku (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 79-84
- Szkoła Podstawowa Nr 3 w Sławnie: zarys dziejów 50-lecia (1956-2006), red. M. Poprawska i J. Sroka, Sławno 2006
- Świetlicka A., Wisławska E.: Słownik Historyczny Miast i Wsi Województwa Słupskiego. Przewodnik bibliograficzny. Słupsk 1998.
- Pomorzana w bibliotekach województwa koszalińskiego i słupskiego, T. 1 : Druki zwarte do 1944 r. oprac. J. Jurczak, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela w Koszalinie, Koszalin 1989.
- Pomorzana w bibliotekach województwa koszalińskiego i słupskiego. T. 2, Druki zwarte 1945-1980, oprac. J. Jurczak, T. Matejko, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela w Koszalinie, Koszalin 1993.
- Pomorzana w bibliotekach województwa koszalińskiego i słupskiego. T. 3, Czasopisma do 1992 roku, oprac. J. Jurczak, T. Matejko, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela w Koszalinie, Koszalin 1993.
- Wawrzyniak P., Czy można „zrewolucjonizować” historię Sławna ? Archeologia o początkach miasta (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki , Sławno 2003, s. 29-39
- Wawrzyniak P., Umocnienia miejskie Sławna (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 59-66
- Wawrzyniak P., Odkrycie reliktów miejskich umocnień obronnych w Sławnie. Badania archeologiczne na Starówce sławieńskiej w 1997 r. (w:) Dorzecze, Nr 8, Sławno 1998, s. 59-70
- Wenn ich einmal das Glück hätte Sie zu sehen“ [korespondencja G. Machemehla i H. Hesse z lat 1933-1962], Bonn 2007
- Wesołowska S., Dzieje progimnazjum w Sławnie (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t. 1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 85-103

- Wesołowska S., Z dziejów szkolnictwa na Ziemi Sławieńskiej (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, t. 2 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2003, s. 53- 63
- Wilhelm Gross 1883-1974 [katalog wystawy] red. J. Sroka, Sławno 2003.
- Witek M. i W., Zabudowa ryglowa w przestrzeni miast powiatu sławieńskiego (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Ośrodki miejskie, t. 11 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2013, s. 199-220
- Wróblewska L., „Sobota na grodzisku”... kłopotliwy podarunek? (w:) Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej, Gmina Sławno, t.7 pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki, Sławno 2008, s. 327-340
- Zaraz po wojnie. Zapis pierwszego dwudziestolecia we wspomnieniach osadników w powiecie sławieńskim pod red. J. Sroki, Sławno 2009
- Zespół Szkół Rolniczych w Sławnie: 1954-1994, oprac. A. Zimny, M. Obolikszo, R. Rogalski, Sławno 1994
- Zitzewitz Heinrich Eugen: Z pędzlem przez Pomorze / Mit dem Pinsel durch Hinterpommern. Przekład z nienieckiego B. Jerzewska, Sławno 1998.
- Znani i nieznanymi mieszkańcy powiatu sławieńskiego pod red. J. Sroka, Sławno 2015
- Żukowski M., Dzieje ziemi sławieńskiej i starostwa w latach 1945-2007, Darłowo 2008
- Żukowski M., Powstanie i organizacja władzy ludowej w Sławnie w latach 1945-1946 (w:) Sławno i Ziemia Sławieńska. Historia i kultura, t.1 pod red. W. Łysiaka, Poznań 2002, s. 215-229
- Żukowski M., Polska Organizacja Wojskowa 1848-1949 w powiecie sławieńskim (w:) Przegląd Zachodniopomorski 1996, z. 1, s. 163 - 174
- Żurawski S., Przemiany społeczno – gospodarcze i ludnościowe w Sławnie w latach 1945 -1990 (w:) Dorzecze, Nr 2, Sławno 1993, s. 26-37
- Żurawski S., 50 lat Rady Miejskiej w powojennym Sławnie (w:) Dorzecze, Nr 7, Sławno 1997, s. 5 - 26
- Żurawski S., Powiat i ziemia sławieńska 1945-2008, Sławno 2009
- Liczne artykuły poświęcone historii Sławna ukazywały się na łamach prasy lokalnej: Echa Sławna, Gazety Sławieńskiej, Głosu Słupskiego, Głosu Sławna i Darłowa (piątkowy dodatek do Głosu Koszalińskiego, Dziennika Sławieńskiego (piątkowy dodatek do Dziennika Bałtyckiego), Obserwatora Lokalnego.

- W maju 2017 roku ukazał się XII tom serii pokonferencyjnej Historia i kultura ziemi sławieńskiej – miasto Sławno, pod red. W. Rączkowskiego i J. Sroki. Tom zawiera następujące teksty:
  - Rączkowski W., Sroka J., Historia jako konfrontacja: czy odrabiamy lekcje?
  - Gwiazdowska E., Architektura i urbanistyka dawnego Sławna w świetle źródeł ikonograficznych z czasu od XVII do połowy XX wieku
  - Kochanowska J., Wczesna twórczość rzeźbiarska Fritza Theilmanna w pomorskim Sławnie
  - Kontowski K., Cmentarze, pomniki i miejsca pamięci o zmarłych w Sławnie
  - Lindmajer J., O ludności Sławna od połowy XVII do przełomu XVIII i XIX wieku. Wybrane zagadnienia
  - Pencarski K., Transport lądowy w Sławnie w latach 1918-1939
  - Rypniewska K., Witraże przedwojennego Sławna
  - Skrzypek I., Badania archeologiczne na terenie Sławna
  - Skrzypiec K., Sławno w zasobie Archiwum Państwowego w Koszalinie Oddział w Słupsku
  - Sobisz Z., Dendroflora terenów zieleni Sławna
  - Wesołowska S., Szkolnictwo w Sławnie do 1945 roku. Próba podsumowania.
  - Rączkowski W., Historyczne przestrzenie miasta we współczesnym kontekście – spojrzenie z... dystansu

ISBN 978-83-947670-2-0

9 788394 767020